

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahvusvaheliste suhete instituut
Rahvusvaheliste suhete ja politoloogia õppetool

Britta Lainevool

**HIINA RAHVAVABARIIGI PEHME VÕIM JA SELLE
AVALDUMINE EESTI VABARIIGIS**

Magistritöö

Juhendaja: Ivar Hendla

Tallinn 2015

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. PEHME VÕIMU TEOREETILINE TAUST JA RAAMISTIK	8
1.1. Pehme võimu olemus.....	9
1.2. Pehme võimu rakendamine	11
1.3. Pehme võimu mõõtmine	13
2. HIINA RAHVAVABARIIGI PEHME VÕIM.....	15
2.1. Allikad	16
2.2. Välispoliitilised eesmärgid	24
2.3. Mis nõrgestab pehmet võimu.....	25
2.4. Pehme võimu strateegiad	27
3. UURIMUSTULEMUSED JA ARUTELU.....	30
3.1. Uuringu taust	30
3.2. Hiina Rahvavabariigi kuvand Eestis.....	32
3.2.1. Suhtumine riiki	32
3.2.2. Suhtumine kodanikesse	35
3.2.3. Riik kui partner või vaenlane	36
3.2.4. Eesti riigi huvidega arvestamine.....	37
3.2.5. Suhtumine välis- ja julgeolekupoliitikasse	39
3.2.6. Suhtumine kultuuri	42
3.2.7. Suhtumine teaduse- ja tehnoloogia arengusse	45
3.2.8. Suhtumine äritavadesse ja mõju Eesti majandusele	47
3.2.9. Hinnang inimõiguste ja demokraatia olukorda.....	50
3.2.10. Hinnang ideede ja tavade levikuisse	51
3.3. Jõudude tasakaal maailmas	53
3.4. Infokanalid	54
3.5. Järeldused	55

KOKKUVÕTE.....	60
SUMMARY	63
KASUTATUD KIRJANDUS	66
LISA 1. KÜSITLUSANKEET	71
LISA 2. KÜSITLUSTULEMUSED.....	79

ABSTRAKT

21. sajand algas ebahühtlaselt jaotunud võimuressurssidega maailmas, vaieldamatuks superrriigiks oli USA, kes oli nii pehme kui tugeva võimu liider. Käesoleva sajandi suurimaks muutuseks ennustatakse Hiina tõusu maailma juhtivaks riigiks. Oma kasvava globaalse võimuga õpib Hiina Rahvavabariigi juhtkond mõistma riigi kuvandi olulisust ja selle parandamiseks on Hiina Kommunistlik Partei ellu viimas suurimat pehme võimu kampaaniat maailmas.

Sellest tulenevalt püüti antud töös välja selgitada, kuidas tajutakse Eesti ühiskonnas Hiina kasvavat pehmet võimu ja kas Hiinat nähakse hea ja atraktiivse riigina, millena ta ennast kujutada soovib. Hiina pehmet võimu hinnati Ameerika Ühendriikide pehme võimu valguses, kelle pehme võim on Hiinale eeskujuks.

Selgitamaks Hiina atraktiivsust Eestis, viidi läbi avaliku arvamuse küsitlus, mis näitab, et Eesti ühiskonnas suhtutakse Hiinasse võrdlemisi positiivselt, ent Hiina peamised pehme võimu aspektid, kultuur ja majandus, ei ole suuremat soovitud mõju avaldanud. Pehmet võimu õõnestab Kommunistliku Partei represseeriv ja agressiivne käitumine. Hiinat ei nähta usaldusväärse riigina. Suhtumises erinevatesse pehme võimu elementidesse on tooniandvaks teadmatus, mis annab alust eeldada, et hoiakuid Hiina osas annab muuta teadlikkuse tõstmisega. Suhtumine Ameerikasse on seevastu maailma kõrgeimate hulgas.

Võtmesõnad: pehme võim, avalik arvamus, riigi kuvand, Eesti, Hiina, Ameerika Ühendriigid

SISSEJUHATUS

Võim on suutlikus mõjutada teisi saavutamaks soovitud eesmäärke. Võimu rakendamine läbi sunduse ja maksete on tugeva, läbi atraktiivsuse ja veenmise pehme võimu (ingl.k *soft power*) atribuut. Pehme võimu peamisteks elementideks on väärtused, atraktiivne kultuur ja järjepidevalt ellu viidud välispoliitika, mida nähakse legitiimsena ning millel on moraalne autoriteet. Pehme võimu mõiste on aktuaalne, selle olulisust on rõhutanud lisaks akadeemikutele ka maailma kahe mõjukama riigi – Ameerika Ühendriikide (USA) ja Hiina Rahvavabariigi (Hiina) juhid, Barack Obama ja Xi Jinping.

Rahvusvaheline edu ei seisne enam selles, kelle armee võidab, vaid kelle narratiiv võidab. Võim 21. sajandil on muutumas: rööbiti läänest itta, ja esmakordselt ajaloos, vertikaalselt rahvusriikidelt riigiväliste tegutsejate kätte (Nye 2010a). Kaasaja probleeme, nagu terrorism ja epideemiad, ei ole ühelgi riigil võimalik üksinda lahendada, vajalik on koostöö. Pehme võimu puhul on olulise tähtsusega sihtmärgi arvamus, seega on „partnerlusel“ väga suur roll. Arvestada tuleb vastuvõtjate erinevustega, pehme võim peab vastama oma sihtrühmale.

Pehme võimu vaieldamatu liider maailmas on alates külma sõja lõpust olnud USA. Paralleelselt globaalse kasvuga on riigi kuvandi olulisust mõistnud ka Hiina Rahvavabariigi juhid, kes on viimastel aastatel alustanud suurt pehme võimu kampaaniat, investeerides ümber maailma miljardeid eurosid.

Strateegilise asukohaga väikeriik Eesti on nii Hiina kui USA huviorbiidis. Mõlemal riigil on märkimisväärne pehme võimu arsenal. Intuitiivselt võib USA pehmet võimu Eestis domineerivaks pidada, selle mõju on tuntav juba ammu ning USA näol on tegu Eesti peamise liitlasega.

Suurriik Hiina on maailmas oma mõjuvälja laiendamas. Multipolaarsemaks muutuv maailmas ennustatakse 21. sajandi suurimaks muutuseks Hiina tõusu maailma suurimaks majanduseks ja koos sellega 400 aastat kestnud lääne domineerimise lõppu. Hiina ja USA on maailmapoliitiliselt olulised riigid, kellega head suhted ja koostöö, nii majanduslikust aspektist kui julgeolekukaalutlustel, on Eestile olulised. Koostöö Eesti ja Hiina vahel on

kasvusuunas, Hiina turu avanemist ootavad pikisilmi Eesti ettevõtjad ja valitsus. Vaatamata sellele, et Eesti ei ole Hiina pehme võimu esmane sihtrühm, ei tähenda, et see Eesti inimesteni ei jõua. Nimetatud põhjustel on Hiina pehme võimu mõju Eestis valitud käesoleva magistr töö uurimisobjektideks.

Töö eesmärgiks ja uurimisküsimuseks on välja selgitada, kuidas tajutakse Eesti ühiskonnas Hiina Rahvavabariigi pehme võimu mõju. Töö üritab vastust leida küsimusele, kas ja mil määral Hiina narratiiv endast, kui heast ja atraktiivsest riigist, on Eesti inimeste hoiakuid mõjutanud. Hiina pehme võimu tajutavat mõju analüüsitakse USA pehme võimu valguses. Töö eesmärgiks ei ole neid otseselt võrrelda, sest Hiina ja USA pehmel võimul puudub Eestis võistlusmoment. USA-d käsitletakse kui eeskujuna.

Töö kesksest küsimusest lähtuvalt üritatakse vastust leida järgnevatele alaküsimustele:

- Mis on Hiina peamised tugevused/ nõrkused oma pehme võimu rakendamisel Eestis?
- Milline on hinnangute osakaal vastavalt vanusele ja haridusele?
- Milline on USA pehme võimu mõju Eestis?
- Millised on USA ja Hiina pehme võimu rakendamise erinevused?

Pehme võimu asetamine kvantitatiivsetesse numbritesse on keeruline. Mõiste looja USA politoloog Joseph Nye peab parimaks mõõdikuks regulaarselt läbi viidud avaliku arvamuse küsitlust. Riigi A pehme võimu mõõtmiseks kasutatakse avalikku arvamuse küsitlust riigis B.

Selgitamiseks Hiina atraktiivsust Eestis, viidi 2015.a kevadel läbi veebipõhine avaliku arvamuse küsitlus (kaaridstusanalüüs). Eesmärgiks on saada ülevaade, millises ulatuses on küsitletud mõjutatud Hiina ja USA pehmest võimust. Küsitluses kasutati mugavusvalimit, osales 133 (valdavalt eesti emakeelega) Eesti kodanikku, kellel paluti hinnata esmalt USA-d ja seejärel Hiinat, nende kodanikke, välispoliitikat, kultuuri, väärtuseid, majanduslikke huvisid ja sõjalist tugevust. Lisaks uuriti, kas mainitud riike nähakse vaenlase või Eesti huvidega arvestava partnerina.

Suhtumise erisusi vaadeldakse lisaks ka vastavalt vastajate vanusele ja haridusele. Uurimustulemusi võrreldakse USA sõltumatu Pew Uuringukeskuse (Pew) samalaadsete

tulemustega globaalsetes küsitlustes. Uurimus ei ole ennustav ega seletav, küsimustele paluti vastata valikvastustega, mitte oma seisukohti seletada.

Kuna pehme võimu küsitlusi tuleks läbi viia juhuvalimi alusel ja perioodiliselt, ei saa antud küsitluse põhjal teha lõplikke järeldusi eestlaste hinnangute kohta. Seda tuleks käsitleda kui esmast sissevaadet Hiina ja USA pehme võimu mõjule Eestis, mis pakub lisaväärtust rahvusvaheliste suhete uuringutesse, ning alust järgnevatele teoreetilistele ja empiirilistele uuringutele.

Töö koosneb kolmest peatükist, millest esimesed kaks moodustavad teoreetilise raamistiku ja kolmas peatükk on praktilise suunitlusega küsitlustulemuste analüüs. Esimeses peatükis vaadeldakse jõu mõistet laiemalt, seletatakse lahti pehme võimu mõiste ning teoreetiline raamistik: avaldumise vormid, mõõtmine, erinevus tugevast jõust. Ühtlasi vaadeldakse targa jõu (ing.k *smart power*) kontseptsiooni. Teine peatükk keskendub Hiina pehmele võimule, välispoliitilistele eesmärkidele, pehme võimu strateegiate rakendamisele ning erinevatele takistustele, mida on kõrvutatud USA pehme võimu elementide ja rakendusviisidega. Viimase peatüki moodustab uurimustulemuste empiiriline kirjeldus ja analüüs.

Töö teoreetiline osa põhineb peamiselt Joseph Nye kontseptsioonil pehmest võimust, lähtudes tema teostest „The Future of Power“ (2011) ja „Soft Power – The Meansto Success in World Politics“ (2004). Töö analüütiline osa põhineb Pew uuringukeskuse küsitlustel millele analoogselt on püstitatud käesoleva magistritöö küsimustik. Pew uurimusi kasutab analüüsiks ka Joseph Nye.

1. PEHME VÕIMU TEOREETILINE TAUST JA RAAMISTIK

Käesoleva peatüki eesmärk, enne pehme võimu mõõtmiseks koostatud avaliku arvamuse küsitlustulemuste analüüsimist, on selgitada pehme võimu olemust – käsitleda laiemalt pehme võimu kontseptsiooni, rakendamist, mõõtmist ja erinevust tugevast võimust.

Mis on võim? Võim on rahvusvahelistes suhete üheks keerukaimaks ja samas keskseimaks mõisteks. Meie ühiskonnas käsitletakse võimu kui mehhanismi, mille abil suudetakse saavutada püstitatud eesmärged (Poliitika ja valitsemise alused 2011, 44). Võim on enesekehtestamise atribuut, kellegi või millegi üle valitsemise eeldus. Võimu väljenduse eelduseks on sotsiaalne suhe – on vaja piisavalt legitiimsust omavat autoriteetset käsuandjat ja kuulekat käsutäitjat. Sotsiaal- ja poliititeaduste kontekstis võib öelda, et A võim B üle tähendab, et A suudab teatud viisil muuta B käitumist. Pehme võimu mõiste loojana tuntud Joseph Nye leiab, et võim on suutlikus läbi mõjutuste saavutada ihaldatud eesmärged (2004). Võimu elluviimiseks on Nyel kolm vahendit: nõ piits ja präänik (ehk sund ja peibutis) ning veetlus.

Suurimaks muutuseks 21. sajandi võimuhetes peab Nye difusiooni – võimu naasmist läänest itta ja võimu liikumist riikidelt valitsusväliste tegutsejate kätte. Varasemalt diplomaatide pärusmaaks olnud välispoliitika muutus oluliselt informatsioonirevolutsiooniga, mil ühtäkki toimusid kriisid lisaks kodupublikule kogu maailma silme all. Lisaks diplomaatidele said välispoliitika kujundajateks ka MTÜ-d, kodanikuaktivistid, ministrid, akadeemikud, eraettevõtted jne (Nye 2010b, 2). Tänapäeva probleeme (terrorism, narkosõjad, kliimamuutused, pandeemiad) ei suuda riigid enam üksinda lahendada, tarvilik on koostöö. Võrdluseks nullsumma mänguga ja võimuga teiste üle pakub Nye ratsionaalsema „võim koos teistega“ lähenemise, nimetades seda „positiivse summa mänguks.“ (Nye 2009).

Infoajastu rahvusvaheline poliitika meenutab Nye sõnul pigem kolmedimensioonilist malemängu, kus võim on jagunenud muustriliselt. Ükski riik ei ole igas vallas maailma

tugevaim. Riigi tugevus moodustub mitmest faktorist. Võimu ulatust tuleks vaadelda kolmes osas (Ibid.):

Militaarvõim – kõrgeimal tasandil on võimujaotus enamjaolt unipolaarne, kus USA on tõenäoliselt veel mõnda aega maailmas juhtrollis;

Majanduslik võim – keskmisel tasandil on võimujaotus juba mitu kümnendit olnud multipolaarne. Suurimateks tegutsejateks USA, Euroopa Liit, Jaapan ja Hiina;

Riikidevahelised suhted – võimu alumisel tasandil on võim enim jaotunud, erinevates aspektides erinevate tegutsejate vahel. Tegutsejateks nt pankurid, kes liigutavad raha; terroristid, kes liigutavad relvi; häkkerid, kes on ohuks kübermaailmas.

Postmodernistlikes rahvusvahelistes suhetes on teiste jaoks ligitõmbavamad riigid, kes aitavad kujundada teemasid, kelle kultuur ja ideed sarnanevad rahvusvahelistele normidele ning nende väärtused ja poliitika kinnitavad nende usaldusväärset.

1.1. Pehme võimu olemus

Pehme võimu aluseks on ilma piitsa või präänikuta panna tegutseja B tahtma seda, mida tegutseja A soovib, et B tahaks. President Eisenhower on öelnud, et juhtimine ei seisne teiste inimeste teatud viisil tegutsema saamisest seetõttu, et neil seda teha kästakse, vaid et nad instinktiivselt tahavad seda sinu jaoks teha (1954). Nt Rooma paavst, kelle arvamus loeb ka ilma sõjaväeta.

Teadlased on endiselt erinevatel arvamustel pehme võimu ja selle mehhanismide osas, ning see muudab pehme võimu analüüsimise keerukaks. Lisaks on mõiste pidevas arengus, ka pehme võimu mõiste ja neoliberalismi koolkonna looja Joseph Nye ise on oma esialgset mõistekäsitlust edasi arendanud. Algsest „eesmärkide saavutamiseks läbi atraktiivsuse, mitte läbi maksete või sunduse“, on saanud „võime mõjutada teisi läbi positiivsete, haaravate, legitiimsete meetmete nende agenda kujundamisel“, asetades rõhuasetuse võimu ressursilt käitumismustrile (Nye, 2011, 20).

Pehme võimu peamised elemendid võib kokkuvõtvalt jagada kolmeks: väärtused, kultuur ja poliitika, mis on järjepidevalt ellu viidud ja mida nähakse legitiimsena ning millel on moraalne autoriteet. Pehmet võimu võivad viia ellu nii valitsused kui valitsusevälised tegutsejad. Pehme võimu näol on tegu analüütilise mõistega, mitte teooriaga. (Nye 2010c, 219).

Võimu rakendamiseks on kolm viisi: läbi sunduse, maksete või atraktiivsuse. Esimesed kaks on tugeva võimu, viimane aga pehme võimu atribuut. Tugev võim rakendub läbi teise poole heaolu vähendavate ähvarduste või kulude kehtestamise. See hõlmab sõjalist jõudu, majanduslikke sanktsioone ja embargosid. Tugeva võimu omamine eeldab militaarsete ja materiaalsete vahendite omamist. Riik ei pea oma mõjuvõimu laiendama, piisab mainitud vahendite olemasolust. Pehme võim kasutab agenda kujundamisel vastavalt atraktiivsust, veenmist või institutsioone.

Majanduslik ja sõjaline tugevus on pehmele võimule kasuks, kuid pehme võim ei ole sellest sõltuv. Nt Nõukogude Liit (NSVL) pehme võim vähenes oluliselt peale Ungari ja Tšehhoslovakkia meeleavaldusi, olgugi, et nende majanduslikud ja sõjalised ressursid kasvasid.

Traditsioonilist tugeva võimu ressursi on võimalik ka pehme võimuna kasutada, sõjaline jõud on parim näide võimu konventeerimisest. Pehme võim võib väljenduda teede, kliinikute, koolide jms ehitamises peale sõjalist operatsiooni. Vägede kohalolek sihtriigis annab tunnistust kõrgetasemelisest lubadusest ja usaldusväärsest (Nye 2011, 46). Läbi tugeva jõu tekitatakse atraktiivne õhustik ja luuakse personaalseid sidemeid. Sõjaline jõud on endiselt tähtsaim jõu vorm maailmas, kuid seda mitte igas küsimuses ja valdkonnas. Kõik sõltub kontekstist – ka kindel ja ratsionaalne tugev võim on kontekstist sõltuv: 500 Briti tuumalõhkepead on USA jaoks tühisemad kui viis Põhja-Korea tuumalõhkepead.

Pehme võim ei ole tingimata efektiivsem ega eetilisem tugevast jõust – mõtete väänamine ei ole parem käte väänamisest. Moraalsed hinnangud sõltuvad rohkem sellest, mis otstarbel, mitte kuidas oma võimu kasutatakse. Pehme võim põhineb positiivsel atraktiivsusel. Pehme võimu ja rahvusvaheliste suhete liberaalse ega idealismi teooria vahel ei tohiks paralleeli tõmmata – tegu on lihtsalt võimu vormiga, läbi mille saavutada ihaldatud eesmärke (Ibid: 82).

Nye on tunnistanud, et edukaks välispoliitikaks üksnes pehmest võimust ei piisa ja antud määratlus on liialt kitsas. Loomaks „tarka võimu“ on vaja ühildada nii pehme kui tugeva võimu vahendid - majanduslikku ja militaarvõimu täiendatakse pehmete väärtustega. Tark riik omab nii nn „ tarku pomme“ kui nutitelefone ja blogisid (Wilson III 2008, 113). Kontekstipõhine intelligents on oskus erinevate taktikate abil luua tarku strateegiaid. Üksnes relvastusele tuginemine muudaks välispoliitika liialt militaarseks. Kontekstipõhine intelligents ei mõista mitte üksnes oma võimu, vaid tajub ka selle piire. Visioon peab olema praktiline ja

teostatav. Nye on tunnistanud, et pehme võimu abil Osama bin Ladeni-suguseid võita ei ole võimalik, eesmärk on vallutada potentsiaalsete bin Ladeni jälgijate südamed. Nye leiab siiski, et pehmet võimu saab rakendada ilma tugeva võimuta (Nye 2009, 160-61). Targa võimu paigutab Nye teatavat sorti hübriidina liberaalse realismi hulka (Biegon 201, 3).

1.2. Pehme võimu rakendamine

Pehme võim on kulutõhusaim vahend välispubliku arvamuse mõjutamiseks ning igapäevaselt suure hulga inimesteni jõudmiseks.

Mida enam pehme võimu strateegiad ühtivad valitsevate sotsiaalsete struktuuridega, seda tõhusamalt annab neid rakendada – vastuvõtjad on automaatselt poolehoidvamad. Seevastu strateegiat, mis on vastuolus kehtivate sotsiaalsete struktuuridega, võib olla keerulisem rakendada ning see võib kergemini tegutsejate hulgas vastuolusid tekitada (Layton 2013).

Ekslik on segi ajada riigi teod ja ressursid soovitud tulemuse saavutamiseks. Erinevat tüüpi ressursid võivad pehme võimu tugevdamisse panustada. See ei tähenda, et igat tüüpi käitumist võiks tõlgendada kui pehmet võimu. Oluline on vahetegemine võimu ressursside ja võimu käitumise osas. Ressursid, mis pehmet võimu toota võivad, on erinevad (nt läbi majandusliku jõukuse, mis panustab reputatsiooni ja atraktiivsuse kasvu).

Nye on korduvalt rõhutanud järgnevaid allikaid (2004): arenguabi (algselt pidas Nye arenguabi pigem tugeva võimu vahendiks), vahetusprogrammid (õpilas-, huviringide- ja töövisiidid), ringhääling, popkultuur, filmi- ja muusikatööstus, kirjandus, kunst, sport, meedia, kulutused avalikule diplomaatiale, rahvusvaheliste organisatsioonide liikmelisus, sõjaväevahelised kontaktid, rahvusvahelised auhinnad, patendid (nt Nobel), positiivne mudel koduriigist (hõlmab nii legitiimse poliitika elluviimist kui edukat majandust ja pädevat sõjaväge).

Pehme võimu puhul on kriitilise tähtsusega pehme võimu sihtmärgi arvamus, sestap on „partnerlusel“ väga suur roll. Pehme võim peab vastama oma sihtrühmale. Nye nt eristab vastuvõtjatena mitte üksnes riike, vaid ka masse ja eliiti. Pehme võim ei põhine üksnes teatud riigi ja selle elanike soovil jäljendada teist riiki või institutsiooni, vaid ka nende võimalustel seda teha.

Kultuur omab tähtsat osa pehme võimu kandjana. Kultuur on pehme võimu rakendamiseks parimaid vahendeid, kuna kultuur imbub kõigisse suhetesse, institutsioonidesse ja meediasse ja mis peamine, teeb seda märkamatuks. Kultuuri mõju poliitikale on varjatud ja pikaldane. Kultuur hõlmab endas nii kõrgkultuuri (ülikoolid) kui massikultuuri (popkultuur). Head kultuurilised suhted tekitavad inimestes usaldust, mis omakorda mõjub hästi turismile ja kaubandusele. Kultuur peab olema pidevas arengus, et jätkuvalt oleks, mida teistele anda ja millega ahvatleda. Läbi kultuuri teostatavaid välispoliitilisi eesmärke on lihtne hoomata läbi rahastuse (nt mis piirkonnadesse vahetusprogrammide, kultuuriüritustesse jms enim panustatakse). Kultuuri mõju ja seeläbi loodava kuvandi mõju riigi tuntusele ja poliitikale iseloomustab nt USA komöödiafilm "Borat", mis muutis Kasahstani brittide Top3 unelmate reisisihiks. Samas soovis Kashastani president kaevata teose negatiivsest mõjust president Bushile (Myers 2006).

Avalik ja traditsiooniline diplomaatia on pehme võimu poliitiliseks kandjaks. Avalik diplomaatia hõlmab valitsuse ja välispubliku ning nende juhtide kaasamist, selgitades enda välis- ja sisepoliitilisi otsuseid läbi strateegilise kommunikatsiooni ja luues nii pikaajalisi suhteid välisliidiga, nt läbi haridus- või koolitusprogrammide ja konverentside. Avalik diplomaatia ei ole vaid uudiste edastamine, pigem on tegu laia välismaise kogukonna loomisega, kes mõistab teatud küsimusi teataval viisil.

Võib tekkida küsimus, kuidas eristada tegevusi, mis on kvalifitseeritavad avaliku diplomaatiana või lihtsalt välispublikut mõjutava tegevusena. Nt huligaanitsevad briti jalgpallifännid, kes edastavad maailmale kuvandit Ühendkuningriikidest, ei ole osa riigi avalikust diplomaatiast. Samas võib avalikuks diplomaatiaks pidada pop-bändi, kes juhib maailma tähelepanu sotsiaalsetele probleemidele. Kokkuvõtvalt võib öelda, et avaliku diplomaatia moodustab riiklike ja mitteriiklike tegutsejate käitumine, mis aitab kaasa ja tugevdab riigi pehmet võimu.

Avaliku diplomaatia kriitikud nimetavad seda peene nimega „propagandaks“ (Brown 2008). Suurim erinevus propaganda ning avaliku diplomaatia vahel on nende üldeesmärkides. Propagandat iseloomustab petlikkus ning ideede müümine, avalik diplomaatia on mõeldud täiendama harjumuspäraseid diplomaatilisi tegevusi, edendama norme ning kujundama ideid, kaasates ühiste arusaamade ja jagatud väärtustega isikuid. Ideaalis saavutavad nii avalik diplomaatia kui propaganda oma auditooriumi usaldusväarsuse. Avalik diplomaatia saavutab usalduse läbimõeldud argumentatsiooni ning selgelt esitatud faktide läbi, samas propaganda

kasutab usalduse saavutamiseks faktide ümberlukkamist. Üldjuhul arvatakse avalikul diplomaatial olevat pikaajaline mõju, samas kui propaganda mõju hinnatakse vaid lühiajaliseks. Hea avalik diplomaatia veenab oma publikut, et selle sisu ning eesmärk ühtivad ning seepärast on see aus (Ibid.).

Väärtuste dimensioon pehmes võimus läheb kaugemale diplomaatiast ja mitmepoolsetest läbirääkimistest. Riigi väärtused seisnevad riigi tegudes ja sõnades. Väärtuste kuulutamisest ei ole kasu, kui riik oma sõnade järgi ei talita.

Väärtused, mida riik edasi annab ja mille eest kõneleb, on eelkõige need, mida kodus viljeldakse (nt demokraatia), mida järgitakse rahvusvahelistes organisatsioonides (koostöö teistega) ja mis kajastuvad välispoliitikas (nt inimõiguste kaitse). Valitsused võivad enda käitumise põhjal olla teistele eeskujuks või tekitada vastumeelsust. Kuna pehme võim, erinevalt tugevast, ei ole tihtipeale valitsuste pärusmaa, kannavad riigi väärtuseid ja hoiakuid edasi kultuur, vabaihendused jms. Kaasaegne meelelahutus võib sisaldada alateadlikke sõnumeid ja kujutisi individualismist, tarbijaeelistustest ja teistest poliitilist efekti omavatest väärtustest. Ameerika filmid annavad lisaks glamuurile ja seksapiilsuse rõhutamisele edasi avatud, mobiilse ja mitmekesise ühiskonna kuvandi.

1.3. Pehme võimu mõõtmine

Pehme võimu kvantifitseerimiseks ei ole ühtset meetodit ega ühtseid standardeid. Nende puudumine võib võimu mõõtmisel anda väga erinevaid tulemusi. Konkreetset meetodit ei ole pakkunud ka mõiste looja Joseph Nye. Pehme võim ei ole käegakatsutav, puuduvad otsesed materiaalsed aspektid, mistõttu on mõõtmine keerukam kui nt sõjalise võimekuse või majandusliku tugevuse hindamine. Ka tuleb avaldub pikema perioodi vältel. Pehme võimu mõõtmine on justkui diplomaatia numbritesse panemine. Esmapilgul võib see osutada keeruliseks, kuid pehme võim jätab endast jälje, mida on võimalik mõõta (Simard, Pahlavi 2009).

Pehme võimu mõõtmiseks on oluline mõista võimudünaamikat vastuvõtvast riigis. Rolli mängivad ajaloolised tingimused, tugeva ja pehme võimu suhe, moraalne autoriteet. Pehme võimu edastamise vahendid ja tõlgendamine sihtriigis on otsustava tähtsusega. Manipulatsioon, laimamine ja propagandana tõlgendatavad uudised võivad olla negatiivsete tagajärgedega. Illustreerivaks näiteks sihtrühma erinevuste ja olulisuse kohta on nt end

paljastavad Hollywoodi näitlejannad, kes lääne maailmas võivad mõjuda atraktiivselt, Lähis-Idas aga tekitada vastumeelsust. Nye manitseb võimu hindamisel mitte unustama konteksti, mis võib olla ressurssidel põhineva võimu hindamise miinuseks – nagu tugevatest kaartidest pokkeris ei ole kasu, kui teised mängivad bridži – nii võib juhtuda ka rahvusvahelises poliitikas (Nye 2011, 10).

Pehmet võimu saab mõõta riiki külastavate turistide ja vahetusõpilaste arvuga, riigi atraktiivsusega immigrantide silmis, keeleõppe ja riigi kultuurisündmuste populaarsuse hindamisega võõrsil. Tõhusaimaks kontrollimisvahendiks, kas teatud külgetõmbejõud toodab oodatud poliitilist tulemit, peetakse küsitlust. Küsitlust riigi A pehme võimu mõõtmiseks kasutatakse avalikku arvamuse küsitlust riigis B. Põhjuslike seoste tõestamiseks ei peaks küsitlus piirduma vaid ühe pehme võimu aspekti ega sihtrühmaga ja peaks olema jätkuv, nt iga-aastane. Arvestada tuleb, et küsitluste tulemusi võivad mõjutada hetkesündmuste meediakajastused.

2. HIINA RAHVAVABARIIGI PEHME VÕIM

21. sajand algas ebaühtlaselt jaotunud võimuressurssidega maailmas. Vaieldamatuks suurriigiks nii pehme kui tugeva võimu vallas oli Ameerika Ühendriigid, nende kulutused sõjaväele moodustasid poole kogu maailma kulutustest ja majandustoodang kolmandiku maailma toodangust. Sümbolid Hollywoodist ja Coca-Colast Appel'i ja Harvardini on muutnud USA maailma pehme võimu monopoliks. Ameerika võimupositsiooni tulevik on aga juba pikalt olnud rahvusvaheliste suhete teadlaste arutluse all, Ameerika ülemvõimu languse alguseks on ennustatud külma sõja lõppu, 2008.a alanud finantskriisi ja Hiina tugevnemist.

Hiina areng on olnud viimase kolmekümne aasta jooksul muljetavaldav. Oma territooriumi suuruse, strateegilise asukoha, dünaamilise elanikkonna, kiirelt kasvava majanduse ja tugeva sõjaväega on Hiina vaieldamatult suurvõim, kelles nähakse ohtu USA hegemooniale. Tõusva enesekindlusega soovib Hiina oma kunagist positsiooni maailma suurte jõudude kõrval tagasi võtta ja samas, vaatamata sõjalisele tugevnemisele, maailma silmis vähem hirmutav tunduda.

Hiina pehme võimu allikad ei ole võrreldavad USA omadega, kuid on sellegipoolest märkimisväärsed ja nõuavad täpsemat analüüsi.

Hiinas on majanduse avanemisest alates olnud peamiseks eesmärgiks riigisisene areng. Välispoliitiliselt on rõhutatud madala profiili hoidmist, kesksel kohal on olnud riigi suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse kaitsmine. Majandusreformide edukaks jätkamiseks hoiduti välispoliitikas agressiivsuse demonstreerimisest ning juhtrolli taotlemisest maailmas. Hiina mõjuvõimu suurenemisega algas debatt senise „madala profiili hoidmise“ (hiina k. *tao guangyanghui*) põhimõtete vajalikkuse üle. 2013.a. vihjas vastne president Xi Jinping kursimuutustele, esitledes „saavutuste püüdlemise“ (hiina k. *fenfayouwei*) strateegiat.

Esimene artikkel pehmest võimust Hiinas ilmus juba 1993.a, kuid tähtsust terminile asuti osutama alles 2007.a, mil 17ndal Partei kongressi kõnes tõi president Hu Jianto otsesõnu esile pehme võimu olulisuse (2007) ja riigi potentsiaalset tõusu hakati maailmas nägema väljakutsena läänele. 2014.a. teatas president Xi Jinping vajadusest pehmet võimu suurendada, loomaks Hiina sõnumit edastav narratiiv. Hiina Kommunistliku Partei (Partei)

ladvik on mõistnud, et ilma pehme võimuta on tänapäeva maailmas keeruline saavutada superriigi staatust, pehmest võimust on saanud riigivõimu fundamentaalne osa.

Hiinal puudub veel terviklik ja siduv pehme võimu strateegia, on erinevad eesmärgi nimel töötavad poliitikad. Pehme jõu eesmärgiks on muuta Hiina tõus maailmale vastuvõetavaks, luues mõistmist ning arusaamist Hiina poliitilise mudeli ja poliitika üle, aidata võita sõpru ja liitlaseid, ning edendada riigi agendat. Hiinat soovitakse kujutada rahumeelse ja rahvusvahelisi norme austava riigina. Hiina vastandub hegemooniale, imperialismile ja kolonialismile, tunneb solidaarsust arengumaadega, soovib parendada suhteid arenenud riikidega, nähes ette ühise arengu edendamist. Hiina avanemisega maailmale on arenenud ka nende pehme võim. Hiina tõusu nimetatakse „rahumeelseks tõusuks“, mille eesmärgiks on „harmooniline ühiskond“.

Maailmas kasvab Hiina riigi toetusel rajatavate kultuurikeskuste ja hiina keelt õppivate inimeste arv, riigivisiitide käigus jagatakse miljonites dollarites abi ning sõlmitakse koostööleppeid.

Läbi Hiina Kesktelevisiooni (CCTV), Konfutsiuse Instituutide ja ametlike visiitide üritab Hiina valitsus mõjutada avalikku arvamust ning propageerida Hiina kuvandit ja kultuuri. Lisaks soovitakse innukalt näidata, et Hiina tegeleb oma kodanikele parema tuleviku võimaldamisega ja sellega seoses jälgitakse hoolega, kuidas välismeedia Hiinat kajastab. Välismeediat peetakse osaliselt vastutavaks Hiina negatiivse kuvandi eest läänes (d'Hooge, 2010).

2.1. Allikad

Maailma pehme võimu lipulaeva USA jaoks on pehme võim olnud ajalooliselt välispoliitika strateegiline vahend, põhinedes traditsioonilistel Ameerika ideedel liberalismist, demokraatlikest väärtustest, inimõigustest ning kultuurist, haridusest ja teadusest. Ameerika Ühendriigid pakuvad võimsat kombinatsiooni intellektuaalsest ja popkultuuri jõust, lisaks on USA turistide lemmiksihtkoht maailmas. Selle põhjal on loodud ka Nye kontseptsioon pehmest võimust.

Hiina pehme võim ei ole sellega üheselt ühildatav. Hiina rõhub oluliselt enam majanduslikele pehme võimu vahenditele. Hiina pehme võimu võib jaotada kolme kategooriasse: majandusabi, majanduskoostöö ja kultuuriline hõlvamine (Qinglian 2009).

Läbi majanduskoostöö üritab Hiina murda negatiivset kuvandit, mis on suurimaks takistuseks poliitiliste- ja majandussuhete loomisel. Hiina on seotud pea kõigi globaalsete majanduslike struktuuridega. Nye poolt välja toodud kolmest peamisest pehme võimu ressursist on hiinlased suurima rõhu asetanud kultuurile. Hiina kultuuriline rikkus paikneb nende ajaloos – traditsiooniline Hiina köök, kunst ja käsitöö, Pekingi ooper, Hiina meditsiin, kalligraafia.

Kultuur on vaieldamatult nii USA kui Hiina peamine pehme võimu allikas. Kultuuri suhtutakse kui silda, mis ühendab inimeste südamed ja meeled. Rahvusvahelise liidrirolli saavutamisel ja sõjas terrorismiga mängis USA rikas kultuur võrdset rolli sõjalise tugevusega, selgub USA välisministeeriumi 2005.a. raportist (USA State Department 2005, 1). Hiina pehme võimu uuringute keskuse direktor Zhang Guozuo on rõhutanud kultuuri kui olulist vahendit, millega saavutatud areng kinnitada (Ye, 2015).

Vanima püsiva riigina on hiinlased ajalooliselt harjunud oma kultuuri ülimuslikuks pidama. Hiina kultuur on aastatuhandeid tõmmanud ligi kauplejaid ning teadlasi. Hiina on maailmale andnud siidi, portselani, nõelravi, *fengshui*, võitluskunstid, hiina köögi ja meditsiini ning horoskoobi. Hiina roll Keskkuningriigina lõi külluslikud pehme võimu reservid tänapäevaseks kasutamiseks. Kultuurirevolutsiooniga muudeti Hiina antitraditsiooniliseks, aga Deng Xiaopingi „avatud uste“ poliitikaga 1980ndatel hakati taas oma vanu väärtusi hindama.

21. sajandi vaieldamatuks kultuuriliseks supervõimuks on ikkagi USA. Hollywood on maailma suurim visuaalsete sümbolite eksportija ja reklaamija, Ameerika televisiooni- ja filmikangelased tegelevad ”ameerikalike probleemidega”, edastades Ameerikale omaseid väärtuseid, mis lubavad õnne ja naudingut (Fraim 2003). Juba Marshalli plaani filmides kasutati lapsnäitlejaid, kus lisaks erinevate sotsiaalsete ilmingute seletamisele püüti noori eurooplasi assimileerida USA kultuuriga (Mehring 2014).

Oma kultuuri levitamiseks kasutab Hiina samu instrumente - meedia, üritused, sportlaste ülistamine jne, erinevus on vaid selles, et suur osa on partei kontrolli all. Kultuuri on Hiina oma välise tuntuse edendamiseks investeeritud 8,9 miljardit USA dollarit (Nye 2012).

Kasvav Hiina keskklass oma järjest suuremate kulutusvahenditega on oluliselt arendanud Hiina kultuuri- ja meelelahutustööstust. 2011-2015 hõlmavas viisaastaku plaanis oli meelelahutussektor valitsuse toetuse võtmesektoriks, eesmärgiga muuta kultuuritööstus

Hiina üheks peamiseks tööstusharuks. Kultuuri poliitiline ülesanne on, lisaks Hiina majanduse mitmekesisemaks muutmisele, sarnaselt Hollywoodile ja Bollywoodile parendada Hiina mainet ja suurendada nende mõjuvõimu maailmas (Shira 2015). Hiina kultuuri arendamiseks on välisfilmid piiratud 20-ni aastas ja lääne programme imiteerivad telesaated on keelatud (Nye 2012). Vastukaaluks toodab Hiina ise aastas 30 000 tundi seebioopereid, olles selles kategoorias maailma suurim. Suuri summasid investeeritakse Hiina kultuuri reklaamivatesse filmidesse. Koostööd tehakse rahvusvaheliste režissööride ja produtsentidega (Trontin 2015). Läbi Hollywoodi üritatakse jõuda läände ja selleks kasutatakse osavalt oma rahalist võimekust. Retoorika on järgmine: „Mida Hollywood kõige enam armastab? Teiste inimeste raha“ (Dzodin, 2015). Hollywoodiga samastumise poole liikumisest annab märku ka nende viimane, 13-nda viisaastaku plaani reklaamklipp, mida hiinlased ise iseloomustavad kui: „värskendavat sammu, mis meenutab 1980-ndate USA telereklaame“ (Ibid.)

Sarnaselt CNN-le ja BBC-le on Hiina loonud ööpäevaringse uudistekanal (ing.k *ChinaCentral TV,CCTV*). Ideoloogiliselt meelestatud uudistekanal on küll valitsuse kontrolli all, kuid sarnaselt kaabeltelevisioonile on isemajandav, sõltudes vaatajanumbritest. Eelistatakse finantsuudiste kajastamist, välditakse poliitilisi uudiseid, mis võiksid minna vastuollu partei poliitikaga. Lääne publikumi võitmiseks edastavad kohalikud ajakirjanikud uudiseid kuues erinevas keeles.

Enda nähtavaks toomiseks kasutab Hiina väga edukalt erinevaid üritusi, mida nende pehme jõu poliitikas alahinnata ei tohi- suurüritustest (Olümpia, EXPO, organisatsioonide tippkohtumised) kuni väiksemate, kohalikel tasanditel toimuvateni (kultuurinädalad, Hiina uusaasta suurejooneline tähistamine).

Ameerikast on alguse saanud sportlastele kõrge staatuse omistamine. Sport on hea vahend oma riigi tutvustamiseks - suurtel, suure vaatajaskonnaga mängudel edukas olemine tõstab riigi mainet. Pekingi olümpiamängude suurejoonelisel avatseremoonial sooviti läbi ajaloolise pärandi ja kultuuri kujutamise meelde tuletada Hiina šarmi. Spordis nähakse mitte üksnes riiklike ambitsioonide elluviimise vahendit- olümpia oli hiinlaste jaoks kui kinnitus nende maailmaareenile jõudmisest.

USA, kus asub suur osa maailma tuntumatest ülikoolidest, on maailmas esirinnas hariduse pakkumisel. Hiinas on kolm ülikooli maailma parimate seas Pekingi, Tsinghua ja Hiina Hong Kongi Ülikool (TimesHigherEducation), kus on viimaste aastate jooksul suurendatud akadeemilist, keelelist ja kultuurilist vahetust ning korraldatakse koolitusi teiste

riikide valitsuste esindajatele. Enamik välisõpilasi saavad Hiina riigilt stipendiumi. 2014.a õppis Hiinas 377 054 välistudengit (Project Atlas). Aastaks 2020 oodatakse kuni 500 000 välistudengit aastas (Nye 2011). Ligikaudu 30 endist Hiinas viibinud välisõpilast omas 2006.a oma koduriigis ministriametit (Gates, Huang 2006, 19). Eitada ei saa kultuurilise kontakti tähtsust – enamikul õpilastel, kes välisriigis haridust omandavad, kujuneb välja teatud heatahtlikkus võõrustajariigi ja selle väärtuste suhtes. Hiina puhul on see suure tähtsusega riigi negatiivse mainega võitlemises. „Ma ei tea, mis oleks suurem väärtus meie riigile, kui sõprus tulevaste liidritega, kes on siin oma hariduse omandanud“, on öelnud ka USA endine riigisekretär Colin Powell (2001).

Peking teeb jõupingutusi edendamaks mandariini keele (mitte traditsioonilise vanahiina keele) kasutust kui *lingua franca*. Ühendkuningriikide (ing.k *United Kingdom*, UK) peaminister David Cameron on nt soovitanud saksa ja prantsuse keele asemel õppida mandariini keelt (Skapinker 2014). Hiina keele testi HSK (Hiina vastand TOEFL-ile) sooritamine on maailmas kahekordistunud. Kui veel 15 aastat tagasi kindlustas inglise keele oskus andekatele Hiina noortele töö õpetajana mõnes läänega koostööd tegevas ettevõttes, siis tänaseks on kasulikum töötada hiina keele ja kultuuri õpetajana (Roasa 2012). Hiina pehme jõu lipukandjaks on saanud Konfutsiuse Instituudid, mis on peamine vahend hiina keele ja kultuuri esiletõstmiseks maailmas. Instituudid on osaliselt Hiina riigi poolt finantseeritud, samas mitte otseselt nende poolt juhitud, ning on muutunud arvestatavaks osaks maailma ülikoolides. Instituudid ei piirdu vaid keele õpetamisega- tegeletakse ka ürituste ja valitsusliikmete visiitide korraldamisega. Aastaks 2020 on eesmärk avada 1000 Konfutsiuse Instituuti. Kriitikud on aga nimetanud Konfutsiuse Institute spionaaži- ja propagandakeskusteks. Kanadas ja USAs on suletud mitmeid institute, väites, et instituudid tegutsevad Hiina riigi käepikendusena, töötades akadeemilise vabaduse vastu (Sudworth 2014).

Kultuuri kõrval peetakse Hiina poliitilist filosoofiat, eelkõige Konfutsianismi, üheks oluliseks pehmet võimu loovaks väärtuseks. Konfutsianism rõhutab „kuninglikku lähenemist“ ja „harmooniat ilma erinevuste allasurumiseta ning võrduse ja usalduse austamist“. Hiinlased ehitavad üles nõ spirituaalset tsivilisatsiooni, pakkudes Konfutsianismi, Taoismi ja Budismi näol omamoodi asendust Lääne demokraatiat, majanduslikku vabadust ja õigusriigi põhimõtteid rõhutavatele väärtustele.

Kommunistlik valitsus on vana-Hiina filosoofiates aasatuhandeid eksisteerinud mõisted taaskasutusse võtnud. Harmooniat keskmes hoidvas väärtuses näevad hiinlased potentsiaalset viisi probleemide lahendamiseks maailmas. Harmoonilise maailma edendamine on ka üks Hiina välispoliitika nurgakive. Harmoonia inimese ja looduse vahel, prioriteet inimesele. Kommunistlik partei rõhub igal võimalusel erinevuste vahelisele harmooniale. Harmoonilise maailma eesmärk oleval lääne väärtustele lisa pakkumine, mitte nendega konkureerimine.

Kommunismi Hiina pehme võimu vahendina ei kasuta. Xi rõhutab küll sotsialistlike väärtuste tähtsust, kuid nende edule maailmas ei loodeta. Tugev rõhuasetus on Hiina arengumudelil kui poliitilisel väärtusel, mida tuntakse laiemalt „Pekingi konsensuse“ või „Hiina mudeli“ nime all. See näeb ette riigikontrolli säilitamist majanduslikult oluliste sektorite üle, turumajandust koos valitsuse sekkumisega, toetab hiina tunnustega demokraatiat ja vastandab täielikku erastamist, rõhutab riigi arengut endale sobivas tempos, jäädes truuks enda poliitilistele otsustele, ning ei usu ühtsetesse lahendustesse, nagu nt lääne poolt toetatud majanduslik ja poliitiline liberaliseerimine. Erinevalt Washingtoni mudelist, mis eeldab reforme, ja millega kaasneb rahvusvaheline surve, pakub Hiina mudel arenguriikidele „*No strings attached*“, ehk tingimusteta sidumise loosungi all võimalusi arenemiseks, mis puuduvad väljakujunenud võimu struktuuride all. „Hiina tunnustega sotsialismi ehitamise“ idee jääb lääne demokraatiates arusaamatuks. Hiina isegi jääb kimpu, üritades selgitada selle olemust, olles siiski selgelt öelnud, et avatud turumajanduse ja lääneliku demokraatia teed Hiina ei lähe” (Lukk 2013). Vaesed riigid soovivad järgida Pekingit, kuna neile on olulisem, kust ja kas tuleb nende söök, mitte kas riigijuhid on demokraatlikult valitud. Hiina süsteem lubab parimaid ja kiiremaid muutusi elatusstandardites. Hiina mudel on eeskujuks Laos, Vietnamis, Iraanis, Lõuna- Ameerikas, Indias (väliskaubanduse osas), ning isegi Putin üritab eeskuju võtta, kuidas kindlalt valitsedes tagada toimiv majandus.

Hiina mudel näitab, et läänes lahutamatuks peetav majanduslik edu ilma poliitiliste vabadusteta on võimalik. New York Timesi ajakirjanik Thomas Friedman on tunnistanud, et on kadedusega vaadanud, kuidas Hiina võimud saavad lihtsalt probleemidele lahendusi tellida (2005).

Korruptsiooni ja partei usaldusvääruse vastu võitlemiseks tuli Xi välja „Hiina unistusega“, mille eesmärgiks on taaselustada Hiina rahvus nii riigisiselt kui väljaspool. Tegemist on siseriiklikult äärmiselt olulise, emotsioonidele rõhuva loosungiga, läbi mille

püütakse ühendada Hiina rahvas ning tugevdada partei võimumonopoli. „Hiina unistus on ideaal. Kommunistidel peaks olema kõrgeim ideaal. Selleks on kommunism“ on öelnud president Xi, täpsustades, et tegu on ennekõike Hiina rahva unistusega (TheEconomist 2013).Kui „Ameerika unistus“ seisneb heaolus, siis Xi ei ole täpsustanud, mida ta täpsemalt silmas peab. On räägitud tugeva armee unistusest, partei, riigi ja ühiskonna ümberkujundamisest. Siseriiklikul tasandil on partei agenda edasiviivaks jõuks haridus, koolides on keelatud lääne väärtuste levitamine ning nõutakse Marksismi, sotsialismi ja Hiina traditsioonilise kultuuri edendamist.

Alates reformide algusest 1970-ndatel on Hiina üritanud rakendada suhtluses teiste riikidega pehme võimu lähenemisviise. Välispoliitika on juhindunud 1950-ndatel loetletud viiest printsiibist: kahepoolse suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse austamine, kahepoolne mitteagressioon, mittesekkumine teiste riikide siseasjadesse, võrdsus, kahepoolne kasu ja rahumeelne koeksisteerimine. Xi on nimetanud mainitud viit printsiipi rahvusvaheliste suhete normiks, mis kannavad edasi Aasia traditsioonidele omast rahuarmastavat suhtumist ja mille roll ei ole 50 aastaga vähenenud (Xi 2014).

Hiinas toimub suur osa poliitilisi protsesse formaalsetest institutsioonidest väljaspool, mis teeb seal toimuvast selge ülevaate saamise keerukaks ja miks jäädakse Hiina poliitikast rääkides tihti spekulatsioonide piirsesse, leiab Tõhk (2012).

Erinevalt USAst, kus nii avalik kui traditsiooniline diplomaatia on välispoliitika tugisambaks, on Hiinas kuni lähiajani domineerivaks olnud alliansside mittemoodustamise printsiip ning keskendumine riigisisesele arengule. Peale Taevase rahu väljakut hoiti rahvusvahelisel areenil madalat profiili ja tegeleti majanduse arendamisega, Hiina kuvand oli sissepoole vaatav. Mao ajal ei läinud teiste riikide arvamus neile korda. Hiina kasvamise ja tugevnemisega levima hakanud „Hiina ohu teooria“ vaigistamiseks tuldi välja „rahumeelse tõusu“ teooriaga, mis rõhutas soovi luua rahumeelne rahvusvaheline keskkond, mis võimaldab Hiinal tegeleda majandusliku arenguga. „Tõus“ asendati hiljem leebema kõlaga sõnaga „areng“.

Multilateraalse lähenemise tõestuseks viis Hiina läbi põhjaliku muutuse. Lisaks majanduslikule integratsioonile asuti ka rahvusvahelisse süsteemi lõimuma, taotledes oluliste rahvusvaheliste organisatsioonide liikmelisust. Tänapäevaks on Hiina aktiivne rahvusvaheliste organisatsioonide liige, eriti ÜROs ja sellega seotud organisatsioonides. Seeläbi sai riik tõsta

oma prestiiži ja tagada rahvusvaheline kord, kus Hiina huvid on kaitstud. WTO-ga liitumine integreeris Hiina rahvusvahelise majandusega ning viis lähemale reeglitepõhisele majandussüsteemile.

Oma huvide paremaks kindlustamiseks ja mõjuvõimu tugevdamiseks on Hiina asunud ise mitmeid organisatsioone looma. Strateegia, mida läbi Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi rakendab ka USA. Shanghai koostööorganisatsioon ja viimase aja oluline saavutus, Aasia Taristuinvesteeringute Panga loomine näitas, et riigid võtavad Hiina initsiatiivi tõsiselt.

Järjest suurenev globaalne seotus nõuab valitsustest kaugemale, otse kodanikeni jõudmist. USA on oma välispoliitika portfelli laiendanud teemadel, mida varasemalt peeti sisepoliitika pärusmaaks (majandus- ja keskkonnaküsimused, narkootikumid- ja haiguste kontroll, organiseeritud kuritegevus) ja, mis nõuavad välisministeeriumilt oma nägemuse kohendamist diplomaatiast, selles osalejate rollist ja vastutuse määrast (Clinton 2010). Senisest suuremat tähelepanu osutatakse valitsuselt- inimesele ja inimeselt- inimesele kontaktidele. Traditsiooniline Hiina diplomaatia rõhutab kõrgtasemelist, mitte rohujuure tasandil suhtlust (Yao, Wang, 261). Hiinlased eelistavad sõlmida kohaliku tasandi kahepoolseid lepinguid, laiendada koostööd keskmise ja väikese suurusega ettevõtete vahel, mis läbi muutuks koostöö detailsemaks. Valitsus ei soovi riskida negatiivse mõjuga, eelistades teatud riike või projekte, vaid suhtuda kõigisse võrdselt (Kaczmarek 2015).

Rahaliste toetuste abil on Hiina imbinud Aafrikasse ja Lõuna- Ameerikasse, kus eurooplaste jaoks läbikukkunud probleemsed riigid on Hiina jaoks võimalus. Läbi finantskriisi stabiliseerimise ja erinevate kaubandusprojektide on ka Euroopa end märkamatult Hiinaga rohkem sidunud- infrastruktuuri projektid, firmade ülevõtmised, riigivõla ostmised. Toetuse eelduseks on kaks tingimust- mitte tunnustada Taiwanit ja toetada Hiina Rahvavabariiki rahvusvahelistes organisatsioonides. ÜROs on muutus silmnähtav- 2010.a oli tõusnud toetus Hiinale inimõiguste küsimustes varasemalt 50lt protsendilt 70le (Follath 2010). Hiina vetol ÜRO Julgeolekunõukogus on täna hoopis suurem kaal kui see oli veel paarkümmend aastat tagasi.

Kasvava sõjaväe taustal endast rahvusvaheliselt vastutustundliku tegutsejana näitamiseks on Hiinast saanud ÜRO humanitaar- ja rahuvalveoperatsioonide suurtoetaja, saates oma rahuvalvajad ja meedikuid kriisikolletesse ümber maailma, nende kõrgtehnoloogilise hospital- laevad pakuvad tasuta meditsiiniabi. ÜRO embleemi all on

hiinlased peamised tegutsejad piraadivastastes tegevustes ning transporditakse ka sõjalise konflikti tõttu lõksu jäänud aluseid ja inimesi.

Avaliku diplomaatiale kulutab Hiina enam kui ükski teine riik- teadlased uurivad ja arutlevad teiste riikide näiteid, Hiina valitsus ei kopeeri, vaid uurib ja valib parimaid lääne lähenemisi, mida annab mugandada Hiina poliitilisse ja kultuurilisse konteksti (d'Hooghe 2013). 2012.a loodi pehme jõu edendamiseks Hiina avaliku diplomaatia assotsiatsioon. Assotsiatsiooni ülesandeks on mobiliseerida ja koordineerida sotsiaalseid ressursse. Hiina on aktiivselt ka külustusdiplomaatiat ellu viimas, korraldades erinevaid tippkohtumisi (Boao foorum). Xi ise külastas koos peaministri LiKeqiangi 2014.a rohkem kui 50 riiki (Shambaugh 2015). Erinevalt Euroopa ja USA jõupingutustest demokraatiale ja headele valitsemistavadele keskendumisel, eelistavad hiinlased käegakatsutavaid ja kõrge profiiliga žeste – lisaks koolidele, teedele ja haiglatele nt Kambodža parlamendihoone või Mosambiigi välisministeeriumi ülesehitamine, erinevalt Euroopa ja USA jõupingutustest demokraatia ja headele valitsemistavadele keskendumisel.

Erinevalt NSVLst ei sunni Hiina teistele peale enda valitud mudelit. Hiina ei rakenda sanktsioone mittekoostöövalmitel riikidele ega soovi kukutada teisi režiime. Relvadega maailma vallutamise asemel kasutab Hiina agressiivset kaubanduspoliitikat Läänega, annab madala intressiga laene Aafrika ja Lõuna- Ameerika riikidele, survestab partnereid diplomaatiliselt. Analüütikud on nimetanud haruldaste muldmetallide ressursse, millest 95% toodetakse Hiinas, “21.sajandi majanduslikuks relvaks” (Follath 2010). Kui riik A pakub B-le majanduslikke võimalusi, ei ole kuigi tõenäoline, et riik B hakkaks mittemajanduslikes küsimustes riiki A provotseerima. Seega riigil A on otsene pehme võim riigi B üle, tegemaks temale kasulikke poliitilisi otsuseid. Ilma otseste ähvarduste või makseteta võivad majandussidemed toimida kui nähtamatu jõud, mis sunnib riiki B käituma A eelistuste kohaselt. Hiina majandus ja lõputud võimalused pakuvad just taolisi majanduslikke võimalusi ja on vähe riike, keda taolised võimalused ei ahvatle.

Hiina on Aasia Infrastruktuuri Investeeringuspanka rahastanud 50 miljardi USA dollariga, uue siiditee arendamist 40 miljardiga USA dollariga. Kokku moodustavad Hiina lubatud investeeringud maailmas aastani 2025 1,41 triljonit USA dollarit. Võrdluseks, Marshalli Plaan oleks tänapäevases vääringus väärt 103 miljardit USA dollarit. Hiina kulutusi propagandale hinnatakse 10 miljardit USA dollarit aastas. USA kulutused avalikule diplomaatiale on 666 miljonit USA dollarit aastas (Shambaugh 2015).

Finantsressursside kasutamises suurriikide poolt ei ole midagi uut, imekspandav on vaid Hiina näiliselt väike tagasisaadava kasu määr.

2.2. Välispoliitilised eesmärgid

Hiina välispoliitika on alati koordineeritud sisepoliitikaga, välispoliitilised eesmärgid on tänaseni suuresti tulenenud siseriikliku majandussituatsiooni vajadustest. Olgugi, et suuruselt teise majandusega riik maailmas, kel huvid üle kogu maailma, on sisepoliitika endiselt esikohal. Tinnamenni rahutused, sanktsioonid oli äratus, et sisemised ja välised probleemid võivad põimuda. Hoolimata Hiina tõusust ja selle mõjudest majandusele, keskkonnale, maailma julgeolekule ja poliitikale, ei ole isegi USA teadlastel ega diplomaatidel täielikku arusaama nende võimust ja eesmärkidest. (Monroe 2010, 46)

Alates II Maailmasõjast on teatavatel printsiipidel Hiina poliitikas oluline roll: vähendada naabrite kahtluseid, säilitada territooriumi ühtsus, nõrgestada välismaiseid destabiliseerivaid mõjutusi, edendada majandust, kindlustada Hiina koht globaalses maailmas (Nathan, Scobell 2012). Majanduse avanemisest alates on välispoliitiliselt kesksel kohal olnud riigi suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse kaitsmine ning madala profiili hoidmine. Majandusreformide edukaks jätkamiseks hoiduti välispoliitikas agressiivsuse demonstreerimisest ning juhtrolli taotlemisest maailmas (Neljas 2012).

XXI sajandi teise kümnendiga on kaugenetud Deng Xiapoingi soovitustest hoida madalat profiili, õiget hetke oodata, asjade kulgu kainelt jälgida, väljakutsetele rahulikult vastu astuda ning auahnust vältida ja mitte juhirolli taotleda. 2014.a võimule tulnud Xi Jinping asetab järjest enam rõhku välisasjadele. Asutud on Hiina kadunud hiilgust taastama, võttes järjest jõulisemaid positsioone territoriaalküsimustes. President näeb ennast muutusi läbi viiva juhina, kes reformib poliitilisi ja majanduslikke suhteid mitte üksnes Hiinas sees, vaid kogu maailmas.

Endiselt rõhutakse majanduse arendamisele ja moderniseerimisele, mis on ametliku patriotismi ja Partei lojaalsuse alustalaks. Majanduse tugevdamine on üks enimkõneldud Hiina poliitika eesmärkidest. Siseriiklikult soovitakse tootmine asendada tarbimisega, muutes Hiina tootmiskeskusest innovatsioonikeskuseks. Viimaste aastate suurprojektiks on kujunenud uue siiditee („üks vöö, üks tee“) rajamine, mida mööda läheks torujuhtmed, kiirteed ja mis laiendaks kaubandust maailmaga veelgi. „Eesmärgiks majanduskoostöö

arendamine, investeringute suurendamine, energiakoostöö ning energiapakkumise tagamine Hiinale, siseriikliku tootmisvõimsuse väljasuunamine ning efektiivsuse tõstmine“ (Ait 2015). Projekt hõlmab Aasia, Aafrika, Lähis- ida ja Euroopa (sh Eesti) riike. Xi nägemuse järgi oleks infrastruktuuri rahastajad just Hiina pangad ja ettevõtted.

President Xi on kinnitanud rahumeelse arengu rajal jätkamist, kinnitades, et Hiina kavatses „strateegiliste võimaluste perioodi“ lõpuni enda kasuks ära kasutada ja Hiina tõus toimub vaid nõ võit-võit (ing.k *win-win*) tulemiga (Johnson 2014). Mainitud lähenemine sobib pigem külma sõja aega, mil NSVL ja USA vastasseis surus maailma sõja äärel, vaesemad riigid aga soovisid rahu arenda. Kogenud suurriigi jaoks on välispoliitikas „rahust“ ja „arengust rääkida iganenud, leiab endine Partei ajakirjanik Deng Yuwen. Tegu peaks olema niigi ilmse sooviga (2013).

Samaaegselt kasvab aasta-aastalt Hiina militaarkulutuste eelarve, käsikäes sõjaväe moderniseerimisega ja otsekoheste territoriaalsete nõudmistega. Xi ei ole eitanud, et sooviks Aasia regiooni kaitserolli enda käes näha, välistades USA osaluse. Aastakümneid kestnud isolatsiooni järel on Hiina juhid asunud suurt tähelepanu pöörama Hiina väärikuse ja mõju laiendamisele ja USA rolli vähendamisele. See on mõningal määral kooskõlas Obama juhtimisstiiliga, kes on asunud vastutust maailmas laialdasemalt ümber jagama. Obama eesmärgiks oli rahumeelsem ja õiglasem maailm. Nõudes ühelt poolt muutust, soovides samas pragmaatilisemalt valitseda. Obama nägemus on USA-st kui riigist, kes juhib hea eeskuju põhjal, usub teiste kaasamise ja teadvustab oma võimupiire. Hiina tõusu osas eelistab Obama Hiina kaasamise poliitikat ohu teooriale: ”Võim ei pea olema nullsumma mäng! Ükski riik ei saa 21.sajandi väljakutsetele üksi vastu astuda” (2009). Samas ei soovi Obama seejuures kaotada USA juhtrolli.

2.3. Mis nõrgestab pehmet võimu

Suurriikidel on pehme võimu rakendamine väikeriikidega võrreldes lihtsam - kõneainet pakuvad nad olenemata oma tegudest. Suurriikide eesmärk pole mitte niivõrd tähelepanu saamine, kuivõrd oma tegevuste selgitamine. Hiina pehmet võimu võib mõjutada see, mida Hiina teeb, mitte see, mis Hiina on.

Pehme võim ei põhine faktidel, vaid nende tõlgendamisel. USA, kes on alustanud mitmeid sõdasid, väärkohtleb oma vange ja nuhib oma liitlaste järgi, on sellele vaatama

maailma supervõim. Hiinaga aga seostub proteksionism, valuutaga manipuleerimine ja korrupsioon, mis pannakse konteksti ja võrdlusesse USAga.

Nye peab peamiseks takistuseks Hiina pehme võimu edendamisel valitsuse liigset kontrolli. Pehme võimu loob suurel määral tsiviilühiskond, läbi vahetute kontaktide.

Hiinlased on tunnistanud, et ei oska oma suurte ressursidega kultuurilist pehmet võimu piisavalt hästi turundada. Läänes õõnestab Hiina pehmet võimu tema ebasiirus ja vastuolulisus. Kuvand, mida Hiina etendab, ei lähe tihti kokku tema tegudega. Jõu kasutamine territoriaalküsimustes, Tiibeti, Xinjangi ja Taiwani küsimus repressiivse vähemuspoliitikaga, lääne kliimapoliitikale vastandumine, klassilõhed, talupoegade küsimus – kõik see on vastuolus stabiilse ja harmoonilise ühiskonna kuvandiga. Hiina sõjaliste kulutuste tõttu valitseb kahtlus, et Hiina ei ole nii pehme kui üritatakse näidata. Ka USA pehmet võimu õõnestas oluliselt president Bushi reaalspoliitiline käitumine ja sõjaline tegevus Lähis- Idas, mis lõi kuvandi USAst kui imperialistlikust riigist. Hiina valitsus möönab inimõiguste tähtsust ja koguni üldkehtivust, kuid eelistab seda hetkel esitada pigem püüdluse kui siduva normina. Hiina juhid ei adu, kuivõrd kinni on eurooplased demokraatias, inimõigustes, kõnevabaduses jms, isegi kui nende riigijuhid võivad majanduslikel kaalutlustel võtta pragmaatilisema vaate. Legitiimsusprobleeme tekitavad ka hiinlaste suhted paariariikidega. Kolmanda maailma riikides rakendatakse lisaks Pekingi konsensusele „äri on äri” (ing.k. *business is business*) suhtumist, mis tähendab soodsatel tingimustel maavarade ostmist ja kohaliku tööjõu ärakasutamist.

Hiinat on korduvalt süüdistatud lääne ettevõtete intellektuaalomandi varguses ja konfidentsiaalsete äriplaanide spioneerimises, edendamaks Hiina ettevõtteid ja mõjutamaks rahvusvahelist kaubandust. Tootesildid „valmistatud Hiinas” (ing.k. *Made in China*) on endiselt tihti sünonüümiks halva kvaliteediga toodangule. Maailm impordib aga suurema kultuurilise väärtusega tooteid nagu raamatud, ajalehed ja ajakirjad kümme korda vähem kui „*Made in China*“ tooteid.

Lääneriikidele ei ole Pekingi konsensus atraktiivne. Aafrika autoritaarsetele liidritele võib olla, kuid neil puudub majanduslik võimekus kordamaks Hiina saavutust, leiab Nye (2014). Puuduvad valitsusvälised tegutsejad, mis USAs aitavad suuresti kaasa pehmele võimule. Aeglustunud majanduskasv, inflatsioon, kinnisvarabuum, suurenev töötus ja sissetulekute ebavõrdsus õõnestavad Pekingi konsensuse pikemajalist veetlust.

(TheEconomist 2015). Samal ajal, kui Xi räägib avatud suhtumisest ja uue poliitilise kuvandi loomisest, kärbitakse ajakirjanike, internetikasutajate ja akadeemikute vabadusi.

Poliitilise survega tõugatakse eemale andekaid hiinlasi, keda reformid innustama peaks. Oponentide häälte elimineerimiseks on Xi asunud piirama ligipääsu internetile-sobimatud sotsiaalmeedia postitused on karistatavad kuni kolmeaastase vanglakaristusega (Blanchard, Li, Carsten 2013). Internetipiirangud oma kodanikele ei takista riigiparaadil endal selle kasutamist ja reklaami tegemist. Xi 2015.a. USA visiiti kajastati aktiivselt Facebooki spetsiaalset visiidi tarbeks loodud grupis. Eeskujuna on võetud USAlt, kus Valge Maja kasutab sotsiaalmeedia kanaleid nagu Twitter ja Facebook selgitamiseks oma seisukohti ja tekitamiseks diskussioone, Obama kõnesid ja *säutse* levitatakse ja tõlgitakse USA välisministeeriumi poolt erinevatesse võrgustikesse ja keeltesse üle maailma, rakendades nii kaasamise strateegiat. Hiina on üks enim tsensuuritud riigist maailmas. Ka välismeedia vajab toimimiseks valitsuse luba. Kui varasemalt on piirdutud korruptsioonivastaste kampaaniatega, siis Xi on viinud asja kaugemale, võttes sihikule kõrge profiiliga isikud, ministritest ärimeeste ja sõjaväelasteni, süüdistades neid korruptsioonis. Hiina- suurusel riigil on kindlasti ka kultuurivallas talente, kes suudaksid maailmas edu saavutada, kuid midagi sarnast Lõuna-Koreast pärit *Gangnam Style*le pole veel tulnud. Mitmed andekad hiinlased saavutavad tuntuse maailmas, kui nad Hiinas ära keelatakse, mis toob Parteile soovitud vastupidist kuulsust (Ai Weiwei, Jung Chnag). Olukorras, kus kõik on valitsuse kontrolli all ning satiir keelatud, on raske piisavat kuulsust saavutada. Ilma meelelahutusliku väärtuseta välismaal suurt populaarsust ei leita. Vastukaaluks USA tipp-poliitikud osalevad ise erinevates paroodiasaadetes, mis leiavad ülemaailmselt kajastust.

2.4. Pehme võimu strateegiad

Ameerika peamine pehme võimu strateegia seisneb oma väärtuste ja demokraatliku süsteemi universaalselt köitvaks muutmises. „Küsimus ei seisne selles, kas USA juhib, vaid kuidas USA juhib!“ (Obama, 2014). Dünaamiliste partnerlussuhete loomine on osa protsessist, nt mitteametlik suhtlus, kohalike inimeste ja meedia kõnetamine, diplomaatia ja eliidi vahetu suhtlus. Arenguabi andmine, rahvusvaheliste ja regionaalsete struktuuride (nt G20, ASEAN) tugevdamine, mis läbi ehitada üles koostööl põhinevat globaalset arhitektuuri,

seismine jagatud väärtuste eest teistes riikides on osa USA pehme võimu ellu viimise strateegiast.

Hiina kasutab USA-ga sarnast strateegiat: diplomaatiat, kultuuri, majandusabi ja investeringuid ning osalemist mitmepoolsetes organisatsioonides, kes kasutavad vastavalt vajadusele nii piitsa kui präänikut (Kurlantzick 2007). Hiina investeerib jõudsalt partnerlussuhetesse ja erinevatesse institutsioonidesse, rakendab mitmesuunalist sõpruspoliitikat, mis rõhutab suveräänsuse olulisust ja mittesekumist. Eesmärgiks on suurriigi kindlustamine energiaga ning eksporditurgude loomine. Geopoliitilised erinevused nõuavad erinevates regioonides erineva pehme jõu poliitikat.

Harvard Political Review autor Raya Koreh leiab, et Hiina olulisimad tööriistad oma pehme ja tugeva võimu eesmärkide saavutamiseks on Xi täidesaatev enesekindlus, partei ühtekuuluvus, Hiina tulevikku vaatav planeerimine ja rahvusvaheline usaldusväärsus (2015).

Hiina kasutab edukalt tarka võimu - kombinatsioon stabiilsest ja pragmaatilisest, konfutsianistlike väärtusi austavast režiimist ning konfliktidest ja nõudmistest Hiina meres.

Eelpool juba mainitud *win-win* strateegia, mis näeb ette kasumlikkust kõigile Hiina lepingupartneritele, seda eriti uue siiditee raames. Autoritaarne valitsus võib lihtsustada pehme võimu strateegiate elluviimist, suutes neid demokraatlikust valitsusest paremini koordineerida.

Keohane ja Katzenstein 58s riigis USA põhjal läbiviidud uuring avaliku arvamuse ja välispoliitika seoste vahel näitas, et teised riigid võtavad oma välispoliitika kujundamisel avalikku arvamust välispoliitika osas arvesse, kuid seda üksnes silmapaistvates, meedia huviorbiidis olevates küsimustes.

Hiina pehme võim on küll suurenenud, kuid maailm ei pea veel Hiinat ei veetlevaks ega võluvaks paigaks. Üldine seisukoht on siiski, et Hiina pehme võim ei ole saavutanud USAga võrdväärset staatust. Hiinlased ise arvavad, et neid nähakse mujal maailmas positiivsete tegutsejatena. Eurooplaste arvamus Hiina rollist rahvusvahelistes suhetes on segane - ühelt poolt imetletakse Hiina kiiret majanduskasvu ja tõusu maailmaareenile, teisalt kaheldakse ühe partei süsteemi tõttu Hiina usaldusvääruses. Maailma Majandusfoorumi 2015 uuringute kohaselt oli Hiina pehme võim 30 riigi seas nõrgim (Jones 2015). Hiinas veel ei mõisteta, et pehme võimu edu saavutatakse altpoolt ülespoole, mitte vastupidi. Erinevalt

Ameerikast toodab Hiina pehmet võimu eelkõige valitsus, mis on Nye meelest üheks suurimaks takistuseks nende edule.

3. UURIMUSTULEMUSED JA ARUTELU

3.1. Uuringu taust

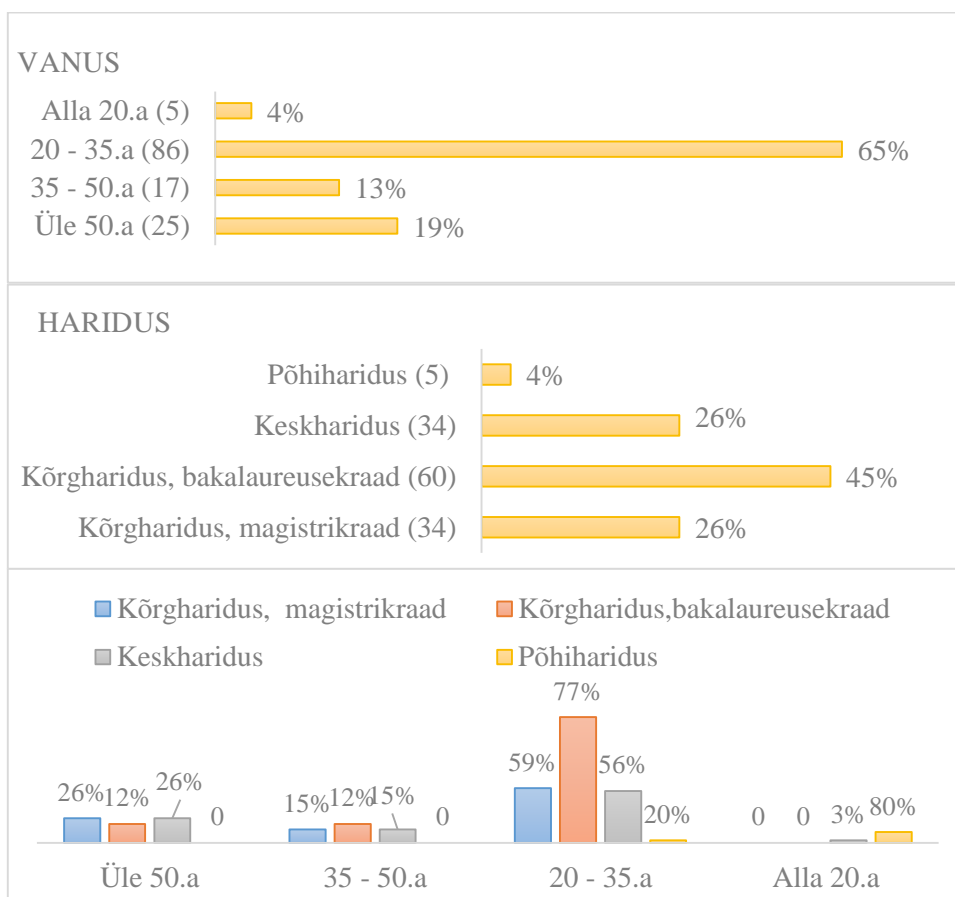
Käesolev küsitlus viidi läbi 2015. a veebruarist aprillini. Küsitluses osales 133 Eesti kodanikku vanuses 15-80 aastat. Küsimustele vastamine oli anonüümne. Küsitlus on läbi viidud kasutades Google keskkonnas loodud küsitlusvormi. Valdav osa küsitluses osalenuid olid eesti keelt emakeelena kõnelevad isikud, küsitletavate hulgas olid ka mõned Eesti ühiskonda assimileerunud vene rahvusest kodanikud. Küsitluses kasutati mugavusvalimit (tuttavad ja nende tuttavad sotsiaalmeedias). Küsitletavate sotsiaalne koosseis on kujutatud joonisel 1.

Küsimustik on koostatud Pew Uuringukeskuse samalaadsete uuringute põhjal, koosnedes 31-st valikvastustega küsimusest. Küsitluses osalejad pidid hindama enda suhtumist erinevatesse pehme võimu instrumentidesse (kultuur, väärtused, tehnoloogia jt).

Küsimustiku ülesehitamisel lähtuti järgmisest struktuurist: esmalt küsimused Ameerika Ühendriikide ja seejärel Hiina Rahvavabariigi kohta. Suhtumist nimetatud riikidesse hinnati vastavalt küsimusele skaalal nõus/ pigem nõus/ pigem ei nõustu/ ei nõustu üldse/ ei oska öelda või positiivne/ pigem positiivne/ pigem negatiivne/ negatiivne/ ei oska öelda. Lisaks uuriti, kust vastajad antud riikide kohta enim informatsiooni saanud on ning nende arvamust, kes on hetkel juhtiv majandusvõim ja kellest saab järgmine maailma suurvõim. Küsimusankeet on välja toodud lisas 1, küsimustulemused lisas 2.

Andmaks küsitlusele rahvusvahelist mõõdet ja võimaldamaks tulemusi paremini konteksti panna, on lisaks välja toodud Pew Uuringukeskuse samalaadsete globaalsete raportite tulemused aastatest 2012, 2013, 2014 ja 2015. Kasutatud on erinevate aastate raporteid, kuna uurimisküsimused ei kattu. Välja on ka toodud teiste Euroopa riikide hinnanguid, eelkõige UK ja Saksamaa (mõlemad on Hiina peamised kaubanduspartnerid Euroopas, esimene ka USA peamine liitlane), lisaks hinnangud Poolas, mis on ainus Ida-Euroopa riik, mis Pew uuringutesse regulaarselt kaasatud on.

Uuringu tulemuste kokkuvõte on koostatud Exceli tabelis. Illustreerivatel joonistel esitatud andmed on lihtsustamise eesmärgil ümardatud. Täpsed, komakohtadega arvutused on leitavad peatüki lõpus olevas lisis.

Joonis 1. Vastanute profiil

Allikas: Lisa 2

Alljärgnevalt analüüsitakse magistritöö tarvis läbi viidud küsitluse tulemusi. Eesmärk on saada ülevaade Hiina atraktiivsusest küsitluses osalenud eestlaste silmis, lähtuvalt erinevatest pehme võimu aspektidest ja võrrelda seda suhtumisega maailma juhtivasse pehmesse võimu, USAsse.

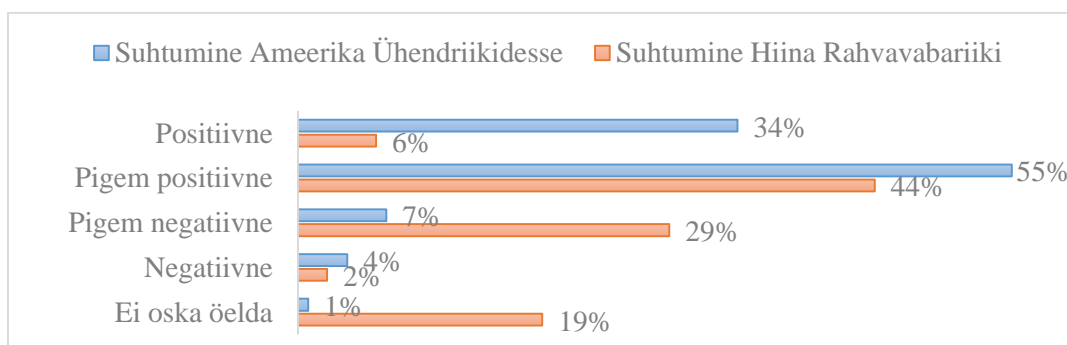
3.2. Hiina Rahvavabariigi kuvand Eestis

3.2.1. Suhtumine riiki

Pehme võimu käsitluse kohaselt on riigi mõju seotud tema atraktiivsusega välispubliku ja -eliidi hulgas. Esmane eeldus eesmärkide saavutamiseks läbi atraktiivsuse ja veenmise on riigi veetlus.

Käesolevas uuringus küsitletud eestlaste nägemust Hiinast võib pidada atraktiivseks, ent võrdluses USAga on tulemus tagasihoidlik. Vaid 50% vastajaid peab Hiinat positiivseks, 31% protsenti suhtub Hiinasse negatiivselt (Joonis 2). Maailma pehme võimu domineerivale riigile kohaselt on USA imago positiivne – koguni 89% vastanutest suhtub USAsse positiivselt. Kui USA osas ei osanud seisukohta võtta 1% vastajatest, siis Hiina puhul on neid viiendiku võrra rohkem 19%, mis kinnitab USA populaarsust ja näitab, et Hiina on eestlaste jaoks kauge ja võõras.

Hiinat näevad positiivseimalt 20-35aastased (54%), negatiivseimalt 35-50aastased (53%). Alla 20aastaste noorte hulgas on kõige rohkem vastajaid, kes ei oska Hiina kohta arvamust avaldada (60%). Madalama haridusega vastajad on Hiina osas positiivsemad, põhiharidusega 60%, keskkharidusega 59%. Keskkharidusega vastajate hulgas on arvamus enim segunenud, sest ka negatiivseima hinnangu Hiinale annavad nemad (41%). Ka USA on kõige positiivsem keskkharidusega vastajate silmis. USA-d peavad pea täielikult köitvaks nii noored, alla 20aastased kui vanemad, üle 50aastased vastajad.

Joonis 2. Suhtumine riiki

Allikas: Lisa 2

USA populaarsus vastajate hulgas on maailmas kõrgeimate hulgas. Kõige negatiivsemalt suhtuvad USAsse jordanlased (83%) ja venelased (82%). Vastajate suhtumine Hiinasse on võrdne prantslastega (50%). Hiinasse suhtuvad positiivsemalt pakistanlased (82%) ja venelased (79%), kõige negatiivsemalt näevad Hiinat jaapanlased (89%) ja vietnamlased (74%). Käesoleva küsitluse vastajad näevad nii USA-d kui Hiinat eurooplastest positiivsemalt, näitajad vastavalt Poolas USA 74%, Hiina 40%, Saksamaal USA 50%, Hiina 34%, UKs USA 65%, Hiina 45% (Pew 2015, 12, 28).

USA omab erakordset staatust nii Eesti kui rahvusvahelises poliitikas, olles pehme võimu eeskujuks kogu maailmas. Eestlaste jaoks on USA olnud vabaduse sümbol läbi aegade ja üks väheseid sidekanaleid Läänega juba Nõukogude okupatsiooniajal. Ameerikas, kus mõisteti tugevalt hukka NSVL tegevus Balti riikides, nähti vabaduse, demokraatia ja iseseisvuse kandjat. Ka Eesti iseseisvusajal jäi püsima ameerika unistus. Sihipärane pehme võimu ehk avaliku diplomaatia ambitsioon või agenda Ameerika Ühendriikidel Eestis puudub, eesmärgiks on teabe jagamine, oma vaadete ja eesmärkide selgitamine ning illusiooni asemel reaalse kuvandi loomine. USA valitsus eelistab „pehme võimu“ asemel terminit „avalik diplomaatia“ (Hurst, 2015).

Hiina suhted Baltimaadega on hoogustunud alles mitu aastakümnet peale Balti riikide iseseisvumist. 1990- ja 2000-ndatel keskendus Hiina rohkem Venemaale ja Lääne-Euroopale kui vastiseseisvunud väikeriikidele. Eesti majanduslik stabiilsus, geograafiliselt soodne asend, ELi, Schengeni ja Euro liikmelisus ning Hiina järjest kasvav poliitiline haare on viinud vastastikuste suhete elavnemiseni 2010-ndate alguses. Eesti suhted Hiinaga leiavad järjest enam kajastust nii Eesti poliitikas kui ajakirjanduses. Eesti meediakäsitus koostööst kahe riigi vahel on peamiselt majandusalane. 2014.a Tartu Ülikoolis valminud bakalaureusetöös uuriti Hiina pehmet võimu Eestis ajakirja Diplomaatia artiklite põhjal ja leiti, et Eesti ekspertide nägemus Hiinast on kokkuvõttes skeptiline ja sageli kriitiline, keskendudes majandusele ja julgeolekule (Liimets 2014, 35). Seda toetab 2015.a Tallinna Ülikoolis valminud bakalaureusetöö Hiina kuvandist Eesti Rahvusringhäälingu arvamusalustes, kus leiti, et Hiinat ei käsitleta negatiivsena, küll aga sekundaarsena ning Hiina „pehme võimu“ makrodiskursus on „kõva võimu“ diskursusega võrreldes tagaplaanil (Vainu 2015, 65). Samas on Eestis pidevas tõususes Hiina kultuuri propageerivad üritused ja hiina keele õppijate arv.

Eelnevalt kirjeldatud teoreetilises raamistikus väljatoodule tuginedes võib väita, et Hiina teeb maailmas tohutuid jõupingutusi enda kuvandi parendamiseks. Hiina kulutused pehmele võimule on laialt dokumenteeritud – rahvusvaheline telekanal, instituudid, erinevad arengu- ja abiprogrammid. Senine Kesk- ja Ida- Euroopasse suunatud pehme võim on olnud tagasihoidlik, ent üha suureneva haardega. Kesk- ja Ida- Euroopa riikides nähakse kui silda Euroopasse jõudmiseks ja Hiinast positiivse kuvandi loomiseks (China Daily, 2015). Algselt peamiselt vaid vene keelt kõnelevad diplomaadid Eesti Hiina saatkonnas on asendumas inglise keelt kõnelevatega, iseloomustades muutusi hiinlaste suhtumises.

Traditsiooniline Hiina diplomaatia rõhutab kõrgetasemelist, mitte rohujuure tasandil poliitikat. Poliitilisel tasandil on usaldus Eesti ja Hiina vahel olemas, kõrgetasemelised visiidid kahe riigi vahel on toimunud regulaarselt alates 21. sajandi algusaastatest. Eesti poliitilise eliidi hinnang Hiinasse on igati soosiv. Suhete külmutamisel Hiina poolt 2011.a tehti kõik olukorra parandamiseks.

Cato Instituudi uuringud (2013) näitavad, et avaliku arvamuse uuringud võivad anda erinevaid tulemusi küsitledes tavainimesi ja eliiti. Antud väide kohaldub ka käesoleva uurimuse puhul, vastajad ei jaga poliitikute entusiasmi Hiina osas.

Poliitilisel areenil hilise tulijana on kedagi asendada või midagi üle võtta alati keerulisem. Hiinal on raskusi oma pehme jõu rakendamisega, kuna USA tasakaalustab enda oma piisavalt edukalt. Samas võib küsida, kas pehme võim on üldse asendatav, kas selle pärast peaks võistleva ja kas sarnaselt tugevale võimule saab see olla nullsumma mäng. Valdavalt positiivne suhtumine Hiinasse, mida saadab suuremahuline teadmatus, näitab, et hoiakuid Hiina osas annab muuta teadlikkuse tõstmisega. See ei eelda aga USA atraktiivsuse langust. USA-s toimuv on eestlasele südamelähedasem, ollakse kursis erinevate sündmustega, alates presidendivalimisest lõpetades filmigaaladega. Peamine infoallikas meedia on üheselt fookuseeritud Ameerikasse, Hiina tegemised leiavad vähem kajastust. Ehkki Eesti on väikeriik, mõjutavad Hiina tegemised pikemas perspektiivis ka Eestit. Järjest suurenev investorite ja ärimeeste huvi Hiina vastu tagab kindlasti ka suureneva kajastuse selle võimsa ja ülikiiresti areneva riigi kohta.

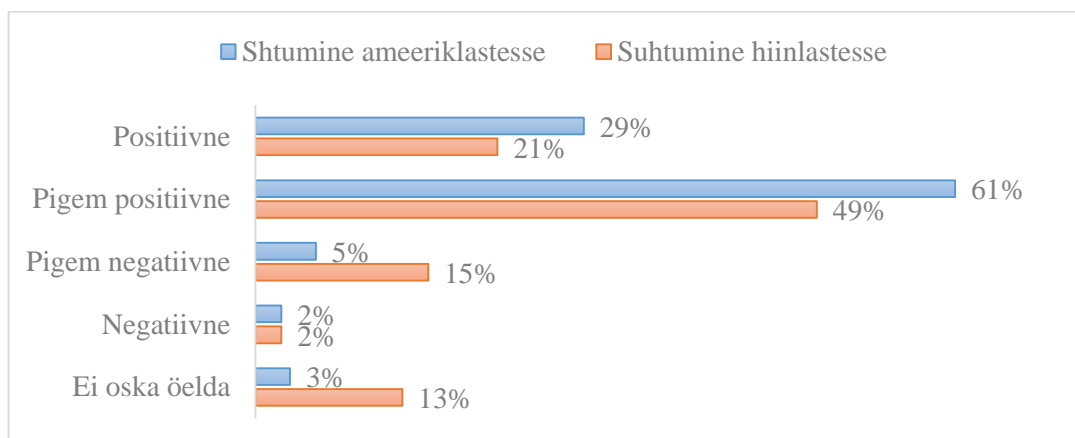
Eesti ei vaja Hiina välisabi, küll aga investeeringuid. Erinevalt Aafrikast ja Lõuna-Ameerikast ei ole Eestis külluslikult toorainet, mida Hiina ihaldaks. Eesti atraktiivsuseks on logistika, transiit ja tööstustootmine (Eesti Välisministeerium).

3.2.2. Suhtumine kodanikesse

Pehme võim oma olemuselt põhineb inimestel. Riigi kodanikud kannavad endas riigi väärtuseid, suhtlus teise riigi kodanikega on omamoodi inimestelt- inimestele diplomaatia.

Ameeriklastesse, sarnaselt Ameerikaga, suhtutakse käesoleva küsitluse põhjal ootuspäraselt hästi. Kui suhtumine ameeriklastesse on tugevas korrelatsioonis suhtumisega riiki (Joonis 3), siis hiinlasi nähakse 20% positiivsemalt kui Hiina Rahvavabariiki. Ka negatiivselt suhtuvaid vastajaid on kaks korda vähem (17% vs 31%).

Vanuse lõikes positiivseimad on 20-35aastased (76%), negatiivseimad 35-50aastased (35%). Mõlemal juhul on positiivseimad hinnangud keskharidusega vastajatel (hiinlastesse 82%, Hiinasse 59%). Samas ameeriklastesse väheneb positiivne suhtumine vanusega, ning positiivsemaiks peavad ameeriklasi kesk- ja põhiharidusega vastanud, vastavalt 94% keskharidusega ja 100% põhiharidusega.

Joonis 3. Suhtumine kodanikesse

Allikas: Lisa 2

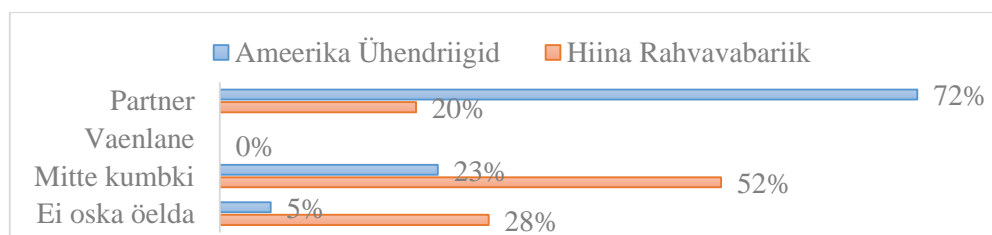
Maailmas on Pew poolt hinnanguid hiinlastesse viimati uuritud 2008.a, mil hiinlasi hindas positiivselt 23st riigist 9. Kõrgeimalt naaberriigid Pakistan (78%), Austraalia (73%). Jaapanlastest aga vaid 25% (Pew 2008, 37). Ameeriklastesse suhtutakse kõige positiivsemalt Filipiinidel (85%), antud küsitlustulemused asetaksid Eesti tabeli etteotsa (Pew 2013, 72). UKs suhtub ameeriklastesse positiivselt 68%, hiinlastesse 65% brittidest. Saksamaal näitajad: ameeriklased 61%, hiinlased 46%. Küsitletavad on hiinlaste osas positiivsemad nii eurooplastega kui enamik teiste riikidega võrreldes.

Asjaolust, et inimesed on riigist sümpaatsemad, võib järeldada, et sümpatiseerivad väärtused, mida riik kannab läbi oma kodanike, aga mitte riigi teod. Hiinlased, kes on üle maailma tuntud oma töökuse ja viisakusega, on jätnud vastajatele sümpaatse mulje, samas kui Kommunistlik partei tegevus mõjub negatiivselt. Inimestelt- inimestele kontaktid tihenevad. Eestlased reisivad järjest enam Hiinasse, tuues sealt kaasa teavet selle riigi, kus kommunistliku korra varjuküljed turisti silmale märkamatuks jäävad, uskumatult kiirest arengust. Eesti peaminister Taavi Rõivas vihjanud tulevikus kahe riigi vahel lennuühenduse loomisele (2015). Hiina järjest suureneva keskklassi hulgas on turism massiliselt suurenenud ja üheks uueks sihtkohaks on ka Eesti.

3.2.3. Riik kui partner või vaenlane

Küsitluse tulemuste kohaselt Hiinat Eesti partneriks pidada ei saa - partneriks peab teda vaid 20% vastajatest. Samas ei nähta Hiinas ka vaenlast. Enamuse vastanute silmis ei ole Hiina ei vaenlane ega partner, kuid palju on ka neid vastajaid, kes hinnangut anda ei oska. Partnerina näevad Hiinat peamiselt 20-35aastased (28%) ja kõrgharidusega inimesed (enim bakalaureusekraadiga 33%, magistrikraadiga 18%).

USAs, kellega erinevalt Hiinast on sõlmitud ka ametlik partnerluse harta, näeb partnerit 72%. Vaenlaseks ei pea USA-d keegi (Joonis 4). 74% alla 35aastastest ja 100% alla 20aastastest peab USA-d Eesti partneriks, haridustasemelt magistrikraadiga 76% ja põhiharidusega 100%.

Joonis 4. Riigi kuvand kui partner või vaenlane

Allikas: Lisa 2

2013.a nähti ka globaalse partnerina tõenäolisemalt USA-d, kui Hiinat. Sarnaselt antud küsitluse vastajatele ei nähtud Hiinas ka vaenlast. USAs näevad käesoleva küsitluse

vastajad partnerit võrdselt sakslastega (72%) olles selle näitajaga Euroopa eesotsas. Hiina on partner 28% sakslaste silmis. UKs olid näitajad USA 63%, Hiina 18%, Poolas USA 40%, Hiina 23% (Pew 2013, 12, 26).

Eesti suhted USA-ga põhinevad ühistel demokraatlikel väärtustel ning jagatud julgeolekumuredel. USA rõhub koostööle, koalitsioonide ja alliansside loomisele. Tänu USAle on Eesti ka NATO liige. On arusaadav, et eesti inimesed peavad USA-d partneriks.

Hiina on Eesti jaoks oluline olnud alates taasiseseisvumisest. Kahe riigi suhete loomisega hakati Eesti poolt tegelema veelgi varem, püüdes kindlustada Hiina toetus Eesti taasiseseisvumisele ja Vene vägede väljaviimisele. Eesti eesmärgiks oli läbi heade suhete Venemaa naabritega vajadusel tasakaalustada oma idanaabrit. Seda kurssi jätkas hiljem välisminister Lennart Meri (Kannike 2011). Tänapäevaks on Hiina Eesti peamine kaubanduspartner Aasias, kus kasvava jõukeskusena on Eestil olulised huvid.

Kahepoolsetes suhetes ei ole Eestis kõneluste ja kokkulepete tasemelt kaugemale jõutud, inimestel puudub kogemus Hiinast kui partnerist. Tooniandvaks võib pigem olla Hiina keskvalitsuse jõuline retoorika peale Eesti poliitikute dalai- laamaga kohtumist. Hiina käitumine ei mõju inimestele usaldusväärseks ja nende motiivid ei tundu siirad.

3.2.4. Eesti riigi huvidega arvestamine

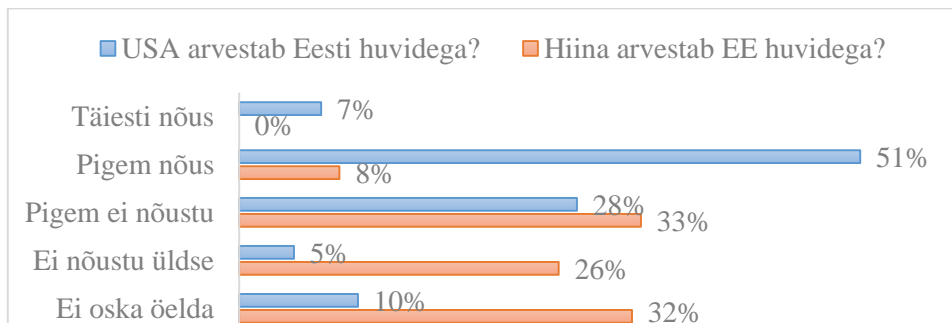
Üks viise oma heatahtlikkuse ülesnäitamiseks on teisele riigile tähelepanu pööramine, rahvusvahelises dialoogis osalemine. Multilateralismi võib selles valguses näha kui altruismi, mis suurendab pehmet võimu. Uurimuse raames küsiti vastajatelt, kas nende arvates arvestavad riigid Eesti huvidega.

Väitega, et Hiina arvestab Eesti huvidega, ei nõustu täielikult ükski vastaja, „pigem nõustub“ vaid 8% (Joonis 5). Et Hiina Eesti huvidega ei arvesta, usub 59%. Hiina eesmärkide osas valitseb ka selge teadmatus, pea kolmandik kogu vastajatest ei oska öelda, kas Hiina Eestit kuulab.

Kõige vähem usuvad, et Hiina Eesti huvidega arvestab 35-50aastased (70%) ja 20-35 aastased (67%). Samas viimaste hulgas on enam neid, kes väitega ka nõustuvad (18%). Kõrgharidusega vastajad on Hiina eesmärkide suhtes kõige umbusklikumad.

USA eesmärke nähakse teistest eurooplastest vahetumana, 58% usub, et USA Eesti huvidega arvestab. Rohkem usku USA Eesti huvidega arvestamisel on üle 50aastastel (75%),

minimaalselt 35-50.a vanusegrupil (41%). Hariduslikult eristades on kõige rohkem väitese usku magistrikraadiga (62%), kõige vähem põhiharidusega (40%) vastanutel.

Joonis 5. Eesti huvidega arvestamine

Allikas: Lisa 2

Sarnaselt käesolevale uurimusele, leidis enamik maailma inimesi, et Hiina tegutseb enda huvidest kannustatuna. 2013.a leidis 63% küsitletutest maailmas, et Hiina nende huvidega ei arvesta. EL riigid, kel USA huvide siirusesse usku, on lõhestatud arvamusega. Sakslastest uskus seda 50%, brittidest 40%, poolakatest 34%. Hiina osas valitses riikides erimeelus, 16% prantslastest ja 14% brittidest uskus, et Peking oma välispoliitikas nende riigiga arvestab, samas Poolas ja Saksmaal oli näitaja 27%. (Pew 2013, 13, 31).

USA on oma huve maailmas ja regioonis selgelt väljendanud. Need kattuvad eestlaste nägemusega. Teravalt päevakorda kerkinud Vene ohu taustal on USA president Obama eestlastele isiklikult kinnitanud, et USA ei jäta Eestit hätta ja aitab eestlastel iseseisvust hoida (2014b).

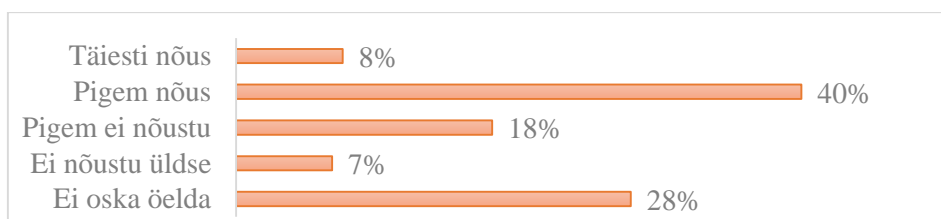
Tihenevale koostööle vaatamata Hiinale Eesti huvid korda ei lähe, arvavad vastajad. Hiina peamises pehme võimu instrumendist, tingimusteta arenguabist, Eesti kontekstis kasu ei ole. Järk-järgult on asunud Hiina riigiettevõtted ja kohalikud omavalitsused Eesti vastavate esindajatega sidemeid looma, mis on kooskõlas Hiina strateegiaga sõlmida võimalikult detailsed, kohaliku tasandi kokkuleppeid. Hiinal on investeerimiseks tohutud ressursid, kuid hetkel pole kindlust, kuidas ja kuhu neid rakendatakse. Ebakindlus valitseb lisaks Hiina poliitilistes eesmärkides maailmas üleüldiselt. Ei ole teada, mida Hiina peale nõ „superriiiks“ tõusmist teha soovib. Kommunistlik valitsemiskord oma läbipaistmatu poliitilisesüsteemiga

võib kommunistliku okupatsiooni ikkes elanud inimestele mõjuda umbusku tekitavalt. Seda ei leevenda ei konfutsianismi väärtuste ega *win-win* suhtluse rõhutamine.

3.2.5. Suhtumine välis- ja julgeolekupoliitikasse

Käesolevas küsitluses ei ole uuritud suhtumist Hiina hetkepoliitikasse, vaid usku muutustesse. Välispoliitiliselt on Hiina senini hoidnud pigem tagasihoidlikku joont, rõhudes majanduse arendamisele. Hiina välispoliitikat leiab Eesti meedias mainimist enamasti negatiivses kontekstis (territoriaalvaidlused naaberriikidega, Süüria resolutsiooni mittetoetamine ÜRO Julgeolekunõukogus).

Hinnangud muutustele Hiina poliitikas on segunenud. Enamik usub muutustesse, veerand ei usu ja nagu mõnes muuski vallas, nii ka Hiina välispoliitika osas on eestlastel puudulik informeeritus, suisa veerand vastajatest ei oska oma arvamust öelda (Joonis 6). Seda, et Hiina poliitikas muutusi oodata võib, usuvad enim nooremad vastajad, alla 20aastased 80%, 20- 25aastased. 49%. Muutustesse ei usu 53% 35-50aastaseid, üle 50aastaste seas on vastav protsent 12. Põhiharidusega vastajad on kõige optimistlikumad, kuid ka bakalaureuse haridusega vastajad usuvad 54%, et Hiinas võib muutusi näha.

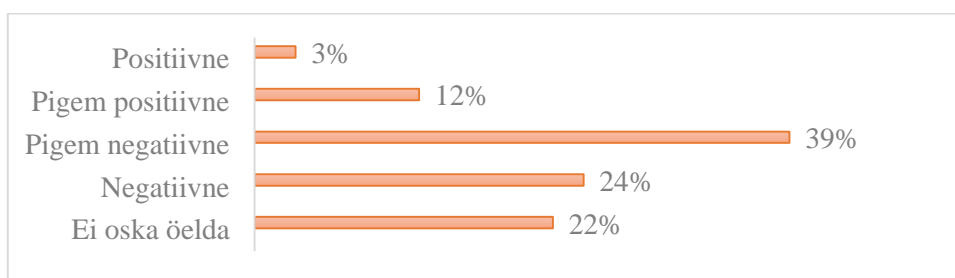
Joonis 6. Muutused Hiina sise- ja välispoliitikas

Allikas: Lisa 2

2014.a uuris Pew, kas maailmas usutakse, et Xi langetab maailma poliitikas õiged otsused. Üldine hinnang oli negatiivne, naaberriikides oli usk suurem. Enim oli Xisse usku Tansaania (68%), kõige vähem Jaapanis (87%). Antud töö raames küsitletud inimesed on teiste eurooplastega võrreldes positiivsemad. Eurooplaste suhtumine erines riigiti- enim oli Hiina muutustesse usku brittidel 34%, sakslastel 25% ja kõige vähem poolakatel 13% (Pew 2014, 30).

Poliitika muutmine on oluliselt lihtsam kui sotsiaalse süsteemi muutmine. Muljetavaldavatele pehme võimu ressursidele vaatamata oli USA pehme võim Bushi valitsemise ajal tõsiselt languses, viga oli segamini ajada väärtused ja huvid (läbi väärtuste rakendamise loodeti teenida huve, relvajõudude kasutamine aga kahjustas neid, viga oli ka liigne veendumus oma eesmärgi õigluses). Ka Obama sõnad ja teod ei ole alati kooskõlas, kuid saavutatud on suurem tasakaal, kui president Bush seda suutis. Presidendi vahetus mõjus nt USA imago hästi ja Hiinalt oodatakse sama. Praeguselt noorelt, läänemaailma paremini tundvalt juhilt oodati muutuseid juba enne tema ametlikku ametisse astumist. Arvestades, et veel 21. sajandi teise kümnendini ei tundnud Hiina erilist huvi Balti regiooniga vastu, oli praeguse küsitluse eesmärk uurida, kas eestlased usuvad, et uue juhtkonnaga kaasnevad muutused Hiina poliitikamaastikul. Üldiste hinnangute paremaks mõistmiseks tuleks edaspidistes Hiinat puudutavates pehme võimu uurimustes kindlasti uurida ka suhtumist Hiina välispoliitikasse.

Paralleelselt majanduse arendamise ja rahumeelse tõusu rõhutamisega kasvavad Hiina kulutused sõjaväele. Sõjalist tugevnemist on Hiina kasutanud nii positiivses (võitluses piraatidega) kui negatiivses võtmes (territoriaalnõudmised naaberriikidelt). Kuigi Hiina otsust ohtu Eestis territoriaalsele tervikkusele ei kujuta, suhtub Hiina sõjalisse tugevnemisse taunivalt 63% vastajatest. Samas leidub 15% vastajaid, kes seda positiivseks peavad (Joonis 7). Seisukohavõttu Hiina tõusust sõjalise jõu suurenemise osas komplitseerib teadmatus Hiina poliitilistest kavatsustest. Kõige enam on sõjaliste arengute vastu Hiinas 35-50 aastased (82%) ja magistriharidusega vastajad (67%).

Joonis 7. Suhtumine Hiina sõjalisse tugevnemisse

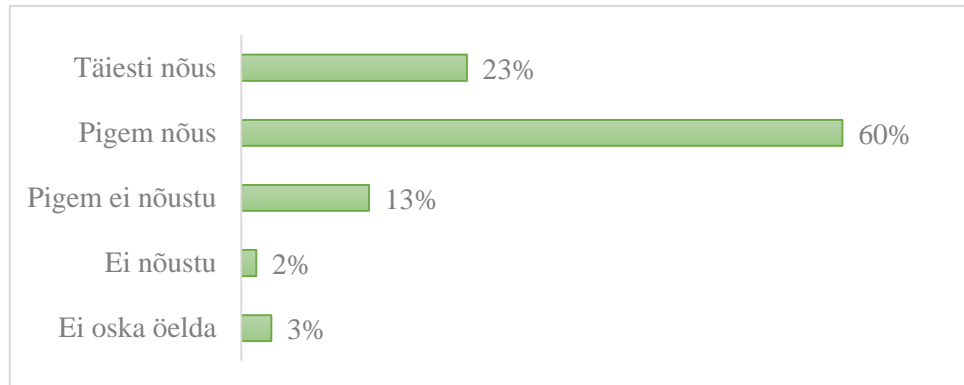
Allikas: Lisa 2

Suhtumist Hiina sõjalisse tugevnemisse on Pew uurinud üksnes Hiina naaberriikidelt, kelle hulgest leidub mitmed murelikke. Pea kõik jaapanlased (96%) ja lõunakorealased (91%), aga ka 71% austraallastest suhtusid sellesse negatiivselt. Positiivselt näegi Hiina sõjalist kasvu Malaisia (49%) ja Pakistan (64%) (Pew 2013, 33). Samas uskus enamik Aasia riike, kaasa arvatud Pakistan, et Hiina territoriaalnõudmised võivad pädida sõjalise konfliktiga (Pew 2014, 39).

Hiina rõhutab oma vastumeelsust sõjalise tegevuse vastu ja soovib tasakaalus rahvusvahelist süsteemi. Riigi teod ei ole aga kooskõlas sõnadega, tekitades inimestes kahtluseid ning umbusku. Hiinlaste majanduslikku kasu silmaspidav suhtluspartnerite valik võib samuti nende pehmet võimu õõnestada. Kui Lääneriike häirib pigem Hiina suhtlus erinevate paariariikidega, siis eestlasi rohkem koostöö (sh sõjaline koostöö) Venemaaga, mis Ukraina kriisi taustal hoogustus. Samas Kaitseministeeriumi tellitud uuring näitab, et muude ohtude kõrval kardetakse Hiina tõusu kõige vähem (2015). See viitab seisukohale, et Hiina sõjalise kasvu üle ollakse küll mures, kuid Hiinas ei nähta ei vaenlast ega otsest julgeolekuohtu Eestile.

Läbi sõjaliste organisatsioonide on võimalik alt-üles lähenemisega võita inimeste poolehoidu ja mõjutada poliitilisi protsesse, kinnitab küsitlus. 83% vastajatest (Joonis 8) usub, et USA täidab oma lepingujärgsed kohustused liitlasena ja vajadusel võib loota NATO sõjalisele abile. Usk NATO abisse väheneb vanusega, 100% usuvad alla 20- aastased, 85% 20- 50 a ning 77% üle 50 a. NATO abisse usuvad enim põhiharidusega (100%) ja bakalaureusekraadiga (85%)vastanud.

Geopoliitiline nõudlus USA kaitse järgi on Eestis aktuaalne (ka Hiina tugevnemine pigem suurendab seda) ja USA suuri tugeva jõu ressursse on lihtne pehmeks jõuks pöörata. Siinkohal tasuks tähelepanu pöörata, et just läbi pehme jõu on USA suutnud veenda Eesti eliiti ja elanikkonda oma usaldusvääruses – nende vägede kohalolu Eesti pinnal lausa soovitakse. USA vägede äraviimine Eestist pigem kahjustaks nende pehmet võimu. USAs nähakse demokraatia ja vabaduse valvurit. Vaid 15% ei usu, et NATO Eestit aitaks.

Joonis 8. Kas Eesti võib vajadusel loota NATO sõjalisele abile

Allikas: Lisa 2

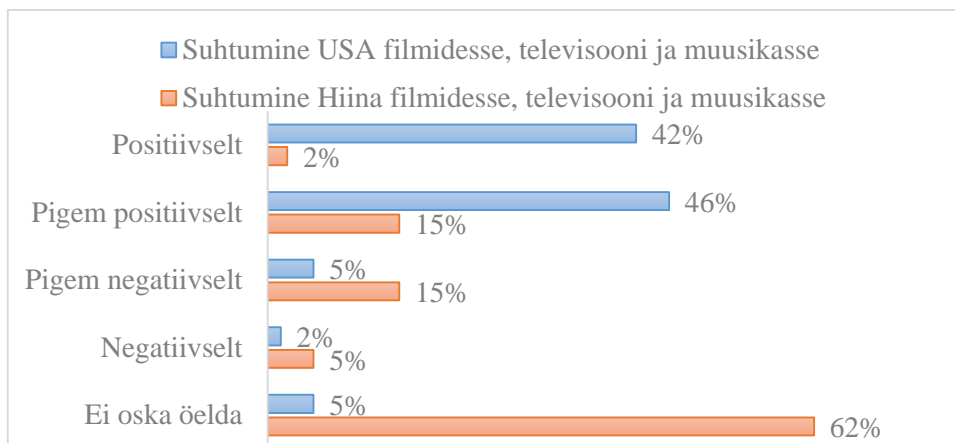
3.2.6. Suhtumine kultuuri

Pehme võim on osaliselt kultuuri võim, see on pehme võimu peamised teese, läbi mille võidetakse inimeste meeli ja südameid. Läbi kultuurisuhete ja avaliku diplomaatia kujundatakse arvamusi ja luuakse usaldust ning sidemeid. Kultuurisuhete alla käivad inimestel- inimestele kontaktid, nt teadlaste- ja õpilasvahetus. Käesolev küsitlus keskendub kõrgkultuuri (kunst, kirjandus, filosoofia, kõrgharidus) asemel massi- ehk popkultuurile. Viimane on lihtsamini jälgitav, meelelahutuslik ja mis peamine, jõuab kiiresti suure hulga inimesteni. Noorte iidoliteks on enamasti filmi- ja popstaarid, kelle nõ „*fännamisega*“ kaasneb ka huvi nende koduriigi, keele ja tavade suhtes.

88% vastajatest peab USA kultuuri positiivseks. Kõigest 7%le vastanutest ei meeldi USA kultuur (Joonis 9). USA peavoolu kultuuri suhtuvad soosivalt kõik vanusegrupid, populaarseim on see põhiharidustega vastajate seas (100%), kellele järgnevad bakalaureuseharidusega vastajad 92% ga.

Hoolimata Hiina valitsuse tohututest investeeringutest meelelahutusmaailma, rahvusvahelisest telekanali omamisest ja koostööst Hollywoodi režissööridega on Hiina tänapäeva peavoolu kultuur, vastupidi USA-le, Eesti vastajatele võõras. 62% ei oska Hiina kultuuri osas seisukohta võtta, vaid 17% peab seda positiivseks.

Hiina kultuur on tundmatuim üle 50- aastaste hulgas (68%), negatiivseimalt näevad seda alla 20- aastased. Kõrgharidusega inimesed suhtuvad kultuuri positiivsemalt (magistriharidusega 24%, bakalaureuseharidusega 17%). Võib öelda, et kultuuril, mida Hiina eliit peab nende pehme võimu tähtsaimaks osaks, Eestis hetkeseisuga kõlapind puudub.

Joonis 9. Suhtumine filmidesse, televisiooni ja muusikasse

Allikas: Lisa 2

USA kultuuri on 21.sajandil maailmas suhtunud positiivselt (va enamikus islamiusulistes maades), 2012.a UKs 69%, Saksamaal ja Poolas 67%. Positiivseimad maailmas olid tol hetkel hispaanlased 79%ga, käesoleva küsitluse vastajad on sellest 9% positiivsemad. Venemaal andis positiivse hinnangu USA kultuurile 48%, Pakistanis 8% vastajatest (Pew 2012, 23-24). Suhtumist Hiina pehme võimu peamistesse elementidesse on Pew uurinud vaid Aafrika ja Lõuna- Ameerika riikides, kus seda eriti kõrgelt ei hinnatud. Sarnaselt antud küsitlusele ei oska paljud arvamust avaldada, kuid enamus on negatiivselt meelestatud (Pew 2012, 29).

Erinevalt Hiinast on USA aastakümneid rõhunud oma popkultuurile. Ka Eesti kultuuriruumis domineerib USA popkultuur. Hollywood on aastakümneid olnud USA *bränd* ja pehme võimu peamine relv, läbi mille demonstreeritakse ameerikalike eluviise ja väärtuseid. Eestis on menukad USA seriaalid ja filmid, Eesti raadiotes kõlab enim USA artiste. USA ülikoolides õpib iga aasta umbes kolmsada eestlast, teadlaseid on 50 ringis (OpenDoorsData). UK järel on Eesti „talente“ enim just USA-s (Talendid koju).¹ Vaatamata populaarsusele teeb USA saatkond jätkuvalt edasi tööd selle nimel, et USA *brändi* mainet veelgi tõsta, nt toetatakse inglise keele õpetamist, erinevates Eesti raamatukogudes on „USA nurgad“.

Hiina peamised kommunikatsiooni platvormid ei ole Eestis laiemat kõlapinda leidnud (CCTV, *Beijing Review*, riigi pressikonverentsid). "Meie rahvaste ajaloolised juured on

¹Projekti "Talendid koju" andmetel on USA-s 58 Eesti "talenti"

erinevad, kuid elu edasikandvad mõtted ja lootused samad. Tallinna ja Pekingit lahutavad tuhanded kilomeetrid, ent mõttekaaslaste ja sõprade jaoks on see vahemaa olematu.” on öelnud Tallinna linnapea Edgar Savisaar (2015).

Hiina traditsiooniline kõrgkultuur on tänaseks Eestis kättesaadav, selle levitamisele rõhub Hiina ise - esinevad juhtivad muusikakollektiivid, ooper jmt. Kõrgkultuuri auditoorium on aga oluliselt väiksem, mis pärsib selle levikut. Hiina keele ja kultuuri edendamiseks Eestis tegeleb Tallinna Ülikooli 2010.a loodud Konfutsiuse Instituut. Lisaks hiina keele õpetamisele ja Hiinas õppimist puudutava info jagamist ja levitamist, korraldatakse loenguid ja õpitubasid Hiina kultuurist, toidust ja hallatakse hiinakeelset raamatukogu. Toimuvad Hiina kokaklubi, teetseremooniad, filmiõhtud, korraldatakse üritusi ja visiite. Lisaks toimuvad erinevad muusikalised ülesastumised (Hiina klaverimuusika, Pekingi ooper) ja iga- aastased Hiina uut aastat tähistavad üritused üle Eesti. Hiina uusaastat tähistavad üritused on märk nende kasvavast populaarsusest ja Hiina kultuuri ja traditsioonide rahvusvaheline tuntuse levikust, mis demonstreerib Hiina pehme jõu edusamme. Vahe USA-ga on sellele vaatamata tohutu ja vastajad ei tundu jagavat endise Tallinna linnapea Edgar Savisaare seisukohta.

Kaasaegne Hiina kultuur hõlmab endas aspekte traditsioonilisest Hiina kultuurist, marksismist ja lääne väärtustest. Hiina peab enda jaoks selgemalt määratlema oma kaasaegse kultuuri olemuse ning väärtuste süsteemi, enne kui seda edukalt läbi pehme võimu levitama asuda saab. Tänapäevased kultuuriväärtused, mida teistele kultuuridel edastada ja nendega kohandada, Hiinal puuduvad. Kultuuriline defitsiit, mis on tingitud represseerivast ülevalt-alla mudelist, on tuntav.

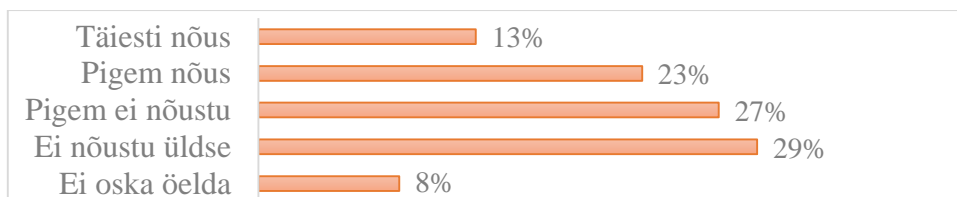
Tulemus kultuuri osas oli ettearvatav, seepärast uuriti ka soovi Hiina kultuurist enam teada saada. Jaatavalt vastas 87% (Joonis 10). Enim neid, keda Hiina kultuur huvitab, on vanuses 35-50 (82%) ning kõrgharidusega vastajate (magistriharidusega 91%, bakalaureus 90%) hulgas. Eestis on järjest populaarsust kogumas hiina keele õppimine, 2012 a. läbis Hiina keeletesti 28 Saaremaa kooliõpilast (Smutov, 2012). Hiina keelt õpetavad Eesti suuremate linnade gümnaasiumid (Tartu, Viljandi, Kuressaare, Jõgeva), mida toetab Eest Vabariigi Valitsuse Aasia strateegia 2012- 2025, mis nägi ette, et aastaks 2015 peaks vähemalt viies Eesti üldhariduskoolis hiina keelt õpetatama. Kevadeks 2016 on Konfutsiuse Instituudis plaanitud kuus erinevat hiina keele kursust.

Joonis 10. Soov saada infot Hiina kultuurist ja tavadest

Allikas: Lisa 2

See on kooskõlas Hiina valitsuse jõulise sooviga edendada hiina keele kasutust maailmas. Hiina eesmärgiks on aastaks 2020 luua tuhat Konfutsiuse Instituuti. Käesolevas töös uuriti, kuidas oluliseks küsitletavad enda jaoks hiina keelt peavad. Suurel määral - võimalusel sooviks hiina keelt õppida 46% (Joonis 11). Hiina keel on atraktiivsem nooremate (alla 20aastaste 40% ja 20-35aastaste 45%) ja kõrgharidusega vastajate silmis (48%). Ebavajalikuim on hiina keel üle 50aastaste meelest (88%).

Joonis 11. Soov õppida Hiina keelt

Allikas: Lisa 2

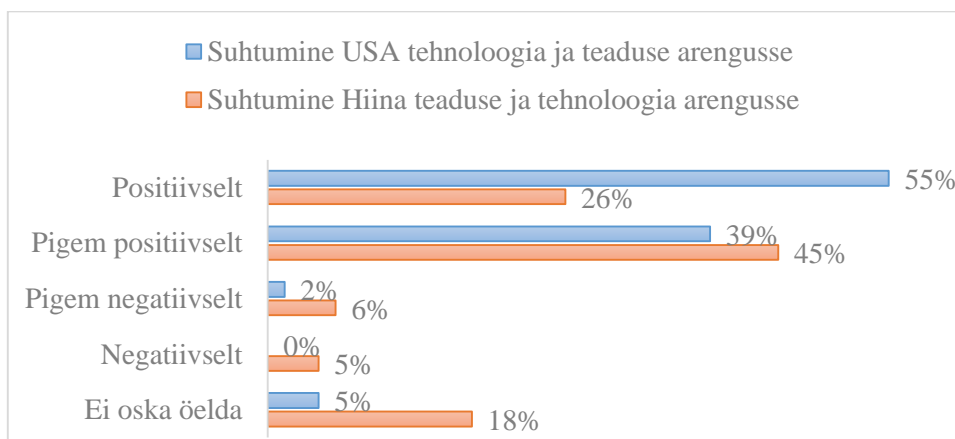
3.2.7. Suhtumine teaduse- ja tehnoloogia arengusse

USA tehnoloogialahendusi kasutavad eestlased igapäevaselt iPhone'st Facebook'ni. Mitmed USA tehnoloogiaettevõtted on rõhutanud, et neid ei tasuks pidada pehme võimu vahendiks vaid suhtluskanaliks kasutajatele. Innovatsioon ja tehnoloogia kannavad siiski ameerikalikke väärtuseid - sõnavabadust, läbipaistvust ja demokraatiat.

Üle poole vastajatest suhtub USA tehnoloogia- ja teadusarendustesse täiesti positiivselt ja 39% pigem positiivselt. Täiesti negatiivseks ei pea neid keegi (Joonis 12). Positiivselt suhtuvad nooremad vastajad (alla 20.a 100%, 20-25.a 96%). Pigem negatiivseks

pidasid tehnoloogia arengut vaid keskealised. Seisukohta võtta ei osanud üksnes üle 50aastased.

Hiina teadusarengutesse, nii nagu USA omadessegi, suhtuvad küsitluses osalejad positiivselt (71%), aga siiski on USA-ga võrreldes kolmekordselt suurem nende arv, kes Hiina osas arvamust avaldada ei oska. Tehnoloogia osas on positiivseimad nooremad, 20-35aastased vastajad (78%). Samas üle 50 a vastajad on alla 20. aastastest oluliselt positiivsemalt meelestatud (60% vs 40%).

Joonis 12. Suhtumine tehnoloogia- ja teaduse arengusse

Allikas: Lisa 2

Sarnaselt antud küsitlustulemustele on tehnoloogia ja teadus Aafrikas ja Lõuna-Ameerikas Hiina pehme võimu tugevaim vahend, 85% nigeerlastest ja 80% salvadorlastest suhtus Hiina tehnoloogiasse positiivselt. Üle 70% küsitletutest mõlemal mandril suhtus Hiina tehnoloogiasse positiivselt (Pew 2013, 27).

Kõrgtehnoloogiline tootmine Hiinas on pidevas laienemises, teadus- ja arendustegevuse rahastamine järjest suureneb. Maailma Majandusfoorum on Hiinat nimetanud võimalikuks järgmiseks Silicon Valleyks (Thomson 2015). Hiina tehnoloogiettevõtted nagu *Alibaba* ja *Huawei* on järjest enam populaarsust kogumas ka Eestis. Hiina soovib innovatsiooni, liikudes *iPhonide* tegemisest nende loomiseni. Hoolimata, kas vastajad on teadlikud Hiinast kui arenevast tehnoloogiakeskusest, hinnatakse seda positiivselt. Siinkohal võib oma osa mängida levinud kuvand aasialastest kui targast rassist.

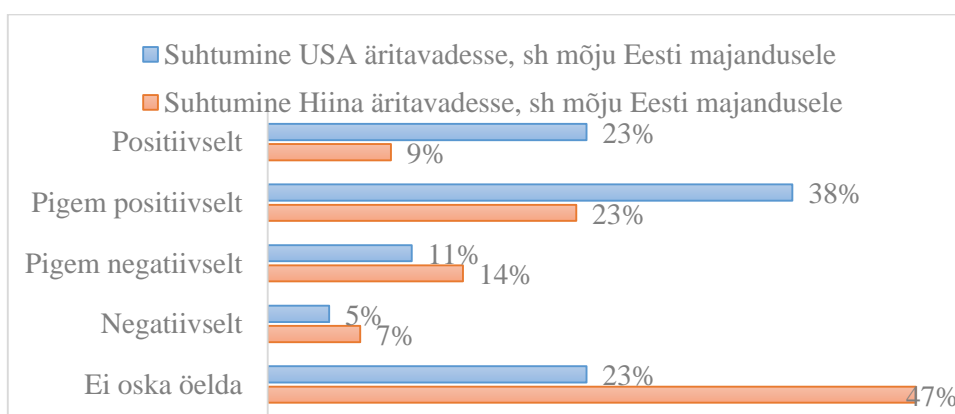
Tehnoloogia ja teaduse areng suudab tähelepanu kõrvale juhtida negatiivsematelt teemadelt (tsensuur ja internetivabaduse puudumine Hiinas), isegi kui need on seotud. Vastajaid ei tundnud häirivat ka USAs suure tähelepanu all olevad küberkuritegevused ja intellektuaalomandi vargused hiinlaste poolt.

3.2.8. Suhtumine äritavadesse ja mõju Eesti majandusele

Nye pidas majandust algselt tugeva võimu vahendiks, on aga hiljem täpsustanud, et ka tugeva võimu vahendid võivad toota pehmet võimu ja tänapäeva Hiina pehmet võimu suurendab nende õitsev majandus (Nye 2011, 52).

Hiina majandustavadesse ja selle mõjudesse Eestile suhtus positiivselt 32% vastajatest (Joonis 13). Enamik, 47% ei osanud seisukohta võtta. Domineerivalt puudub arvamus vanematel, üle 50 a (64%) inimestel, ka keskkaridusega inimesed ei oska hinnangut anda (68%). Positiivseimad Hiina majanduse osas on bakalaureusekraadiga vastajad (45%).

Majandust ei ole USA oma peamiseks pehme võimu allikaks pidanud, selle vaatamata ollakse USA äritavade ja nende mõju osas Eestis positiivselt meelestatud (61%). Positiivseimalt suhtuvad alla 35 aastased vastajad. Üle 50- a 52% arvamus puudus. Soosivamat suhtumist näitavad üles magistriharidusega vastajad, kellest 69% pidas mõjusid positiivseks.

Joonis 13. Suhtumine äritavadesse, sh mõju Eesti majandusele

Allikas: Lisa 2

Hiina äritavad on populaarsed Aafrikas. Ladina- Ameerikas, sarnaselt antud küsitlusele, oli palju neid, kel puudus arvamus. Hinnatuimad olid Hiina äritavad Nigeerias

(76%), antipaatsed Brasiilias (51%) (Pew 2013, 28). USA stiilis äritavad olid populaarsemad Araabiamaades kui Euroopas. Ka väljapoole Araabiat jäävates islamimaades ei olnud USA äritavad atraktiivsed. EL maadest suhtus negatiivseimalt Saksmaa 26%. Suurbritannias hindas USA äritavasid positiivselt 41%, Poolas 44%. Enim meeldisid USA äritavad liibüalastele (63%), kriitiliselt suhtusid türklased (positiivselt hindas 14%) (Pew 2012, 25- 26).

Paljud maailma liidrid peavad Hiinat olulisimaks majanduskasvu tagavaks teguriks oma riigis, leiab Columbia Ülikooli professor Sachs (2015). Hiinlased korraldavad Kesk- ja Ida- Euroopa ning Hiina koostööraamistiku kohtumisi formaadis 16+1, rõhutamaks Kesk- ja Ida- Euroopa eraldiseisvust EL- st tervikuna, mis on osa Hiina läände suundumise poliitikast. Hiina peab majanduslikku tugevust kultuuri kõrval tähtsaimaks osaks oma pehmest mõjust. Eestis ei ole tõmbenumbriks mitte Pekingi konsensus ega tingimusteta finantsabi, vaid majanduslikud võimalused. Majandusdiplomaatia on peamine vahend Pekingi ja Tallinna suhetes. Muutuvas maailmas on oluline Eesti välismajandushuvide edendamine ja uued kasvuturud, sh Aasia turg. Aasia turule sisenemist peaks riik senisest aktiivsemal toetama“, leiab Riigikogu väliskomisjoni endine esimees Marko Mihkelson (2013). Eesti ja Hiina vastastikune huvi majanduskoostöö süvendamiseks erinevates valdkondades kinnitati 2012.a peaminister Andrus Ansipi ja Hiina peaminister Wen Jiabao poolt. Suuremaid taristuarendusi ei ole Hiina Eestis senini toetanud, pigem on rõhk logistikal ja kaubavahetusel, mis on endiselt väga tagasihoidlik. Hiina püüd olla kui uus „Marshalli fond“, ei ole Aafrikale sarnast haiglate ja teede rajamist Eestisse toonud, Eesti kasutab EL vahendeid ja saab vajadusel ise krediiti võtta. Ka ei soovi Eesti liituda värskelt loodud Aasia Taristuinvesteeringute Pangaga, mida loomulikult tulevikus välistada ei saa.

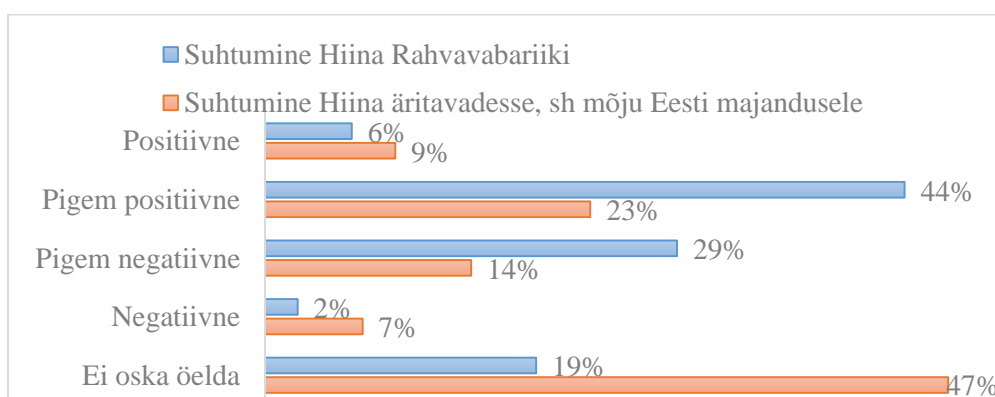
„Eestlase jaoks on Hiina olnud ajalooliselt kaugel ja mõistatuslik maa. Narratiivi kõrvale, mis tõstab esile Läänest erinevatele väärtushinnangutele tuginevat käitumist, on aga viimaste aastakümnete jooksul kerkinud ka arusaam Hiinast kui tõusvast majandusjõust, kes suudab lääneriikide ja rahvusvaheliste suurkorporatsioonidega maailmaturul edukalt võistelda,“ leiab Välisministeeriumi nõunik Aap Neljas (2012). Antud küsitlus toetab mainitut. Hiina äritavadesse suhtutakse enam positiivselt kui negatiivselt, kuid suuremale osale vastajatest jäävad võõraks ka Hiina majandustavad. Suhtumine on 29% soosivam Ameerika, kui Hiina äritavadesse, mis annab alust eeldada, et vastajad eelistavad siiski

vabaturumajanduslikke põhimõtteid. Hiina mudel on edukam paikades, kus valitseb umbusk Ameerika väärtuste osas. Eestis on see pigem vastupidi.

Kommunistliku partei päevalehe inglisekeelsest väljaandest selgub, et uus siiditee projekt pakub Kesk- ja Ida- Euroopale, sh Balti riikidele, lootust paremaks tulevikuks, ning mitte ainult võimalust, vaid võimalustele lisaks ka Hiina poolset vastutust. Mainitakse, et ükski Balti riikidest ei ole varasemalt nii suuremahulises projektis osalenud ja kolm riiki on oluliselt panustanud Hiina investeringutesse (China Daily, 2015). Kui see ka riigi tasandil nii on, siis küsitlustulemused taolist seisukohta ei toeta.

Küsitluses ei palutud oma vastuseid selgitada, seega ei ole teada, kas teadmatust tekitab pigem Hiina tunnustega sotsialism (ehk kapitalismi tunnustega kommunism) või Hiina mõju Eesti majandusele.

Kuigi Nye on rõhutanud, et pehme võimu ja rahvusvaheliste suhete liberaalse teooria vahel ei tohiks paralleeli tõmmata, on liberalismi aluspõhimõtteid riikidevaheline koostöö, mis suurendab teineteisemõistmist. Hiina puhul, kes peab majandusedu oma tugevaimaks tõmbenumbriks, on taoline võrdlus relevantne. Olgugi, et Eesti ja Hiina reaalne kaubavahetus on marginaalne, on Hiina tõusust ja selle potentsiaalsetest kasudest Eestile poliitikute poolt palju vihjatud. Suhtumine Hiinasse tundub siiski olevat kujunenud muudel kaalutlustel. 50% vastajatest suhtub Hiinasse positiivselt, samas vaid 32% suhtub positiivselt Hiina äritavadesse ja selle mõjudesse Eestile (Joonis 14). Võib eeldada, et kaubandus mõjutab hinnanguid vastavalt liberalismi teooriale juhul, kui seda peetakse majanduslikult oluliseks.

Joonis 14. Suhtumine riiki vs äritavade mõjud Eesti majandusele

Allikas: Lisa 2

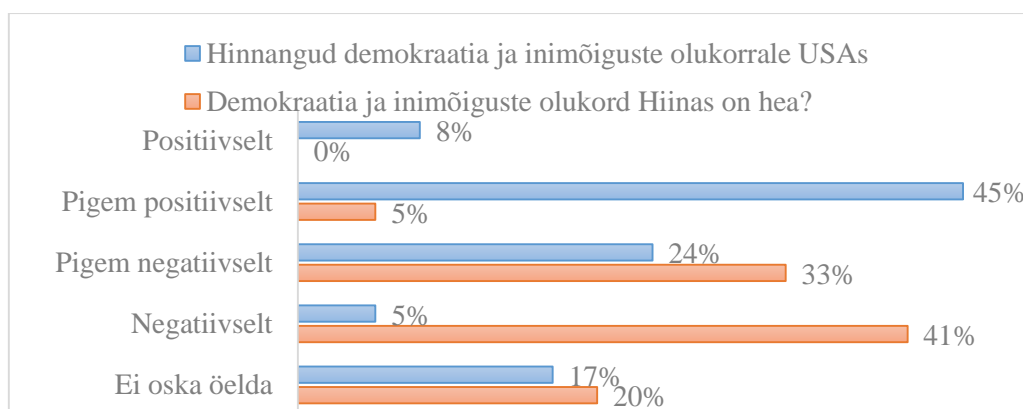
3.2.9. Hinnang inimõiguste ja demokraatia olukorda

Küsitluses osalejate arvamus demokraatiasse ja inimõigustesse Hiinas on üheselt negatiivne (74%) (Joonis 15). Pea pooled vastajatest peavad olukorda täiesti negatiivseks. Kõik vanuserühmad mõistavad ühtlaselt inimõiguste ja demokraatia olukorra Hiinas hukka, sealhulgas ka need, kes ei ole ise kommunistliku režiimi all elanud. Hariduse baasil on vahetegemine suurem, kõrgema haridusega vastajad on negatiivsemalt meelestatud.

Inimõigused Hiinas on pidevalt olnud Lääne meedia huviorbiidis, seda eriti Pekingi olümpia ajal ning tiibetlaste ja uiguurlaste kontekstis. Demokraatia ja erinevate vabaduste puudumises nähakse takistust suurvõimuks saamisel. Keskvalitsuse repressiivne käitumine tsiviilühiskonnaga õõnestab nende pehmet võimu. Lääne inimestele on väärtuspõhine poliitika äärmiselt oluline ja erinvid vabadusi hinnatakse kõrgelt, seda enam on see oluline Eestis, endises okupeeritud riigis, mis on pidanud võitlema demokraatia eest.

Inimõigused ja demokraatia on USA peamine eksporditav maailmas, väärtus, mida kasutatakse oma tugeva võimu õigustamiseks. Küsitlustulemuste puhul oli üllatav leige suhtumine demokraatia ja inimõiguste olukorda USA-s. Positiivseks hindas seda 53%, kellest täiesti positiivseks pidas olukorda vaid 8%. Tegu kõneka faktiga- poliitilised väärtused saavad olla atraktiivseks üksnes juhul, kui neid ka rakendatakse ja seda ka muidu atraktiivse riigi puhul.

Inimõiguste ja demokraatia olukorda Hiinas hindavad parimaks alla 20- aastased (100%) ja üle 50 aastased (69%) ning bakalaureusekraadiga (58%) vastajad.

Joonis 15. Hinnang demokraatia ja inimõiguste olukorraks

Allikas: Lisa 2

39-st maailma riigist 45% ei leia, et Hiina oma kodanike vabadusi austaks, samas 34% arvab vastupidi. Inimvabadustesse Hiinas uskus enim Ghana (69%), vähim Jaapan (93%). Lääneriigid hindasid olukorda Hiinas negatiivsemalt kui antud küsitluses osalejad- Prantsusmaa 93%, Saksamaa 92%, Kanada 86% ja UK 82%. Sarnaselt käesoleva küsitluse tulemustega nähti Hiina inimõiguste olukorda Poolas, kus olukorda hindas negatiivseks 77%, Venemaal aga vaid 28% juhtudel. Pew 2012 uuringus oli küsimus püstitatud erinevalt, paludes vastajatel hinnata Ühendriikide ideed demokraatiast. Seda hinnati maailmas erinevalt. Euroopas oli seisukoht valdavalt positiivne. Saksamaal ja UKs hinnati USA stiilis demokraatiat heakskiitvalt 45%, Poolas 47% (Pew 2012, 22).

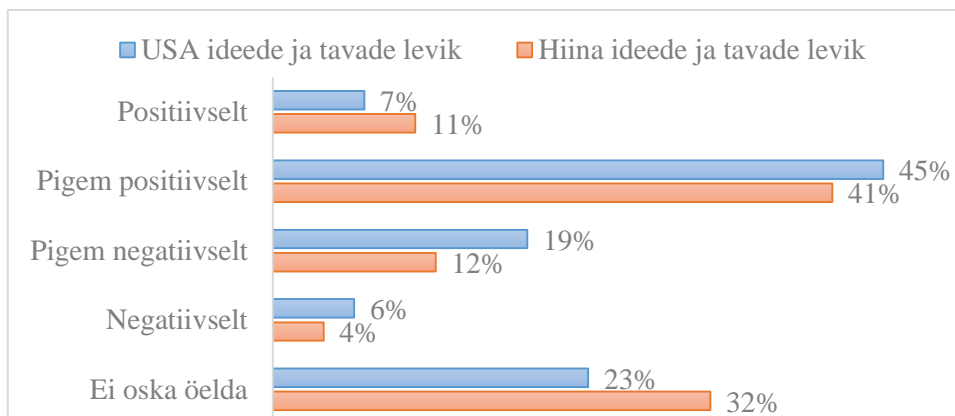
3.2.10. Hinnang ideede ja tavade levikusse

Nii Eesti kui USA poliitiline eliit on erinevates väljaütlemistes rõhutanud, et eestlased ja ameeriklased jagavad samu väärtuseid. Akadeemikud ei ole leidnud ühest vastust küsimusele, kas jagatud väärtused on pehme võimu puhul olulisemad. Antud töö kontekstis tundub, et mitte alati.

Võrreldes näitajaid suhtumises USA väärtuste levikusse, mis Hiinale vastupidiselt propageerivad demokraatiat, isiklikku rikkust ning sõltumatust, olid positiivsel skaalal näitajad enam- vähem võrdsed. USA ideede ja tavade levikut peetakse Hiinast negatiivsemaks (Joonis 16).

Hiina osas joonistub vanuselisel vastajate vahel selge erisus- vanemad, üle 50-aastased vastajad on kõige selgemini Hiina ideede ja tavade leviku vastu (poolt 28%, vastu 28%), moodustades ka suure enamuse nendest, kes seisukohta võtta ei oska (44%). Hiina ideede levikut peavad positiivseimaks 20- 35.a vastajad (poolt 62%, vastu 28%). Haridustasemelt on vastajate arvamused segunenud.

USA ideede ja levikut toetavad enim alla 20- aastased (80%). Seejärel üle 50.a (60%). Põhiharidusega vastajatest suhtus positiivselt 80%, positiivsema hinnangu on andnud kõrgharidusega vastajad (magister 59%, bakalaureus 53%), keskharidusega vastajate hulgas oli positiivselt meelestatute hulk vaid 38%.

Joonis 16. Suhtumine ideede ja tavade levikusse

Allikas: Lisa 2

Hoolimata USA erinevate elementide positiivsest imagost, oldi maailmas samuti mures USA mõjuvõimu levikust. Jaapan oli 2012 aastal ainus riik, kes arvas, et USA ideede ja tavade levik nende riigis on positiivne 58%). Hiina ideede ja tavade levikut toetati enim Senegalis (62%), kõige vähem Mehhikos ja Tšiilis (27%). Võrreldes Lõuna- Ameerika ja Aafrika riikidega, on vastajate hinnangud kõrgemapoolsed, olles samaväärsed keenialaste hinnangutega (54%). (Pew 2013, 28)

Hiinlased on korduvalt rõhutanud, et ei soovi oma tavasid ja arusaamu teistele peale suruda, harmoonia ilma erinevuste allasurumiseta on Konfutsianismi aluspõhimõte. Eestlaste ajalugu arvesse võttes võib eeldada, et Hiina kommunistlik üheparteisüsteem, Hiina väärtustega sotsialism ja poliitika Tiibeti suunal, on vastajate hinnangutes jäänud Hiina kapitalistliku maailmavallutuse varju, ning Hiina tavad ja ideed ei seostu kommunismiga, silmas peetakse ideid traditsioonilisest Hiina kultuurist. Konfutsianismi, mitte kommunismi, peab keskvalitsus üheks oluliseks pehmet võimu loovaks väärtuseks. Samas on tuntav teadmatus, mida Hiina väärtused täpsemalt endast kätkevad - 32% ei osanud küsimusele vastata.

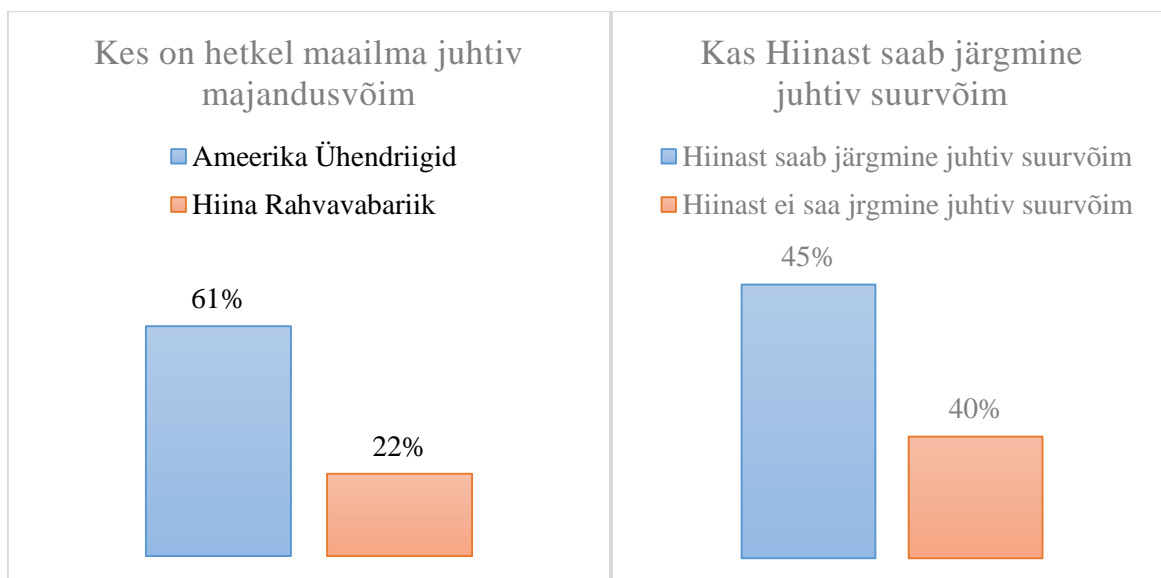
Antud tulem on üllatav arvestades, et Hiinast ideoloogilisi sõnumeid kandvate postituste nähtavus Eesti meedias on marginaalne, ja olemasolevaidki tõlgendatakse tihtipeale propagandana. Ilmsem näide on Eesti ja Hiina diplomaatilise koostöö 20nda aastapäeva puhul ajalehes Postimees ilmunud Hiina- teemaline erileht, mis nii meedias kui ühiskonnas negatiivset vastukaja leidis, tõstatades isegi ajalehe „Postimees“ kallutatuse teema. Mõju oli Hiina jaoks oodatust vastupidine. Tegu oli näitega sihtauditooriumi ja konteksti väärsti hindamisest, mille tähtsust Nye korduvalt on rõhutanud.

3.3. Jõudude tasakaal maailmas

Maailma juhtroll on mõlema suurriigi eesmärk. Ühe jaoks positsiooni saavutamine, teise jaoks säilitamine. Obamalt ootab maailm ühelt poolt oma eelkäijast pehmemat ja multilateraalsemat lähenemist, teisalt tugevat juhtimist (nt vajadusel NATO abi Eestis).

Tugeva majanduse ja kasvava sõjaväega Hiina positsioon rahvusvahelisel areenil on järjest tõusev, kuid relva asemel kasutatakse maailma vallutamiseks majanduspoliitikat. Mõlemad riigid püüdleval seega pigem targa jõu rakendamise poole.

Keskmiselt 49% teistes riikides küsitletutest usub, et Hiinast saab maailma juhtiv suurvõim, ületades peatselt USA-d (Pew 2014, 32). Käesolevas küsitluses osalenud Eesti vastajate arvamused kattuvad globaalse küsitluse tulemustega.

Joonis 17. Juhtiv majandusvõim maailmas

Allikas: Lisa 2

Joonis 18. Järgmine juhtiv suurvõim

Allikas: Lisa 2

Jõudude tasakaal on küsitluses osalejate meelest selgelt kallutatud Ameerika Ühendriikide poole. Hoolimata peavoolu ajakirjandust läbivast arutelust Hiina majanduslikust tõusust, miljonäride hulga suurenemisest jne, ei usu vastajad, et võimu üleminek USA-lt Hiinale on aset leidnud. (Joonis 17). Juhtivat majandusvõimu hinnatakse tõenäoliselt emotsionaalselt, mitte ratsionaalselt, sõltuvalt, mis kuvandi riik on endast jätnud.

Juhtivaks majandusvõimuks pakuti veel Euroopa Liitu, Vatikani ning juute. Kahel korral leiti, et juhtivaks majanduseks võib pidada nii USA-d kui Hiinat.

Vanuseti on suhtumine juhtivasse majandusvõimu erinev- alla 20 aastased (80%) ja 35- 50 aastased (69%) peavad selleks USA-d. Tugevaima majandusena näevad Hiinat enim vastajad vanuses 20- 35 a (27%) Hiina tugevust usuvad pigem kõrgemalt haritud vastajad.

Pew poolt 40-st riigist küsitletud vastajatest leidsid pooled, et USA oli maailma juhtiv majandusvõim. Vaid 27% riikidest pidas selleks Hiinat. Eurooplaste hinnang mitmetes riikides oli mõlemaid riike toetav, nt UK-s Hiina 41%, USA 39%. Sakslased ja prantslased kaldusid Hiina poole (vastavalt USA 39%, Hiina 49%), vaid poolakad eelistasid ülekaalukalt USA-d (48%).

Käesoleva küsimustiku vastajate hinnang on võrreldav Iisraeli (USA 63%, Hiina 28%) tulemustega (Pew 2015, 24).

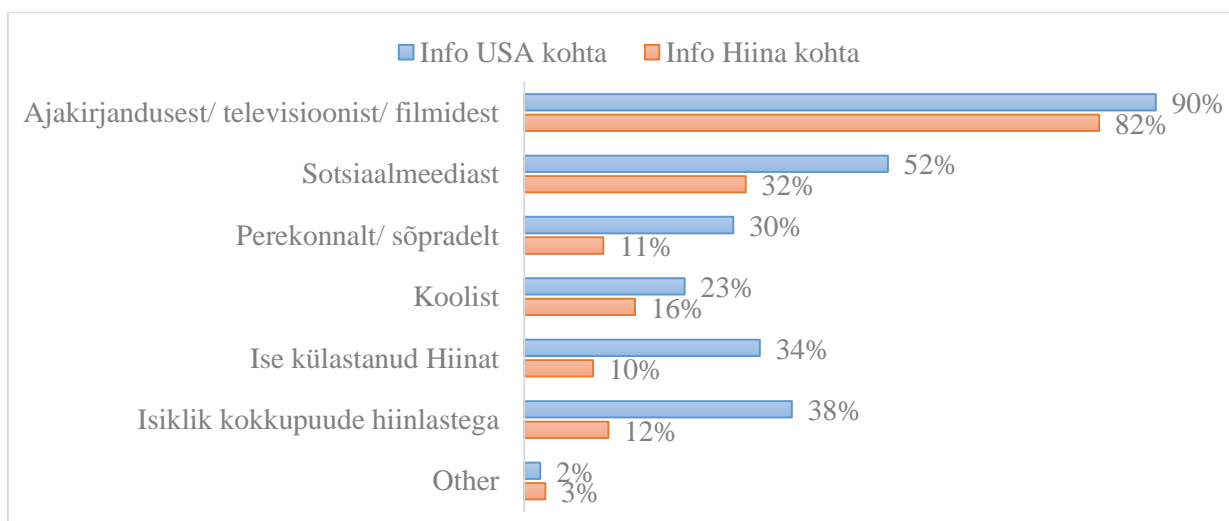
Hinnang Hiinasse kui järgmisesse suurvõimu on segunenud – 45% küsitletutest usub, et Hiina on järgmine maailma suurvõim, 40% ei usu (Joonis 18). Hiinast tulevase supervõimu usub kõige enam vanuserühm 20- 35. (49%). Ülekaalukalt skeptilisemad on 35- 50aastased, 59% nendest seda ei usu. Hiina tõusu usuvad enim bakalaureusekraadiga vastajad, magistrikraadiga vastajad aga ei nõustu.

Maailma 40st riigist 27s usutakse, et Hiina võtab USAlt üle juhtrolli maailmas. Küsitletud Euroopa riikidest, USA peamistest partneritest, usuvad kõik, et USA on oma positsiooni maailmaareenil kaotamas. Sellel arvamusel oli 66% prantslastest, 59% brittidest ja sakslastest. Kõige tagasihoidlikumalt hindavad Hiina tõusu poolakad, 46%, eristudes sellega „vanast Euroopast“ ja sarnanedes antud küsimustiku vastajatele. Enim usuvad Hiina tõusu prantslased ja austraallased (mõlemas 66%), kõige vähem vietnamlased (18%) (Pew 2015, 26).

3.4. Infokanalid

Valitsev infoallikas teiste riikide ja nende tavade, väärtuste ja poliitika kohta on televisioon, filmid ja ajakirjandus (Joonis 19). Teisel kohal on sotsiaalmeedia. Seega võib väita, et investeerimine pehme võimu elementidesse on vajalik ning mängib avaliku diplomaatia osana suurt rolli.

Hiina tugevale jõule fokuseeritud meediakajastuse tõttu ei oma suurem osa eestlastest adekvaatset ülevaadet praegusest olukorrast Hiinas, arvamusekujundajateks on olnud pigem ajalooõpikud, kultuuripärand ning majanduse võidukäik („*Made in China*“ kaupa võib leida polettidelt ümber maailma, aga Hiina filme/ seriaale näidatakse televisioonis ja kinos harva), Hiina poliitilise kuvandi aluseks on teiste riikide vaatenurgad. Domineerivalt ameerikalik kultuuriruum põhjendab ülekaalukalt positiivset suhtumist USAsse ja ameeriklastesse. Küsitlus näitab erinevate pehme võimu vahendite, nt turism ja õpilasvahetus, tähtsust. USA-d külastanud ja ameeriklastega kokku puutunud on kolmekordselt rohkem vastajaid kui Hiina ja hiinlastega. Vahetu kogemuse puudumine on kindlasti seotud vastajate teadmatusega Hiina pehme võimu elementidest.

Joonis 19. Peamised informatsioonikanalid

Allikas: Lisa 2

3.5. Järeldused

Magistritöö raames selgitati läbi küsitluse välja Hiina pehme võimu ulatus Eesti ühiskonnas, hinnates Hiina atraktiivsust vastajate silmis USA pehme võimu taustal. Riikide valiku tingis USA domineeriv pehme võim Eestis ja tõusva suurriigi Hiina järjest suurenev pehme võim maailmas.

Hiina pehme võimu hindamiseks on empiiriliselt uuritud ja küsitlustulemusi analüüsitud Nye poolt välja toodud pehme võimu elementide alusel, vaadeldes eraldi suhtumist riigi kultuuri, väärtustesse, äritavadesse jms.

Tõusva võimu jaoks on pehme võimu strateegia edukas rakendamine oluline osa nende välispoliitikast. Hiinlased panustavad oma pehmesse võimu enam kui ükski teine riik. Vastajate hinnanguid mõjutas positiivsemalt Hiina käitumine maailmaareenil kui nende tegevus Eestis.

USA on oma pehmet võimu Eestis üliedukalt rakendada suutnud. Kõrvutades USA ja Hiina pehme võimu rakendusviise, võib öelda, et hiinlased ei mõista pehmet võimu samal tasemel kui ameeriklased ja rakendavad seda mehhaaniliselt.

Positiivse hinnangu Hiinale annavad pooled vastajatest, mis on hea tulemus, olles kõrgem teistest Euroopa riikidest. Samas erinevaid pehme võimu elemente hinnates kumab vastustest läbi teadmatust ja ka negatiivsust. Seda võis pidada ootuspäraseks, arvestades ajaloolist kaugust kahe riigi suhetes, mis on vähenemas alles viimasel kümnendil. Valdavalt on seisukohad Hiina pehme võimu allikatesse siiski pigem positiivsed kui negatiivsed, kuid võrreldes suhtumisega USAsse on seisukohad oluliselt leigemad. Ebaselgus vastustes oli USA puhul minimaalne. Hiina puhul ei osanud 13st küsimusest 8le 20% või enam küsitletutest vastata, mis näitab informatsiooni puudumist Hiina kohta.

Kõige positiivsemalt suhtutakse mõlema riigi puhul nende tehnoloogiaarengutesse. USA puhul ei ole selles midagi üllatavat – Facebook, Google, Apple jms on eestlaste poolt igapäevaselt kasutuses. Mitmed tehnoloogiavahendid, mis kannavad edasi ameerikalike väärtuseid sõnavabadusest ja propageerivad innovatsiooni, on Hiinas keelatud. Senini on nad valdavalt olnud ainult tehnoloogia valmistajad, aga sellele vaatamata on suhtumine Hiina teaduse ja tehnoloogia arengusse positiivne. Hiinlastele on kasuks räägib ka kuvand neist kui töökast, targast ja õpihimulisest rahvast. Hiina jaoks, kes soovib liikuda tootmiskeskusest innovatsioonikeskuseks, on see hea, sest usaldus nende toodete vastu on kasvamas.

Kultuur jõuab suurte inimrühmadeni ning sellele on välispublik kõige vastuvõtlikum. Inimeste kaudne mõjutamine kultuuriliste vahenditega on parimaks pehme võimu rakendusviisiks. Seda kinnitab ka antud küsitlus – ajakirjanduse, televisiooni ja filmid valisid peamiseks infokanaliks riikide kohta info saamiseks enamus vastajaid.

Hiina arendab oma kultuuritööstust, ent Hollywoodi populaarsusele ei ole veel lähedalegi jõutud, selles osas valitseb teadmatus. Vaatamata järjest tihenevatele Hiina kultuuri

propageerivatele üritustele üle Eesti on Hiina kultuur, filmid, seriaalid ja muusika vastajatele pea täielikult tundmatud. Eestis populaarne USA popkultuur domineeris ka vastajate hinnangutes. Võib eeldada, et kuvandit Hiinast on mõjutanud lisaks meediale hoopis Hollywoodi filmid.

Samas on vastanute huvi Hiina kultuuri vastu pea 100%line. Kommunistliku partei juhid on kultuuri arengusse panustades õigesti toiminud, kuid sellele vaatamata domineerib veel teadmatus Hiina kultuuri osas. Hiina peavoolu kultuurile (mis juba hetkel toodab maailmas enam seebioopereid) on aga küsitluse tulemuste põhjal Eestis auditoorium olemas. Kultuuri kui pehme võimu elluviimise peamine vahendi osakaal on antud kontekstis seega väike, Hiina kultuurist ollakse rohkem huvitunud kui sellest teatakse.

Keelt peetakse oluliseks pehme võimu allikaks. Aastaks 2020 plaanivad hiinlased avada tuhat Konfutsiuse Instituuti. Tallinnas on Konfutsiuse Instituut avatud juba viis aastat. Lisaks on hiina keelt asutatud õpetama järjest enam Eesti üldhariduskoolides. Pea kõigis suuremates Eesti linnades on tänaseks võimalik hiina keelt õppida. Mandarini keel on maailmas suurima kõnelejaskonnaga keel, mille vajalikkust on tõdenud isegi Briti peaminister David Cameron. Käesoleva küsitluse põhjal aga enamik vastajatest ei pea hiina keele õppimist vajalikuks, sellest olid huvitunud peamiselt nooremad vastajad.

Vastajatele sümpatiseerivad traditsioonilised Hiina väärtused Konfutasismist ja taoismist, nagu ka hiinlased, kes neid endas kannavad.

Hiina pehme võimu peamiseks õõnestajaks on demokraatia ja inimõiguste olukord, mida ühemõtteliselt tauniti. Inimõiguste rikkumised, tsensuur, korrupsioon ja vähene läbipaistvus poliitilisel tasandil vähendavad riigi legitiimsust. Demokraatia ja inimõiguste olukord sai vastajatelt kõige tugevama negatiivse vastukaja, mis näitab, et Eesti vastajatele lähevad demokraatlikud väärtused ja inimõigused tugevalt korda. Hoolimata seisukohtadest, et Lääne stiilis demokraatia ei sobi endisele Keskkuningriigile, õõnestab see nende atraktiivsust. Madal hinnang demokraatia ja inimõiguste olukorrale ka USAs kinnitab seisukohta, et sõnadest üksi ei piisa- nendele vastavalt tuleb ka käituda.

Järgmiseks negatiivseima vastukaja sai Hiina sõjaline tugevnemine. Hiinlased rakendavad pigem tarka võimu, mitte jättes oma tugevat võimu pehme kõrval unarusse. Vastupidiselt Hiinale hinnatakse USA sõjalist võimekust väga positiivselt, neilt oodatakse vajadusel sõjalist abi. Hiinlased ühtpidi väldivad end konfliktidesse segamast (nt Süüria) ja rõhutavad rahumeelseid lahendeid, samas agressiivne käitumine naabritega on vastuolus

sõnadega ja tõstatab küsimusi nende eesmärkidest. Juhtiv võim, et olla eeskujuks, peab olema tajutav usutava ja usaldusväärse. Taoline positiivne kuvand Hiinal puudub, mis on takistuseks maailma juhtivaks suurvõimuks saamisel.

Peamine Eesti ja Hiina kahepoolseid suhteid edendav meede on majandusdiplomaatia. Hiinal on majanduslikus mõttes Eesti valitsuse üle pehme võim, mida võib järeldada Eesti vabatahtlikust soovist oma käitumise muutmiseks, kui Hiina peale dalai-lamaga kohtumist suhted ja majanduskõnelused külmutas. Riigi seisukohtadest hoolimata ei ole vastajate hinnang Hiina äritavadele ja selle mõjudele Eesti majandusele soosiv. Järjest tihenevatele majandussidemetele vaatamata ei osanud pooled vastajatest seisukohta võtta ja vaid üks kolmandi vastajatest suhtus Hiina äritavadesse positiivselt. Olgugi, et Eesti eksport on liikumas läänest itta, nähakse USA äritavasid poole positiivsemalt. Arvestades, et Hiina peab majandust üheks oma atraktiivsuse tõmbenumbriks, viitab see hiinlaste ebaõnnestumisele vähemalt antud regioonis. Põhjuseks võib olla segadust tekitav hiina tunnustega sotsialism, mis jääb lääne demokraatiates arusaamatuks.

Hiina on võtnud ette suuremahulisi projekte, võimsam neist, „uus siiditee hõlmab ka Eestit. Nad ise on veendunud enda olulisuses Balti riikide jaoks. Vastajad usuvad, et Hiina tegutseb ühepoolsetest huvidest kannustatuna ja ei arvesta oma välispoliitilistes otsustes Eesti huvidega. Valitseb ebaselgus, mida täpselt Hiina vastu soovib- vastajad ei jaga poliitikute entusiasmi. Selle taustal ei ole üllatav, et Hiinas partnerit ei nähta. Ootuspäraselt peetakse selleks USAd. Samas ei näinud ükski vastaja Hiinas vaenlast. Ühtsed demokraatlikud väärtused ja jagatud julgeolekumured, millel põhinevad Eesti- USA suhted, teevad vastajate arvates riigist partneri.

Vastajad ei ole pimestunud Aasia sajandist. Hiinat ei tajuta kui juhtivat majandusvõimu, ega Hiina USAlt supervõimu tiitli üle võtaks.

Vastajate suhtumine USA erinevatesse pehme võimu elementidesse on maailmamastaabis positiivseim, mis kinnitab nende pehme võimu läbi saavutatud ülisuurt populaarsust Eestis.

Eurooplaste suhtumist kõigisse käesolevas töös käsitletud Hiina pehme võimu elementidesse ei õnnestunud võrrelda, kuna Pew laiapõhjalisemad uurimused ei ole Euroopat kaasanud. Suhtumine Hiinasse on veidi parem kui teistes Euroopa riikides, samuti suhtumine hiinlastesse. Võrreldes küsitlute arvamust Hiina pehme võimu elementidesse Aafrika ja Lõuna- Ameerika riikidega, kuhu Hiina pehme võim otseselt on suunatud, võib öelda, et

hinnangud ei erinegi nii drastiliselt. Hiina ideede leviku osas ollakse Eestis isegi positiivsemalt meelestatud. Negatiivsed meeleolud võivad olla negatiivsetest kogemustest, mis tihenev suhtlus Hiinaga kaasa toob.

USA meeldib ühtlaselt igas vanuses ja iga haridustasemega inimesele. Erinevused vanuseliselt ja hariduse tasandil on minimaalsed. Hiinat puudutav on võõram üle 50aastastele ja alla 20aastastele vastajatele. Ülekaalukalt positiivseim vanusegrupp Hiina osas on 20-35aastased. Kõige negatiivsemad on 35- 50aastased. Haridustasemeid võrreldes ei ole hinnangud nii üheselt välja joonistunud kui vanuseliselt. Siiski positiivsemad on Hiina osas bakalaureusekraadiga, kõige negatiivsemad magistrikraadiga vastajad. Seisukohad puudusid valdavalt kesk- ja põhiharidusega küsitletutest.

Tundub, et pehme võimu diskursus ei ole Hiinas piisavalt arusaadav. Pehme võim ei tohiks seostuda valitsusega, isegi kui see on valitsuse poolt suunatud. Usaldusväärseuse tõstmiseks peaks enam kaasama tsiviilühiskonda, suurendama avalikku diplomaatiat ning üle saama suutmatusest kasutada meediat oma poliitika edendamiseks. Pekingi poolt peaks tulema koordineeritud suhtlus ja koostöö meediaga. Vastajate avatud suhtumine kultuuri eeldaks suuremaid investeeringuid kultuuridiplomaatiasse Eesti suunal.

Antud töö ei paku lõplikke lahendusi, vaid on aluseks tulevikus läbi viidavatele uuringutele. Konkreetsemate tulemuste saavutamiseks on vaja koostada laiapõhjalisemaid ja suurema valimiga perioodilisi uuringuid, mille põhjal oleks võimalik hinnata ka suhtumiste muutumist ajas. Antud töös ei uuritud suhtumist Hiina välispoliitikasse, mille kaasamine tulevastes uuringutes oleks vajalik täpsema ülevaate saamiseks Hiina pehme võimu mõjust Eestis.

KOKKUVÕTE

Võim on enesekehtestamise atribuut, kellegi või millegi üle valitsemise eeldus. Võimu saab rakendada läbi sunduse ja maksete või läbi positiivse atraktiivsuse ehk pehme võimu. Tänapäeva maailmas on võimusuhted muutumas, naastes läänest itta ja liikudes riikidelt valitsusväliste tegutsejate kätte. Strateegilisest narratiivist on saanud 21. sajandi rahvusvahelistes suhete mõjutusvahend. Pehme võim on kulutõhusaim vahend välispubliku arvamuse mõjutamiseks ning igapäevaselt suure hulga inimesteni jõudmiseks.

Nii pehme kui tugeva võimu vallas on Ameerika Ühendriigid vaieldamatuks suurriigiks. Sümbolid Hollywoodist ja Coca-Colast Appel'i ja Harvardini on muutnud USA maailma pehme võimu monopoliks ja pehme võimu liidriks ka Eestis. Hiina kasvav majanduslik ja sõjaline jõud on muutnud ta globaalse haardega tegutsejaks. Oma territooriumi suuruse, strateegilise asukoha, dünaamilise elanikkonna, kiirelt kasvava majanduse ja tugeva sõjaväega on Hiina vaieldamatult suurvõim, kelles nähakse ohtu USA hegemooniale. Tõusev Hiina soovib oma kunagist positsiooni maailma suurte jõudude kõrval tagasi võtta ja samas, vaatamata sõjalisele tugevnemisele, maailma silmis vähem hirmutav tunduda. Praegusel informatsiooniajastul peab maailma juhtiv riik olema tajutud usutava ja usaldusväärse. Hiinast on saanud Nye õpetuse peamised järgijad. Paralleelselt oma huvide suurenemisega maailmas tegeletakse meelte ja südamete võitmisega, eesmärgiga muuta Hiina tõus maailmale vastuvõetavaks, luua mõistmist ning arusaamist Hiina poliitilise mudeli ja poliitika üle. Hiinat soovitakse kujutada rahumeelse ja rahvusvahelisi norme austava ehk usaldusväärse ja legitiimse riigina.

Erinevalt USAst on Hiina pehme võim enam majanduslik, läbi majandusliku koostöö ja investeringute üritatakse murda negatiivset kuvandit, mis on suurimaks takistuseks poliitiliste ja majandussuhete loomisel. Oma kultuuri levitamiseks kasutab Hiina USAga sarnaseid instrumente - meedia, üritused, sportlaste ülistamine jne, erinevus on vaid selles, et suur osa on partei kontrolli all. USAga võrreldes on Hiina kulutused pehmele võimule mitmekordselt suuremad. Hiina kultuuriline rikkus paikneb nende ajaloos – traditsiooniline Hiina köök, kunst ja käsitöö, Pekingi ooper, Hiina meditsiin, kalligraafia. Kultuuri kõrval

peetakse Hiina poliitilist filosoofiat, eelkõige Konfutsianismi, mitte kommunismi, pehmet võimu loovaks väärtuseks. Konfutsiuse Instituudid on peamine vahend hiina keele ja kultuuri esiletõstmiseks maailmas.

Hiina pehme jõu peamise takistusena nähakse valitsuse liigset kontrolli tsiviilühiskonnale ja sõnadele vastupidiseid tegusid. Pehmesse võimu suhtutakse mehhaaniliselt, justkui millesegi, mida on võimalik osta. Pehmet võimu on aga võimalik vaid pikema aja vältel teenida, USA mõju on Eestis olnud tuntav alates 20. sajandi keskpaigast. Kõik, mis tuli läänest oli Eesti noorte jaoks ihaldusväärne. Positiivne kuvand USAst ei ole tekkinud üleöö.

Magistritöö eesmärgiks oli uurida Hiina pehme võimu tajutavat mõju Eesti ühiskonnas, mis selgitati välja avaliku küsitluse kaudu.

Selleks jaotati Hiina pehme võim kaheksaks osaks: suhtumine riiki, kodanikesse, kultuuri, tehnoloogia arengusse, äritavadesse, demokraatia ja inimõiguste olukorda, ideede levikusse ning sõjalisse võimekusse. Iga pehme võimu elemendi atraktiivsust Eesti vastajate seas hinnati eraldi, analüüsidest hinnangute aluseks olevaid põhjuseid. Hiinasse suhtumise täpsemaks hindamiseks uuriti vastajatelt ka nende hinnanguid USA kohta, keda võib nii Eestis kui maailmas pidada juhtivaks pehme võimu rakendajaks ja kes on Hiina pehme võimu eeskuju.

Analüüsi tulemusel võib väita, et Hiina pehme võimu mõju ei ole Eestis laialdaselt tajutav.

Teda tajutakse küll positiivselt, ent mitte hea ja usaldusväärse riigina, kellena Kommunistlik partei Hiinat maailmas kujutada soovib. Hiina kasvav globaalne mõju ja pehme võimu suurendamine ei ole suutnud muuta nende kuvandit Eestis atraktiivseks. Läbivaks jooneks on aga pigem teadmatust kui negatiivsed hinnangud. Võrreldes suhtumisega USAst, keda tajutakse erakordselt positiivselt ka maailmamastaabis, on seisukohad oluliselt leigemad. Sellest võib järeldada, et veel ei ole USA hegemoonia lõppenud ja Aasia sajand alanud. Siiski kokkuvõttes suhtuvad Hiinasse positiivselt pooled vastajatest, mis on kõrgem kui mujal Euroopas.

Hiina pehmet võimu Eestis õõnestavad peamiselt demokraatia ja inimõiguste olukord ning Hiina sõjaline tugevnemine. Hiina „rahumeelse tõusu“ ja „win-win“ narratiiv ei tundu vastajatele usaldusväärne. Samas NATOd peitub ameeriklaste tugevus, nad on osavalt oma tugeva võimu pehmeks pööranud.

Küsitlustulemustest lähtuvalt peetakse peamiseks infokanaliks teiste riikide kohta ajakirjandust, televisiooni ja filme, mis kinnitab pehme võimu teooriat- läbi kultuurikanalite oma kuvandi loomist ja seeläbi atraktiivsuse tõstmist. Hiina peavoolu kultuur on vastajate jaoks võõras, samas huvi selle vastu on pea 90%-. Kultuuri mõju hinnates ei ole imekspandav USA edulugu Eestis.

Teadmatus kohaldub ka Hiina äritavade osas, vaatamata sellele, et need on Eesti ja Hiina suhete aluseks ning Hiina üheks peamiseks atraktiivsust loovast elemendiks. Hiinat ei tajuta ka maailma juhtiva majandusvõimuna.

Uurimuse põhjal on alust arvata, et hinnanguid Hiinasse on mõjutatud vähestest teadmistest selle riigi osas ja neid on võimalik muuta teadlikkuse tõstmisega. See eeldab Hiinalt oma avaliku diplomaatia (sh kultuuridiplomaatia) tõhustamist ning oma tsiviilühiskonnale suuremate vabaduste andmist. Üldine positiivne suhtumine Hiinasse annab mõista, et pehme võim ei pea olema nullsumma mäng, kus riigi atraktiivsus saab suurenedä üksnes teise riigi arvelt.

SUMMARY

PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA'S SOFT POWER AND ITS MANIFESTATION IN THE REPUBLIC OF ESTONIA

Britta Lainevool

The given Master's Thesis looks into People's Republic of China's soft power and its manifestation in the Republic of Estonia.

Power is the ability to get others to want what you want. There are three ways to do that: use coercion, payments or attraction. The latter is called soft power, a much debated term, coined by Joseph Nye to describe the power of attraction.

The rise of China has been considered to be one of the most important power shifts in the 21st century. As China is expanding its political grip in the world, soft power is used to create understanding and gain support for their model and policies. All with a purpose to make their rise acceptable to the world.

China's soft power discourse differs from that of United States of America's (USA) – in addition to culture, a lot more emphasis is put on economics. China has spent billions on its charm offensive to increase its soft power, giving economic aid and entering into various trade agreements, opening a 24h news channel (China Central Television), forming its own investment bank (Asian Infrastructure Investment Bank), opening numerous Confucius Institutes around the world.

In many ways China is imitating USA's soft power, implementing best practices, using same soft power instruments- events, media, glorification of athletes and even hiring help from Hollywood to make its culture more attractive. Unlike the USA, that holds values as its main source of soft power, China does not emphasize its communist values. Knowing that the actions of the Communist regime undermine its soft power efforts, the focus is on traditional culture, including traditional Chinese values like Confucianism and Taoism. China's biggest weakness is its domestic political system and excessive government control.

The party has not bought into Nye's view that soft power springs largely from individuals, the private sector, and civil society. America's soft power success comes largely from its civil society (Hollywood, Harvard, McDonalds etc).

The aim of given Thesis is to examine the scope of China's soft power perception in Estonia.

More specifically the thesis attempted to answer the following research questions:

- What are the strengths and weaknesses of China's soft power?
- Do perceptions differ according to age and education?
- What are the implications of USA's soft power in Estonia?
- What are the differences in China's and USA's soft power implication?

To answer the above questions, a public opinion poll was conducted. Poll had 133 respondents from ages 15 - 80, all Estonian citizens, having Estonian as their first language. Method of convenience sampling was used. Respondents were asked to rate their opinion on various soft power elements of China and USA from country's image to its citizens, culture, technological developments, ways of doing business, values and ideas. In addition respondents were asked whether they saw the respective countries as partners or enemies, and in their view, who is the leading economic power in the world and will China surpass the USA as the world's superpower.

Based on the survey data, it could be concluded that China's goal of portraying itself as a legitimate and peaceful state, has not been widely perceived in Estonia. Even though the overall conception of China was more positive than rest of Europe, it is not remotely close to that of the USA's. Estonian respondents did not see China as a leading economic power nor do they believe USA would lose its hegemony to China. USA, on the other hand, was seen more positively than anywhere else in the world.

Though opinions of China's soft power resources are mostly positive, 20% or more of the respondents did not know how to answer every second question. The uncertainty was highest regarding Chinese culture. At the same time there was great interest in China's culture, suggesting that Estonian audience is open to more China's cultural diplomacy, ie soft power.

The situation of human rights and democracy can be regarded as the weakest aspect of China's soft power in Estonia. As a formerly occupied state, it is of no surprise that democratic values matter to Estonian people. At the same time Estonian respondents appreciate Chinese traditional values and its people who embody those values.

Considering the overall positive rating towards China, accompanied with lack of knowledge, it can be assumed that the views could be approved with awareness raising. China needs to strengthen its public and cultural diplomacy and take full advantage of an uncensored civil society. As both China and USA are perceived positively, it can be said that soft power does not need to be a zero-sum-game.

KASUTATUD KIRJANDUS

Artiklid

- Ait, O.** (2015) Hiina mittesekumise põhimõttel baseeruva välispoliitika lõpp? – Diplomaatia, Nr 144, August 2015
- Clinton, H.R.** (2010). Leading Through Civilian Power - Foreign Affairs, Nov/Dec 2010, Vol 89, Issue 6, pp 13-24
- d'Hooghe, I.** (2013). China's public diplomacy shifts focus: from building hardware to - The Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael' (13.10.2014)
- Friedman, T.** (2005) Thou Shalt Not destroy the Center – The New York Times, November 11, 2005
- Gates, G., Huang, Y.** (2006) Sources and Limits of Chinese 'Soft Power' – Survival, vol 48, no. 2 (Summer 2006), pp 17- 36
- Made in China?** (2015) The Economist, March 14th 2015
- Mehring, F.** (2014) The Promises of "Young Europe": Cultural Diplomacy, Cosmopolitanism, and Youth Culture in the Films of the Marshall Plan - European Journal of American Studies, Vol 7, No 2 | 2012 : Special Issue: Wars and New Beginnings in American History
- Mihkelson, M** (2013) Eesti välispoliitika kompassist ja eesmärkidest – Diplomaatia, Nr 122, Oktoober 2013
- Nathan, A. J., Scobell, A.** (2012) How China Sees America - Foreign Affairs, Sep/Oct2012, Vol. 91, Issue 5
- Neljas, A.** (2012) Hiina tõus ja kaasaja maailm – Diplomaatia, Nr 110, Oktoober 2012
- Nye, J.S.** (2004b) Decline of Americas Soft Power - Foreign Affairs 2004, vol 83, no.3 May/June
- Nye, J.S.** (2010b). The Future of American Power. Dominance and Decline in Perspective - Foreign Affairs, November/December 2010, Vol 89 No. 6, pp 2-12
- Nye, J.S.** (2009). Get Smart. Combining Hard and Soft Power - Foreign Affairs - July/August 2009, p160-163. 4p.
- Roasa, D.** (2012) China's Soft Power Surge, The People's Republic is no longer content with economic hegemony -- it's making a play for the hearts and minds of Southeast Asia – Foreign Policy, November 19, 2012
- Simard, J-F., Pahlavi, C.P.** (2009) Measuring the effects of soft power - Vanguard, May/June 2009
- Shambaugh, D.** (2015). China's Soft-Power Push - Foreign Affairs. Jul/Aug2015, Vol. 94 Issue 4, p99-107.
- Skapinker, M.** (2014) Here's how China can extend its soft power - Financial Times, Mar 12, 2014
- Trontin, C.** (2015) Chinese Soft Power: Is There Such a Thing? – China Today, Jul2015, Vol. 64 Issue 7, p53-55. 3p.

Wilson III, J. E. (2008) Hard Power, Soft Power, Smart Power - The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, March 2008 vol. 616 no. 1, p 110-124
Xi Jinping and the Chinese dream. (2013) The Economist, May 2nd 2013
Yuwen, D. (2013) How to Understand China's Foreign Policy – Foreign Policy, April 23, 2013

Raamatud

Fraim, J. (2003) Battle of Symbols: Emerging Global Dynamics, Enfield, U.K, Daimon
Monroe, A.V., (2010) China's Foreign Policy and Soft Power Influence, Nova Science Publishers, Inc. New York
Nye, J.S. (2004) Soft Power. The Means to Success in World Politics, Public Affairs, New York
Nye, J.S., (2010c), „Responding to my critics and concluding thoughts, Soft Power and US foreign policy
Nye, J.S. (2011), The Future of Power, PublicAffairs, New York
Poliitika ja valitsemise alused (2011). / Koostajad: M. Jakobson, L. Kalev, O. Lumi, R. Ruutsoo, T. Saarts, G. Sootla, A. Toots, R. Vetik. Tallinn : Maurus Kirjastus

Audiomaterjalid

Cato Institute (2013) Public Opinion on U.S. Foreign Policy – What Is It, and How Does It Matter? July 11, 2013 <http://www.cato.org/events/public-opinion-us-foreign-policy-what-it-how-does-it-matter>
Kannike, S. (2011) Välisilm, osa 362 (22.12.2015)
Nye, S. J. (2009b) Joseph Nye on soft Power, Harvard Kennedy School <https://www.youtube.com/watch?v=F8udhM8QKxg> (22.01.2015)
Nye, S. J. (2010a) Global Power Shifts, TED Talk, <https://www.youtube.com/watch?v=796LfXwzIUk> (25.01.2015)
Obama, B. (2009), President Obama Tokyo Japan Speech [2/4], https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=D6ZrhJLH8SM (15.04.2015)
Obama, B. (2014a), President Obama Speaks to West Point Graduates, https://www.youtube.com/watch?v=fG_hX_XM4Ks (28.04.2015)
Obama, B. (2014b) Kõne Nordea Kontserdimajas, <http://uudised.err.ee/v/arvamus/cdcaab04-50c3-4932-90aa-813dbf18239b> (14.09.2014)

Muud allikad

Biegon, R. (2013), The Banality of Smart Power: Reconstituting US Hegemony after Bush, University of Kent POLIR Postgrad Conference, 1-21 pp
Blanchard, B., Li, H. Carsten, P. (2013) China threatens tough punishment for online rumor spreading – Reuters www.reuters.com/article/2013/09/09/us-china-internet-idUSBRE9880CQ20130909#VTpE3g2lXsTfXtaX.99 (10.10.2015)
Brown, J. (2008) Public Diplomacy & Propaganda: Their Difference - American Diplomacy,

http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2008/0709/comm/brown_pudiplprop.html
(16.04.2015)

China Daily (2015) Eastern Europe's road to benefits – China Daily
http://europe.chinadaily.com.cn/epaper/2015-11/27/content_22522496.htm (17.12.2015)

Collin L. P. (2004) Remarks at the Southern Center for International Studies <http://2001-2009.state.gov/secretary/former/powell/remarks/36694.htm> (20.03.2012)

The Linchpin of Public Diplomacy (2005) Report of the Advisory Committee on Cultural Diplomacy U.S. Department of State <http://www.state.gov/documents/organization/54374.pdf>
(03.12.2014)

d'Hooge, I. (2010). The Limits of China's Soft Power in Europe. Beijing's Public Diplomacy Puzzle – Netherlands Institute of International Relations "Clingendael, pp 4
http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20100100_cdsp_paper_dhooghe_china.pdf
(12.10.2014)

Dzodin, H. (2015) Much to be done to promote China's soft power - China Daily, 2015-11-02 http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2015-11/02/content_22341371.htm (15.12.2015)

Eesti Välisministeerium, Kahepoolsed suhted Hiinaga.
<http://vm.ee/et/riigid/hiina?display=relations> (25.04.2015)

Eisenhower, D. Remarks at the Annual Conference of the Society for Personnel Administration, 5/12/54

Follath, E. (2010). The Dragon's Embrace: China's Soft Power Is a Threat to the West – Spiegel Online International <http://www.spiegel.de/international/world/the-dragon-s-embrace-china-s-soft-power-is-a-threat-to-the-west-a-708645-2.html> (12.10.2015)

Hu Jintao's report at 17th Party Congress, Full text. VII. Promoting Vigorous Development and Prosperity of Socialist Culture http://news.xinhuanet.com/english/2007-10/24/content_6938749_6.htm (25.10.2014)

International Students in China (2015) Project Atlas, China
<http://www.iie.org/Services/Project-Atlas/China/International-Students-In-China> (14.10.2015)

Johnson, K., C., (2014) Xi Jiping Unveils His Foreign Policy Vision: Peace Through Strength – Freeman Report, Center for Strategic & International Relations, Issue 15,
http://csis.org/files/publication/141208_ThoughtsfromtheChairmanDEC2014.pdf
Kaczmarek,

Koreh, R. (2015). The Chinese Smart Power Strategy – Harvard Political Review
<http://harvardpolitics.com/world/chinese-smart-power-strategy/> (23.04.2015)

Layton, P. (2013) Soft power, strategy and policymaking - The Strategist
<http://www.aspistrategist.org.au/soft-power-strategy-and-policymaking/> (01.04.2015)

Lukk, T. (2013). 变化 – Välisministeerium
<http://blog.vm.ee/2013/04/15/%E5%8F%98%E5%8C%96/> (15.10.2015)

Myers, L.S. (2006) Kazakhs Shrug at „Borat“ While the State Fumes - New York Times
http://www.nytimes.com/2006/09/28/movies/28bora.html?_r=2& (15.10.2014)

Nye, S.J. (2012). Why China Is Weak On Soft Power – International New York Times
http://www.nytimes.com/2012/01/18/opinion/why-china-is-weak-on-soft-power.html?_r=1
(30.01.2014)

Nye, S.J. (2014) Different views can boost China's soft power.
<http://joenye.com/post/104340410761> (22.10.2015)

Projekt „Talendid koju“ <http://www.talendidkoju.ee/talendid>

Qinglian, H. (2009). “Soft Power” with Chinese Characteristics Is Changing the World – Human Human Rights In China <http://www.hrichina.org/en/content/3175> (12.01.2015)

Rõivas, T. (2015) Vabariigi Valitsus <https://valitsus.ee/et/uudised/peaminister-roivas-arutas-hiina-kolleegi-li-keqiangiga-majanduskoostood>

Sachs, J. (2015) Forbes Eesti: Hiina märkamatu tulnud hoiatus - Delfi Ärileht <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/forbes-eesti-hiina-markamatult-tulnud-hoiatus?id=70839661> (20.12.2015)

Savisaar, E. (2015) Lauluväljakul tähistati Hiina uusaasta algust - Pealinn <http://www.pealinn.ee/uudised/savisaar-eesti-ja-hiina-rahva-motted-ja-lootused-on-samad-n31675> (20.12.2015)

Shira, D. (2015). Market Overview: The Entertainment Industry in China – China Briefing, <http://www.china-briefing.com/news/2015/03/06/market-overview-entertainment-industry-china.html> (25.10.2015)

Smutov, M. (2014). Saare õpilased oskavad üle ootuste hästi hiina keelt – Postimees <http://www.postimees.ee/691820/saare-opilased-oskavad-ule-ootuste-hasti-hiina-keelt> (12.03.2015)

Sudworth, J. (2014). Confucius institute: The hard side of China's soft power – BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-30567743> (12.10.2015)

Thomson, S. (2015) Is China the next Silicon Valley? World Economic Forum <https://agenda.weforum.org/2015/09/is-china-the-next-silicon-valley/> (23.11.2015)

Tõhk, T. (2012). Kuidas valitsetakse Hiinat? - Aasia moodul <http://aasiamoodul.ee/asia/blogi/article> (19.10.2015)

World University Rankings 2014- 15, Times Higher Education <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2015/world-ranking#!/page/0/length/25> (25.09.2015)

Xi's speech at 'Five Principles of Peaceful Coexistence' anniversary (2014) Carry forward the Five Principles of Peaceful Coexistence to build a better world through win-win cooperation. http://www.china.org.cn/world/2014-07/07/content_32876905.htm (23.10.2015)

Yao, K., Wang, L. (2015). China unveils details of state- firm reforms as growth sputters – Reuters <http://www.reuters.com/article/2015/09/14/us-china-economy-activity-idUSKCNORD04420150914> (03.11.2015)

Ye, S. (2015) “Soft Power” to be focus of Belt and Road initiatives - China Daily http://www.chinadaily.com.cn/china/2015-04/20/content_20482212.htm (15.12.2015)

Piiratud leviga allikad

Hurst, Bradley. Public Affairs Officer. Ameerika Ühendriikide pehme võim Eestis. Üleskirjutus (15.05.2015)

Liimets, A. (2015) Hiina pehme jõud ja selle käsitus Eestis. Tartu Ülikool (Bakalaureusetöö)

Vainu, M. (2015) Hiina Rahvavabariigi kuvand Eesti Rahvusringhäälingu arvamuslugudes. Tallinna Ülikool. (Bakalaureusetöö)

Olemasolevad uuringud

Kivirähk, J. (2015) Avalik arvamus ja riigikaitse. Kaitseministeerium. http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2015.pdf (01.11.2015)

Open Doors Data, International Students: All Places of Origin. Institute of International Education <http://www.iie.org/en/Research-and-Publications/Open-Doors/Data/International-Students/All-Places-of-Origin> (14.10.2015)

Pew Research Center:

2008 Global Economic Gloom – China and India Notable Exceptions

<http://www.pewglobal.org/files/2008/06/2008-Pew-Global-Attitudes-Report-1-June-12-2pm.pdf> (01.10.2015)

2012 Global Opinion of Obama Slips, International Policies Faulted

<http://www.pewglobal.org/files/2012/06/Pew-Global-Attitudes-U.S.-Image-Report-FINAL-June-13-20123.pdf> (01.10.2015)

2013 America’s Global Image Remains More Positive than China’s

<http://www.pewglobal.org/files/2013/07/Pew-Research-Global-Attitudes-Project-Balance-of-Power-Report-FINAL-July-18-2013.pdf> (01.10.2015)

2014 Global Opposition to U.S. Surveillance and Drones, but Limited Harm to America’s Image

<http://www.pewglobal.org/files/2014/07/2014-07-14-Balance-of-Power.pdf>
(01.10.2015)

2015 Global Public Back U.S on Fighting ISIS, but Are Critical of Post-9/11 Torture

<http://www.pewglobal.org/files/2015/06/Balance-of-Power-Report-FINAL-June-23-20151.pdf> (01.10.2015)

2015b NATO Publics Blame Russia for Ukrainian Crisis, but Reluctant to Provide Military Aid

<http://www.pewglobal.org/files/2015/06/Pew-Research-Center-Russia-Ukraine-Report-FINAL-June-10-2015.pdf> (01.10.2015)

LISA 1. KÜSITLUSANKEET

Haridus
Põhiharidus
Keskharidus
Kõrgharidus (bakalaureus)
Kõrgharidus (magister)
Vanus
Alla 20.a
20- 35.a
35- 50.a
Üle 50.a
Kuidas suhtud Ameerika Ühendriikidesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud ameeriklastesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt

Ei oska öelda
Kes on USA Eestile?
Partner
Vaenlane
Mitte kumbki
Ei oska öelda
USA arvestab Eesti huvidega
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu üldse
Ei oska öelda
Sõjalise ohu korral võib Eesti loota NATO abile
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Kuidas suhtud president Obama välispoliitilistesse otsustesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda

Kuidas suhtud president Georg W. Bushi välispoliitilistesse otsustesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud USA filmidesse, muusikasse ja seriaalidesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud USA teaduse ja tehnoloogia arengusse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud USA äritavadesse (sh mõju Eesti majandusele)?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt

Ei oska öelda
Inimõiguste ja demokraatia olukord USA-s on hea *
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Kuidas suhtud USA ideede ja tavade levikuisse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kust oled enim saanud infot USA kohta?
Ajakirjandusest/ televisioonist/ filmidest
Sotsiaalmeediast
Perekonnalt/ sõpradelt
Koolist
Külasthanud ise USA-d
Isiklik kokkupuude ameeriklastega
Other:
Kuidas suhtud Hiina Rahvavabariiki?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt

Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud hiinlastesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kes on Hiina Eestile?
Partner
Vaenlane
Mitte kumbki
Ei oska öelda
Hiina arvestab Eesti huvidega
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Võimuvahetus Hiinas toob kaasa muutusi nende välis- ja sisepoliitikas
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu

Ei oska öelda
Kuidas suhtud Hiina sõjalisse tugevnemisse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud Hiina filmidesse, muusikasse ja seriaalidesse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud Hiina teaduse ja tehnoloogia arengusse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Kuidas suhtud Hiina ideede ja tavade levikusse?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda

Kuidas suhtud Hiina äritavadesse (sh mõju Eesti majandusele)?
Positiivselt
Pigem positiivselt
Pigem negatiivselt
Negatiivselt
Ei oska öelda
Sooviksin rohkem teada Hiina kultuurist ja tavadest
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Sooviksin võimalusel õppida hiina keelt
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Inimõiguste ja demokraatia olukord Hiinas on hea
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda

Hiinast saab järgmine maailma juhtiv suurvõim
Täiesti nõus
Pigem nõus
Pigem ei nõustu
Ei nõustu
Ei oska öelda
Kust oled enim saanud infot Hiina kohta?
Ajakirjandusest/ televisioonist/ filmidest
Sotsiaalmeediast
Perekonnalt/ sõpradelt
Koolist
Ise külastanud Hiinat
Isiklik kokkupuude hiinlastega
Other:
Kes on hetkel maailma juhtiv majandusvõim?
USA
Hiina
Ei oska öelda
Other:

LISA 2. KÜSITLUSTULEMUSED

			Üle 50.a	35- 50.a	20- 35.a	Alla 20.a		Magis- tri- kraad	Bakalaur- euse- kraad	Kesk- - hari- dus	Põhi- hari- dus
Kuidas suhtud USAsse?											
Positiivselt	33.80 %		52.0 0%	35.2 9%	26.7 4%	60.00 %		26.47 %	31.67%	38.24 %	80.00 %
Pigem positiivselt	54.90 %		44.0 0%	47.0 6%	60.4 7%	40.00 %		58.82 %	55.00%	55.88 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	6.80 %		0.00 %	5.88 %	9.30 %	0.00 %		8.82%	8.33%	2.94 %	0.00 %
Negatiivsel t	3.80 %		4.00 %	5.88 %	3.49 %	0.00 %		5.88%	3.33%	2.94 %	0.00 %
Ei oska öelda	0.80 %		0.00 %	5.88 %	0.00 %	0.00 %		0.00%	1.67%	0.00 %	0.00 %
Kuidas suhtud ameeriklastesse?											
Positiivselt	28.57 %		8.00 %	17.6 5%	27.9 1%	60.00 %		20.59 %	30.00%	26.47 %	80.00 %
Pigem positiivselt	60.90 %		44.0 0%	58.8 2%	61.6 3%	40.00 %		64.71 %	58.33%	67.65 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	5.26 %		20.0 0%	5.88 %	6.98 %	0.00 %		2.94%	10.00%	0.00 %	0.00 %
Negatiivsel t	2.26 %		4.00 %	0.00 %	3.49 %	0.00 %		8.82%	0.00%	0.00 %	0.00 %
Ei oska	3.01		24.0	17.6	0.00	0.00		2.94%	1.67%	5.88	0.00

öelda	%		0%	5%	%	%			%	%
Kes on USA Eestile?										
Partner	72.18 %		68.0 0%	64.7 1%	74.4 2%	80.00 %	76.47 %	70.00%	70.59 %	80.00 %
Vaenlane			0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00%	0.00%	0.00 %	0.00 %
Mitte kumbki	22.56 %		24.0 0%	29.4 1%	20.9 3%	20.00 %	20.59 %	25.00%	20.59 %	20.00 %
Ei oska öelda	5.26 %		8.00 %	5.88 %	4.65 %	0.00 %	2.94%	5.00%	8.82 %	0.00 %
Kuidas suhtud president Obama välispoliitilistesse otsustesse?										
Positiivselt	11.28 %		12.0 0%	5.88 %	11.6 3%	20.00 %	14.71 %	8.33%	11.76 %	20.00 %
Pigem positiivselt	50.38 %		56.0 0%	64.7 1%	44.1 9%	80.00 %	52.94 %	51.67%	44.12 %	60.00 %
Pigem negatiivselt	11.28 %		4.00 %	11.7 6%	13.9 5%	0.00 %	8.82%	10.00%	17.65 %	0.00 %
Negatiivselt	6.77 %		4.00 %	11.7 6%	6.98 %	0.00 %	8.82%	8.33%	2.94 %	0.00 %
Ei oska öelda	20.30 %		24.0 0%	5.88 %	23.2 6%	0.00 %	14.71 %	21.67%	23.53 %	20.00 %
Kuidas suhtud president Georg W. Bushi välispoliitilistesse otsustesse?										
Positiivselt	3.76 %		4.00 %	11.7 6%	1.16 %	20.00 %	8.82%	1.67%	0.00 %	20.00 %
Pigem	22.56		32.0	23.5	17.4	60.00	23.53	16.67%	29.41	40.00

positiivselt	%		0%	3%	4%	%	%		%	%
Pigem negatiivselt	34.59 %		24.0 0%	35.2 9%	39.5 3%	0.00 %	26.47 %	36.67%	44.12 %	0.00 %
Negatiivselt	18.05 %		0.00 %	23.5 3%	23.2 6%	0.00 %	23.53 %	21.67%	8.82 %	0.00 %
Ei oska öelda	21.05 %		40.0 0%	5.88 %	18.6 0%	20.00 %	17.65 %	23.33%	17.65 %	40.00 %
Kas USA arvestab Eesti huvidega?										
Täiesti nõus	6.77 %		8.00 %	11.7 6%	4.65 %	20.00 %	5.88% %	6.67%	5.88 %	20.00 %
Pigem nõus	51.13 %		68.0 0%	41.1 8%	48.8 4%	40.00 %	55.88 %	51.67%	50.00 %	20.00 %
Pigem ei nõustu	27.82 %		4.00 %	35.2 9%	32.5 6%	40.00 %	23.53 %	26.67%	32.35 %	40.00 %
Ei nõustu üldse	4.51 %		0.00 %	5.88 %	5.81 %	0.00 %	2.94% %	8.33%	0.00 %	0.00 %
Ei oska öelda	9.77 %		20.0 0%	5.88 %	8.14 %	0.00 %	11.76 %	6.67%	11.76 %	20.00 %
Kas Eesti võib vajadusel loota NATO abile?										
Täiesti nõus	22.56 %		28.0 0%	23.5 3%	20.9 3%	20.00 %	20.59 %	25.00%	20.59 %	20.00 %
Pigem nõus	60.15 %		52.0 0%	58.8 2%	61.6 3%	80.00 %	61.76 %	60.00%	55.88 %	80.00 %
Pigem ei nõustu	12.78 %		12.0 0%	17.6 5%	12.7 9%	0.00 %	14.71 %	13.33%	11.76 %	0.00 %
Ei nõustu	1.50 %		0.00 %	0.00 %	2.33 %	0.00 %	2.94% %	0.00%	2.94 %	0.00 %
Ei oska	3.01		8.00	0.00	2.33	0.00	0.00%	1.67%	8.82	0.00

öelda	%		%	%	%	%			%	%
Kuidas suhtud USA kultuuri?										
Positiivselt	42.11 %		36.0 0%	17.6 5%	45.3 5%	100.0 0%		32.35 %	38.33%	50.00 % #### #
Pigem positiivselt	45.86 %		48.0 0%	70.5 9%	43.0 2%			44.12 %	53.33%	41.18 %
Pigem negatiivselt	5.26 %		0.00 %	5.88 %	6.98 %			11.76 %	5.00%	0.00 %
Negatiivsel t	1.50 %		4.00 %	0.00 %	1.16 %			5.88%	0.00%	0.00 %
Ei oska öelda	5.26 %		12.0 0%	5.88 %	3.49 %			5.88%	3.33%	8.82 %
Kuidas suhtud USA teaduse ja tehnoloogia arengusse?										
Positiivselt	54.89 %		60.0 0%	41.1 8%	53.4 9%	100.0 0%		55.88 %	55.00%	47.06 % #### #
Pigem positiivselt	39.10 %		24.0 0%	52.9 4%	43.0 2%	0.00 %		38.24 %	41.67%	41.18 % 0.00 %
Pigem negatiivselt	1.50 %		0.00 %	5.88 %	1.16 %	0.00 %		0.00%	1.67%	0.00 % 0.00 %
Negatiivsel t	0.00 %		0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00 %		0.00%	0.00%	2.94 % 0.00 %
Ei oska öelda	4.51 %		16.0 0%	0.00 %	2.33 %	0.00 %		5.88%	1.67%	8.82 % 0.00 %
Kuidas suhtud USA äritavadesse (sh mõju Eesti majandusele)?										
Positiivselt	23.31 %		20.0 0%	5.88 %	24.4 2%	60.00 %		26.47 %	23.33%	11.76 % 60.00 %

Pigem positiivselt	38.35 %		20.0 0%	52.9 4%	43.0 2%	20.00 %		47.06 %	40.00%	32.35 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	10.53 %		0.00 %	17.6 5%	12.7 9%	0.00 %		0.00%	16.67%	11.76 %	0.00 %
Negatiivselt	4.51 %		8.00 %	11.7 6%	2.33 %	0.00 %		5.88%	3.33%	5.88 %	0.00 %
Ei oska öelda	23.31 %		52.0 0%	11.7 6%	17.4 4%	20.00 %		20.59 %	16.67%	38.24 %	20.00 %
Inimõiguste ja demokraatia olukord USA-s on hea											
Täiesti nõus	8.27 %		8.00 %	11.7 6%	6.98 %	20.00 %		8.82%	8.33%	5.88 %	20.00 %
Pigem nõus	45.11 %		52.0 0%	47.0 6%	38.3 7%	80.00 %		29.41 %	50.00%	44.12 %	60.00 %
Pigem ei nõustu	24.06 %		16.0 0%	17.6 5%	31.4 0%	0.00 %		29.41 %	23.33%	29.41 %	0.00 %
Ei nõustu	5.26 %		0.00 %	5.88 %	6.98 %	0.00 %		5.88%	6.67%	2.94 %	0.00 %
Ei oska öelda	17.29 %		24.0 0%	17.6 5%	16.2 8%	0.00 %		26.47 %	11.67%	17.65 %	20.00 %
Kuidas suhtud USA ideede ja tavade levikusse?											
Positiivselt	6.77 %		4.00 %	11.7 6%	4.65 %	40.00 %		5.88%	5.00%	5.88 %	40.00 %
Pigem positiivselt	45.11 %		56.0 0%	35.2 9%	44.1 9%	40.00 %		52.94 %	48.33%	32.35 %	40.00 %
Pigem negatiivselt	18.80 %		12.0 0%	23.5 3%	20.9 3%	0.00 %		14.71 %	20.00%	23.53 %	0.00 %
Negatiivselt	6.02 %		4.00 %	5.88 %	6.98 %	0.00 %		8.82%	8.33%	0.00 %	0.00 %

Ei oska öelda	23.31 %		24.0 0%	23.5 3%	23.2 6%	20.00 %		17.65 %	18.33%	38.24 %	20.00 %
Kuidas suhtud Hiina Rahvavabariiki?											
Positiivselt	6.02 %		8.00 %	5.88 %	5.81 %	0.00 %		2.94%	6.67%	5.88 %	20.00 %
Pigem positiivselt	44.36 %		44.0 0%	29.4 1%	47.6 7%	40.00 %		38.24 %	45.00%	52.94 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	28.57 %		20.0 0%	47.0 6%	29.0 7%	0.00 %		32.35 %	30.00%	26.47 %	0.00 %
Negatiivsel t	2.26 %		4.00 %	5.88 %	1.16 %	0.00 %		5.88%	1.67%	0.00 %	0.00 %
Ei oska öelda	18.80 %		24.0 0%	11.7 6%	16.2 8%	60.00 %		20.59 %	16.67%	14.71 %	60.00 %
Kuidas suhtud hiinlastesse?											
Positiivselt	21.00 %		28.0 0%	11.7 6%	22.0 9%	0.00 %		23.53 %	21.67%	17.65 %	20.00 %
Pigem positiivselt	49.00 %		40.0 0%	41.1 8%	53.4 9%	40.00 %		41.18 %	46.67%	64.71 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	15.00 %		16.0 0%	23.5 3%	12.7 9%	20.00 %		20.59 %	16.67%	5.88 %	20.00 %
Negatiivsel t	2.00 %		0.00 %	11.7 6%	1.16 %	0.00 %		2.94%	1.67%	2.94 %	0.00 %
Ei oska öelda	13.00 %		16.0 0%	11.7 6%	10.4 7%	40.00 %		11.76 %	13.33%	8.82 %	40.00 %
Kes on Hiina Eestile?											
Partner	20.30 %		8.00 %	5.88 %	27.9 1%	0.00 %		17.65 %	33.33%	2.94 %	0.00 %

Vaenlane	0.00 %		0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00%	0.00%	0.00 %	0.00 %
Mitte kumbki	51.88 %		56.0 0%	82.3 5%	45.3 5%	40.00 %	58.82 %	43.33%	64.71 %	20.00 %
Ei oska öelda	27.82 %		36.0 0%	11.7 6%	26.7 4%	60.00 %	23.53 %	23.33%	32.35 %	80.00 %
Võimuvahetus Hiinas toob kaasa muutusi nende välis- ja sise poliitikas?										
Täiesti nõus	7.52 %		8.00 %	11.7 6%	5.81 %	20.00 %	2.94%	11.67%	5.88 %	0.00 %
Pigem nõus	39.85 %		36.0 0%	23.5 3%	43.0 2%	60.00 %	38.24 %	41.67%	35.29 %	60.00 %
Pigem ei nõustu	18.05 %		4.00 %	41.1 8%	18.6 0%	0.00 %	20.59 %	18.33%	17.65 %	0.00 %
Ei nõustu üldse	6.77 %		8.00 %	11.7 6%	5.81 %	0.00 %	11.76 %	6.67%	2.94 %	0.00 %
Ei oska öelda	27.82 %		44.0 0%	11.7 6%	26.7 4%	20.00 %	26.47 %	21.67%	38.24 %	40.00 %
Kuidas suhtud Hiina sõjalisse tugevnemisse?										
Positiivselt	3.01 %		0.00 %	0.00 %	4.65 %	0.00 %	2.94%	5.00%	0.00 %	0.00 %
Pigem positiivselt	12.03 %		8.00 %	5.88 %	13.9 5%	20.00 %	14.71 %	8.33%	14.71 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	39.10 %		24.0 0%	41.1 8%	43.0 2%	40.00 %	32.35 %	41.67%	44.12 %	20.00 %
Negatiivselt	24.06 %		36.0 0%	41.1 8%	18.6 0%	0.00 %	35.29 %	21.67%	20.59 %	0.00 %
Ei oska öelda	21.80 %		32.0 0%	11.7 6%	19.7 7%	40.00 %	14.71 %	23.33%	20.59 %	60.00 %

Kas Hiina arvestab Eesti huvidega?										
Täiesti nõus	0.00 %		0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00 %		0.00% 0.00%	0.00 %	0.00 %
Pigem nõus	8.27 %		8.00 %	17.6 5%	6.98 %	0.00 %		8.82% 10.00%	5.88 %	0.00 %
Pigem ei nõustu	33.08 %		16.0 0%	29.4 1%	39.5 3%	20.00 %		23.53 35.00%	44.12 %	0.00 %
Ei nõustu üldse	26.32 %		16.0 0%	41.1 8%	26.7 4%	20.00 %		38.24 30.00%	8.82 %	20.00 %
Ei oska öelda	32.33 %		60.0 0%	11.7 6%	26.7 4%	60.00 %		29.41 25.00%	41.18 %	80.00 %
Kuidas suhtud Hiina filmidesse, televisiooni ja muusikasse?										
Positiivselt	2.26 %		4.00 %	5.88 %	1.16 %	0.00 %		2.94% 1.67%	2.94 %	0.00 %
Pigem positiivselt	15.04 %		16.0 0%	11.7 6%	16.2 8%	0.00 %		20.59 15.00%	11.76 %	0.00 %
Pigem negatiivselt	15.04 %		12.0 0%	11.7 6%	15.1 2%	40.00 %		8.82% 18.33%	11.76 %	40.00 %
Negatiivselt	5.26 %		0.00 %	11.7 6%	5.81 %	0.00 %		5.88% 3.33%	8.82 %	0.00 %
Ei oska öelda	62.41 %		68.0 0%	58.8 2%	61.6 3%	60.00 %		61.76 61.67%	64.71 %	60.00 %
Sooviksin Hiina kutturist ja tavadest enam teada?										
Täiesti nõus	42.11 %		52.0 0%	29.4 1%	44.1 9%	0.00 %		44.12 %	48.33% 32.35 %	20.00 %
Pigem nõus	45.11 %		28.0 0%	52.9 4%	46.5 1%	80.00 %		47.06 %	41.67% 47.06 %	60.00 %

Pigem ei nõustu	5.26 %		4.00 %	5.88 %	5.81 %	0.00 %		0.00%	5.00%	11.76 %	0.00 %
Ei nõustu üldse	2.26 %		4.00 %	5.88 %	1.16 %	0.00 %		5.88%	1.67%	0.00 %	0.00 %
Ei oska öelda	5.26 %		12.0 0%	5.88 %	2.33 %	20.00 %		2.94%	3.33%	8.82 %	20.00 %
Sooviksin võimalusel õppida hiina keelt?											
Täiesti nõus	12.78 %		4.00 %	11.7 6%	15.1 2%	20.00 %		5.88%	18.33%	8.82 %	20.00 %
Pigem nõus	22.56 %		0.00 %	17.6 5%	30.2 3%	20.00 %		17.65 %	30.00%	17.65 %	0.00 %
Pigem ei nõustu	27.07 %		32.0 0%	11.7 6%	27.9 1%	40.00 %		20.59 %	25.00%	35.29 %	40.00 %
Ei nõustu üldse	29.32 %		56.0 0%	41.1 8%	19.7 7%	20.00 %		41.18 %	20.00%	32.35 %	40.00 %
Ei oska öelda	8.27 %		8.00 %	17.6 5%	6.98 %	0.00 %		14.71 %	6.67%	5.88 %	0.00 %
Kuidas suhtud Hiina teaduse ja tehnoloogia arengusse?											
Positiivselt	26.32 %		16.0 0%	23.5 3%	30.2 3%	20.00 %		23.53 %	26.67%	29.41 %	20.00 %
Pigem positiivselt	45.11 %		44.0 0%	41.1 8%	47.6 7%	20.00 %		47.06 %	48.33%	41.18 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	6.02 %		4.00 %	17.6 5%	3.49 %	20.00 %		8.82%	1.67%	8.82 %	20.00 %
Negatiivselt	4.51 %		8.00 %	5.88 %	3.49 %	0.00 %		8.82%	5.00%	0.00 %	0.00 %
Ei oska öelda	18.05 %		28.0 0%	11.7 6%	15.1 2%	40.00 %		11.76 %	18.33%	20.59 %	40.00 %

Kuidas suhtud Hiina äritavadesse (sh mõju Eesti majandusele)?											
Positiivselt	9.02 %		12.0 0%	0.00 %	10.4 7%	0.00 %		8.82%	10.00%	8.82 %	0.00 %
Pigem positiivselt	22.56 %		8.00 %	35.2 9%	24.4 2%	20.00 %		14.71 %	35.00%	8.82 %	20.00 %
Pigem negatiivselt	14.29 %		4.00 %	17.6 5%	17.4 4%	0.00 %		11.76 %	18.33%	11.76 %	0.00 %
Negatiivsel t	6.77 %		12.0 0%	5.88 %	5.81 %	0.00 %		17.65 %	1.67%	2.94 %	20.00 %
Ei oska öelda	47.37 %		64.0 0%	41.1 8%	41.8 6%	80.00 %		47.06 %	35.00%	67.65 %	60.00 %
Demokraatia ja inimõiguste olukord Hiinas on hea?											
Täiesti nõus	0.00 %		0.00 %	0.00 %	0.00 %	0.00 %		0.00%	0.00%	0.00 %	0.00 %
Pigem nõus	5.26 %		4.00 %	17.6 5%	3.49 %	0.00 %		8.82%	1.67%	8.82 %	0.00 %
Pigem ei nõustu	33.08 %		32.0 0%	23.5 3%	33.7 2%	60.00 %		29.41 %	28.33%	44.12 %	40.00 %
Ei nõustu üldse	41.35 %		44.0 0%	47.0 6%	41.8 6%	0.00 %		44.12 %	53.33%	23.53 %	0.00 %
Ei oska öelda	20.30 %		20.0 0%	11.7 6%	20.9 3%	40.00 %		17.65 %	16.67%	23.53 %	60.00 %
Kuidas suhtud Hiina ideede ja tavade levikusse?											
Positiivselt	10.53 %		12.0 0%	5.88 %	11.6 3%	0.00 %		5.88%	10.00%	17.65 %	0.00 %
Pigem positiivselt	41.35 %		16.0 0%	41.1 8%	50.0 0%	20.00 %		38.24 %	50.00%	32.35 %	20.00 %

Pigem negatiivselt	12.03 %		16.0 0%	5.88 %	11.6 3%	20.00 %		11.76 %	11.67%	11.76 %	20.00 %
Negatiivselt	3.76 %		12.0 0%	11.7 6%	0.00 %	0.00 %		11.76 %	1.67%	0.00 %	0.00 %
Ei oska öelda	32.33 %		44.0 0%	35.2 9%	26.7 4%	60.00 %		32.35 %	26.67%	38.24 %	60.00 %
Hiinast saab järgmine juhtiv suurvõim?											
Täiesti nõus	9.80 %		8.00 %	0.00 %	12.7 9%	0.00 %		11.76 %	11.67%	5.88 %	0.00 %
Pigem nõus	35.30 %		32.0 0%	35.2 9%	36.0 5%	40.00 %		26.47 %	40.00%	38.24 %	20.00 %
Pigem ei nõustu	25.60 %		24.0 0%	47.0 6%	23.2 6%	0.00 %		29.41 %	30.00%	17.65 %	0.00 %
Ei nõustu	14.30 %		12.0 0%	11.7 6%	16.2 8%	40.00 %		20.59 %	8.33%	20.59 %	40.00 %
Ei oska öelda	13.50 %		24.0 0%	5.88 %	11.6 3%	20.00 %		11.76 %	10.00%	17.65 %	40.00 %
Kes on hetkel maailma juhtiv majandusvõim?											
Ameerika Ühendriigid	63.78 %		62.5 0%	68.7 5%	62.2 0%	80.00 %		66.67 %	59.65%	68.75 %	60.00 %
Hiina Rahvavabariik	22.83 %		12.5 0%	18.7 5%	26.8 3%	20.00 %		24.24 %	26.32%	12.50 %	40.00 %
Ei oska öelda	13.39 %		25.0 0%	12.5 0%	10.9 8%	0.00 %		9.09%	14.04%	18.75 %	0.00 %

